ZBIÓR
ARTYKUŁÓW NAUKOWYCH

NAUKOWA I PRAKTYCZNA NAUKA ŚWIATOWA: PROBLEMY I INNOWACJE

LITERATURA, SOCJOLOGIA I KULTUROZNAWSTWO

Sopot (PL)
31.10.2017

U.D.C. 316+8.2+8.1.1.1.1.1 +8.0.1.8+082
B.B.C. 94
Z 40

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»
Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103
e-mail: info@conferenc.pl

Zbiór artykułów naukowych.
Z 40 Zbiór artykułów naukowych Konferencji Miedzynarodowej Naukowo-Praktycznej organizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych «Literatura, socjologia i kulturoznawstwo Naukowa i Praktyczna Nauka światowa: problemy i innowacje » (31.10.2017) - Warszawa, 2017. - 120 str.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora
jest zakazane. Wszelkie prawa do materiałów konferencji należą do ich autorów.
W artykułach naukowych zachowano oryginalną pisownię. Artykułe recenzowane przez
Komitet Naukowy. Wszelkie prawa do materiałów w formie elektronicznej
opublikowanych w zbiorach należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour».
Obowiązkowym jest odniesienie do zbioru.
nakład: 50 egz.

"Diamond trading tour" © Warszawa 2017

ISBN: 978-83-65608-85-7

WSPOŁORGANIZATORZY:

The International Scientific Group (Belarus, Poland, Russia, Serbia, Ukraine)
Virtual Training Centre «Pedagog of the 21st Century»
Global Management Journal

KOMITET ORGANIZACYJNY:

W. Okulicz-Kozaryn (Przewodniczący), dr. hab, MBA, The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland;
A. Murza (Zastępca Przewodniczącego), MBA, Ukraina;
А. Горохов, к.т.н., доцент, Юго-Западный государственный университет, Россия;
A. Kasprzyk, Dr, PWSZ im. prof. S.Tarnowskiego w Tarnobrzegu, Polska;
A. Malovychko, dr, EU Business University, Berlin – London – Paris - Poznań, EU;
L. Nechaeva, PhD, Instytut PNPU im. K.D. Ushinskogo, Ukraina;
М. Ордынская, профессор, Южный федеральный университет, Россия;
S. Seregina, independent trainer and consultant, Netherlands;
A. Tsimayeu, PhD, associate Professor, Belarusian State Agricultural Academy, Belarus;

KOMITET NAUKOWY:

W. Okulicz-Kozaryn (Przewodniczący), dr. hab, MBA, The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland;
С. Беленцов, д.п.н., профессор, Юго-Западный государственный университет, Россия;
Z. Čekerevac, Dr., full professor, «Union - Nikola Tesla» University Belgrade, Serbia;
Р. Латыпов, д.т.н., профессор, Московский государственный машиностроительный университет (МАМИ), Россия;
И. Лемешевский, д.э.н., профессор, Белорусский государственный университет, Беларусь;
Е. Чекунова, д.п.н., профессор, Южно-Российский институт-филиал Российской академии народного хозяйства и государственной службы, Россия.

Redaktor naukowy:
M. Stych, dr, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska.

SPIS/СОДЕРЖАНИЕ

ENTERTAINING AND LAUGHING MODES OF INTERNET-FOLKLORE IN DISPLAYING SOCIETY'S VALUABLE ORIENTATIONS

Denysyuk Zh., ... 7

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ПОЛІТИЧНОЇ САТИРИ ДОБИ ПОСТМОДЕРНІЗМУ

Азаров Д. В., Тупахіна О. В. 10

СПОСОБИ ПЕРЕДАЧІ ОБРАЗНОСТІ АНГЛОМОВНИХ РЕКЛАМНИХ СЛОГАНІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Андрійчук С. Ю, Сидорук Г.І., ... 15

СПЕЦИФІКА СТРУКТУРНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ І МОВНОГО ОФОРМЛЕННЯ ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСУ

Велика І.О. 19

ПРОВІДНІ АСПЕКТИ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В НАУКОВИХ РОЗВІДКАХ ВІТЧИЗНЯНИХ УЧЕНИХ XIX – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XX СТ.

Довбня Л.Е., Товкайло Т.І. 26

WORD-FORMATION FEATURES OF ENGLISH AND UKRAINIAN EPONYMS: CONTRASTIVE ANALYSIS

Kovalchuk O. 30

НАВЧАННЯ УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ: ВПРАВИ НА РОЗВИТОК УМІНЬ ТА НАВИЧОК ПОСЛІДОВНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Шоха Л.В., Бабенко О.В. 37

ВИКОРИСТАННЯ АНГЛІЦИЗМІВ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Бабенко О.С., Лещенко О.В., Конончук І.В. 40

ЛЕКСИКО – СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АГРОБІОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Конончук І.В. 44

СЕМІОЛОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАЛІЗМ І ФУНКЦІОНАЛІЗМ МОВИ В КОНЦЕПЦІЇ ФЕРДИНАНДА ДЕ СОССЮРА

Просяник О.П. 48

ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАГМАТИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ ТЕКСТІВ-АНОТАЦІЙ АНГЛОМОВНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Дмитренко Ю. М., Козуб Л. С. 57

POLYSEMOUS AND HOMONYMOUS TERMS IN ENGLISH GREEN MARKETING TERMINOLOGY SYSTEM

Kushneruk S. 62

ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ *SOUL* У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Мельник С. С., Лобзова С. Л., Новіков О. В. 67

ДО ПИТАННЯ ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НІМЕЦЬКОМОВНОГО НАУКОВОГО ТЕКСТУ

Шабайкович Е. А., Поточняк О. П. 75

МІЖМОВНА СИМЕТРІЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (НІМЕЦЬКОЇ)

Калиновська І. М., Рабко О. Я. 78

THE USAGE OF EUPHIMISM IN MODERN ENGLISH

Krivaya K. 80

THE USE OF ABBREVIATIONS IN THE TERMINOLOGY OF INFORMATION TECHNOLOGY

Markova K. 83

АДАПТАЦІЯ НІМЕЦЬКОМОВНИХ ЛЕКСИЧНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СИСТЕМІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Приймак Т.П., Колесник М.Ю. 85

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ЯЗЫКОВОЙ ЛИЧНОСТИ И КУЛЬТУРЫ

Митяй З.О., Пачева В.Н. 89

CONCEPT "JIHAD" IN THE US PRINTED MASS MEDIA

Khoroshun O. 93

ФУНКЦІОНУВАННЯ ПИТАЛЬНОЇ МОДАЛЬНОСТІ В НОВЕЛАХ В. СТЕФАНИКА

Герман В. В., ... 95

NOUN PHRASES IN THE NOMINAL SYSTEM OF THE LANGUAGE

Drofyak N. 99

ВЕТЕРИНАРНА ТЕРМІНОЛОГІЯ: ТЕРМІНИ ГРЕЦЬКОГО ТА ЛАТИНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ

Пилипенко О.П., Касько А., ... 105

БУКВАЛЬНИЙ І ВІЛЬНИЙ ПЕРЕКЛАДИ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ

Кравчук Л. В., Сидорук Г.І. 108

ВЖИВАННЯ АРТИКЛІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Петрушко Х.П., Сидорук Г.І.,..... 112

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ МУЛЬТИПЛІКАЦІЙНОЇ ТА КІНОПРОДУКЦІЇ

Ханча А.С., Сидорук Г.І. 115

ENTERTAINING AND LAUGHING MODES OF INTERNET-FOLKLORE IN DISPLAYING SOCIETY'S VALUABLE ORIENTATIONS

Denysyuk Zh.,
Ph.D. in Culturology, Head of research and publishing department
of National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts
ORCID: 0000-0003-0833-2993

The role of entertaining and laughing modes of Internet post-folklore as a creational principle for its texts, containing evaluative judgments and actual socially important information, was determined. Entertaining-laughing modes of post-folklore are socially oriented and determined by a specific socio-cultural environment, which postulates its values and ideals, thus overcoming the social destruction, the differences, contradictions of the realities of being.

Key words: Internet-folklore, entertaining and laughing modes, comic, carnival, communication.

Post-folklore compositions, as well as traditional folklore compositions, belong to the humorous-laugh style. But, unlike classical patterns, post-folklore texts often comment on events of the current reality. Post-folklore, which serves as an expression of public consciousness and value orientations, is based on the principles of humor, irony, game communication. The basis of such modes of the Internet network is the principle of hypertext. Usually, it creates the game effect, when the number of values of the original text expands due to the formation of the content or storyline by the users themselves and the contributors.

The collectivity and anonymity of text's creating on the Internet, the variability of these cultural patterns creates a special environment for post-folklore communication, which is constantly updated, depending on the informational reasons in the media focus, relevant socially significant events, which are similar topics for Internet users. Consequently, the compositions of post-folklore serves as a "mirror of social and cultural values" [4, 4].

The of content post-folklore texts, which are formed by users of the Internet, reflect the actual reality, which is subject to daily comprehension with the ability to "share" their own impressions and thoughts in the process of communication. Thus, the focus of post-folklore can be absolutely all individuals, objects, artifacts, events and phenomena of socio-cultural space that make up a certain significance, value, curiosity, or something that is unusual or simply absurd.

The compositions of Internet-folklore content almost all function in the context of entertaining-laugh discourse. According to O. Kolisnyk, in today's conditions,

apart from such a peculiar social and communicative regulator, a laughing culture acts as a modulator of consciousness and consciousness of a society, an expression of its value orientations, while serving as an operational means of transmitting special, personal or public information [1, 58] A laughing culture is always socially oriented and determined by a specific socio-cultural environment, which postulates its values and ideals, thus overcoming the social destruction, differences, contradictions of the realities of being. L.Pankov emphasized that a laughing culture is a living environment that instantly reacts to significant changes in the socio-cultural space [3, 3].

Postmodern irony with its principles of leveling out any serious meanings, freely juggling them with the help of humor and comicalness, and the general orientation towards the carnival of all social, largely determined by the very modes of entertainment and laughter culture under the new conditions. The laughter principles of postmodernism implies an ironic and humorous rethinking of the past and of all the important in civilization gain of mankind, creating a kind of play without rules. Thus, markedly shifted steel and the accents of the laugh and its formats, while changing their social roles and functionality.

Of particular relevance and public inquiry, a laughing culture acquires during times marked by social transformations, valuable anomie, uncertainty of human existence in society, and the outline of its future. Therefore, the laughter culture and its reflections on various social and other cataclysms, inconsistency becomes an expression of social consciousness.

The environment of the most complete realization of postmodern-carnival communication and the general format of laughing culture, found in the post-folklore texts, has become an Internet network with its hypertext, anonymity and game character. Given the dual implications of the laughing culture texts, it is appropriate to speak about a laughable communication directly, since "laughter, like the code, affects not only the message itself but also acts as a mechanism for social engineering" [2, 251]. Such communication carries not only the value-semantic load, but also changes the usual situation to the opposite, thereby changing the angle of view of objective reality, a phenomenon or situation that often goes beyond the rational-logical understanding.

The post-folklore texts that function on the network or Internet-folklore directly created by communicating users, due to their humorous, ridiculous basis, are the most effective and operational way of responding to events, passing their own position to the public and expressing judgmental judgments. The information and meanings placed in them are mediated by the relevant socio-cultural environment, which is equally understandable for all participants in the communication. For persons included in the field of common semantic semantic culture, "reading" of all the values and meanings that are represented by the texts of Internet folklore, occurs through the comprehension of these meanings for acceptance and

symbolic unity in the sense of a higher meaning, designed by laughter.

Literature:

1. Колісник О. В. Феномен сміху в соціально-інформаційному просторі сьогодення / О. В. Колісник // Актуальні проблеми філософії та соціології. – 2015. – Вип.5. – С. 57– 61.
2. Мацышина И. В. Смеховая коммуникация / И. В. Мацышина // Філософія і політологія в контексті сучасної культури. – 2012. – №4 (2). – С.251– 257.
3. Панкова Л. О. Сміхова культура України в контексті сучасних трансформаційних процесів: автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.03 / Л. О. Панкова ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2008. – 19 с.
4. Folklore and the Internet: Vernacular expression in a digital world.. Folklore and the internet: vernacular expression in a digital world / edited by Trevor J. Blank.- Logan, Utah: Utah State University Press, 2009. -272 p.

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ПОЛІТИЧНОЇ САТИРИ ДОБИ ПОСТМОДЕРНІЗМУ

Азаров Д. В., Тупахіна О. В.
Студент;
Кандидат філологічних наук, доцент
Запорізький національний університет

Ключові слова: постмодернізм, політична сатира, гіперреальність, гумористичне суспільство.

Keywords: Postmodernism, political satire, hyperreality, humorous society.

Сучасні дослідження вказують на неабиякий інтерес науковців до функціонального аспекту політичної сатири. Питанням дослідження генезису та функцій політичної сатири займались Н.І. Зикун [3], Н.М. Байбатирова [1], С.В. Коростова [4], О. Мальцева [6], Ж. Бодрійяр [2], Ж. Ліповецькі [5]. Мовознавчі розвідки останніх років демонструють стійкий інтерес науковців до функціонування сатири в публіцистичних текстах в різних світоглядно-мистецьких формаціях, що зумовлює актуальність даного дослідження. Метою статті є характеристика функціонального аспекту політичної сатири доби постмодернізму.

Критика, яка за своєю природою є найгострішим проявом сатири, розуміється як головна її функція, що закликає до викорінення тієї чи іншої вади суспільства, про що свідчать роботи таких дослідників як Н.М. Байбатирової [1, 38] та Н.І. Зикун [3, 78]. Проте в добу постмодернізму сатира ставить головною своєю метою не вплив на маси задля вирішення гостріших питань, а скоріше «театралізування» дійсності, підміняючи реальність на нову, неіснуючу. Стосовно «театралізації» сучасного медійного простору О. Мальцева зазначає: «Гумор в публікаціях або моді не призводить до жертв, нікого не висміює, не критикує, а лише створює атмосферу ейфорії, доброї усмішки й радості.» [6, 73]. За Ж. Бодрійяром відмінною рисою постмодерну є споживання знаків і символів, що і є породженням за його теорією нової епохи, у якій немає «потреб» в традиційному розумінні цього слова, а виникнення потреб у споживанні знаків, яке замінює реальність на гіперреальність [2]. Гіперреальність у розумінні Бодрійяра, це створений образами-знаками світ, який заміняє реальний [2]. Отже, гіперреальність це процес, коли з'являється все більше нової інформації, але вже майже зникає смисл.

Присутність інформації без сенсу у медійному просторі постсучасності була також констатована Ж. Ліповецькі, котрий характеризує стан соціуму у

період постмодернізму як «гумористичне суспільство» [5]. Постмодерністський соціум за Ж. Ліповецькі характеризується зміною способу сприйняття соціальної дійсності, спотворенням та пом'якшенням оціночного судження про суспільні негаразди. Тобто ЗМІ і газетні видання створюють гіперреальність, у якій людина бачить дійсність на телеекрані або в газетах лише з точки зору автора, «деінтелектулізуючи» та заважаючи людині сприймати реальність, якою вона є насправді. Все те, що не висвітлюється ЗМІ тепер не є новинами, а те, що стає новиною, не спонукає до будь-яких змін, залишаючи по собі лише сталий вираз: «Над нами сміються».

В підтвердження гіпотези Ж. Ліповецькі А. Тойнбі зазначає: «Заключним етапом у розвитку постмодернізму у західноєвропейській культурі є безпомічність, ірраціональність світосприйняття людини» [7]. Штучний, театралізований світ образів який формує масмедіа, за С. В. Коростовою, відокремлює індивіда від реальності: «Чим більше він споглядає, тим менше він живе, чим більше він погоджується визнавати себе в панівних образах потреб, тим менше він розуміє власне існування і бажання. Зовнішній характер спектаклю стосовно людини діючої полягає в тому, що її власні вчинки належать вже не особисто їй, а іншому – тому, хто йому їх пропонує. Ось чому глядач ніде не почуває себе вдома – навколо нього суцільний спектакль» [4, 21]. Спираючись на особливості епохи постмодернізму, які сприяють «театралізування» дійсності, слід виділити основні риси, що стали характерними для журналістики епохи в цілому.

У сучасній журналістиці відсутність обов'язкового фаху не являє собою щось неординарне, але в часи модерну це вважалось би абсурдом. Відсутність ідеолого-просвітницьких цілей та цензури в ЗМІ стають причиною зміщення стилістики сатиричної публіцистики, дозволяючи використовувати авторові усі мовні пласти, змішувати низькі та високі стилі, поєднувати піднесеність літературної мови з низькою побутовою. Відсутність цензору ліквідує обмеження у виборі матеріалу для обговорення, що було неможливо у часи тоталітарного суспільства. Тож беручи до уваги вплив цінностей постмодернізму на сучасні ЗМІ нами вважається за потрібне виділити функції сатири в політичних текстах на прикладі журналу «Eulenspiegel».

Дуже часто сатира функціонально слугує активізацією полісемічних значень задля гіпертрофування образу відомих персон. Яскравим прикладом слугує фрагмент статті з журналу «Eulenspiegel» про філософа Слотердайка: «*Sloterdijk, der auf den ersten Blick als wirrer Zausel daherkommt, der sich im Fernseh in Schachtelsätze verstrickt, entpuppt sich bei oberflächlicher Betrachtung als ausgewachsener Scholasticus und Fremdwortconnaisseur.*» [11]. Лексичне наповнення даного виразу включає семантично забарвлену одиницю з пейоративною конотацією «*Zausel*», що за німецьким сленгом виступає в значенні «*безпритульний*»,

«нечупара», «старий обідранець».

Слово «*Zausel*» [8; 9] є похідним від дієслова «*zausen*», що перекладається з німецької як «куйовдити волосся». Автор спрямовує сатиричну атаку на зачіску Слотердайка, багаторазово акцентуючи на ній свою увагу. Слід зазначити, прикметник «*wirr*» [8; 9] може вживатись як у прямому, так і переносному значеннях, наприклад, «*wirre Gedanken*» [8; 9]. Тим самим поєднуючи ці дві забарвлені лексеми автор підкреслює, що безлад в Слотердайка як в голові, так і на ній. Задля розгромлення репутації філософа автор статті вводить у речення оказіоналізм «*Fremdwortconnaisseur*», в якому використовується лексема французького походження «*connaisseur*», що має позитивну конотацію. Але контекстуально в наступному реченні автор змінює забарвлення, надаючи виразу негативний відтінок: «*Sloterdijks Denken vollzieht sich in Metaphern, ist also gleichsam ein gepflegter, mit erlesensten Rosengewächsen und seltenen Orchideen geschmückter Ziergarten*» [11]. Автор іронізує над метафоричністю думок Слотердайка, що схожі на доглянутий сад в його голові, який прикрашають багато троянд серед яких лише інколи можна побачити орхідеї. В метафоричній манері автор зображує філософа повним дурнем, який лише й здатний прикрашати свої пусті промови гарними запозиченнями з французької та англійської мов, що немов орхідеї з'являються поміж звичайних троянд.

Задля досягнення сатиричного ефекту автори актуалізують в своїх текстах ситуації за допомогою алюзій, в яких фігурують відомі історичні постаті, у зв'язку з чим активізується імпліцитне значення. Це імпліцитне значення інтертекстуально проводить паралелі з минулими та теперішніми подіями, тим самим посилюючи сатиричну «атаку». Прикладом слугує фрагмент з журналу «Eulenspiegel» про відомого німецького політика Олександра Гауланда: «*Er zieht seine Krawatte gerade und betrachtet die Jagdhunde. Sollte mich nach den Wahlen die Merkel-Regierung unter Arrest stellen, werde ich den Hess machen. Ein tiefes Aufatmen. Über die Form mag man streiten, aber die Richtung*» [10]. Вводячи в текст вираз «*Hess machen*» автор статті посилається на події Нюрнберзького трибуналу, під час якого виносилось покарання лідерам націонал-соціалістичного руху. Відомо, що Рудольф Гесс був заступником НСРПН, який в ніч перед стратою, незважаючи на варту біля його камери, зміг покінчити з собою. Відомо, що Олександр Гауланд є заступником голови партії «Альтернатива» в Німеччині, яка позицією себе як радикальна, тому автор статті і використовує вираз «*Hess machen*», «*вчинити самогубство*», як пряму алюзію на вчинок заступника НСРПН та можливий вчинок заступника «Альтернативи» в майбутньому.

Назва статті «Der National-Humanist» корелює майже в кожному реченні Гаулада з виразом: «*Über die Form mag man streiten, aber die Richtung stimmt*» [10], який наголошується автором

майже в кінці кожного його речення. Автор використовує рефрен задля підкреслення факту, що як націоналізм не намагається приховати себе за гуманізмом, змінюється лише обкладинка, але шовінізм і агресія нікуди не зникають. Наприклад: «*Als die Reporter die Frage verneinen, bindet sich der Gastgeber schnell seine Lieblingskrawatte um, auf der sich englische Jagdhunde gegenseitig ins Rektum starren. Über die Form kann man streiten, sagt er zum Motiv, aber die Richtung stimmt.*» [10]. Сатирично підкреслює автор намагання сучасного радикального руху замаскуватись під гуманістичним настроєм: «*Überhaupt nicht, beteuert Gauland, wir haben ja nichts zu verbergen. Ich kann mich nur wiederholen: Mir ist in der AfD noch kein einziger Rechtsextremer begegnet. Kinderschänder, Sodomiten, Teufelsanbeter, Mitglieder im Helene-Fischer-Fanclub – okay, aber keine Extremisten!, stellt er klar.*» [10], або «*Die AfD sei die toleranteste Partei Deutschlands, sagt Gauland. Oder nennen Sie mir eine andere Partei, die einen Transsexuellen zur Spitzenkandidatin gewählt hat! – Reden Sie von sich? – Ich rede von Alice Weidel, Sie Gutmensch! – Aber Frau Weidel ist lesbisch. – Das haben Sie jetzt gesagt, Sie Sexist!*» [10]. Гауланд від щирого серця запевняє, що у своїй партії йому траплялись содоміти, насильники, але жахливі праворадикали ніколи не зустрічались йому у партійному осередку, бо «Альтернатива» є найтолерантнішою партією в Німеччині.

Враховуючи раніше вказані ознаки впливу постмодерністської культури на суспільство нам вдалося встановити характер сучасної сатири. Під впливом постмодерністських цінностей сатира не здатна спонукати до викорінення проблем, тим самим вона «театралізує» дійсність, створюючи атмосферу ейфорії, викликаючи добру усмішку замість протесту. Процес «театралізування» дійсності нівелює здатність до критичного мислення, пом'якшує оціночне судження про суспільні негаразди, створюючи гіперреальність, яка переповнена інформацією без будь-якого сенсу.

Враховуючи особливості доби постмодернізму нам було встановлено, що функцією сатири є активізація полісемічних значень спрямованих на гіперболізацію образу відомої людини. Використання лексично забарвлених одиниць з широким семантичним полем активізує низку потрібних авторові значень, що приводить до комічного ефекту потрапляючи у контекст. Також алюзії та метафори, перевагою яких є символічна стислість викладу та семантична змістовність, стають прийомами сатиричного осміювання.

Список використаної літератури

1. Байбатырова Н.М. Политическая сатира в публицистике русского зарубежья «Третьей волны» (на примере публицистики А.Зиновьева) // Филология и культура. – 2014. – №1(35). – С.148 –153.
2. Бодрийяр Ж. Система вещей. Москва.: Рудомино, 2001. – 93 с.
3. Зикун Н.І. Українська сатирична публіцистика: загальне поняття та джерела становлення // Держава та регіони. Со-

ціальні комунікації. 2013. – № 2. – С. 77 –82.
4. Коростова С.В. Эмотивность как функционально-семантическая категория: к вопросу о терминологии // Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена. 2009. – № 103. – С. 86 – 92.
5. Липовецки Жиль. Эра пустоты: эссе о современном индивидуализме / [пер. с фр. В.В. Кузнєцова]. – СПб.: Владимир Даль, 2001. – 332 с.
6. Мальцева О. Тематика та смислові акцентуації гумору і матири постмодерної доби (соціально-філософський аналіз) // Наукові записки. – 2013. – №12. – С. 68 – 87.
7. Тойнби А. Постижение истории. Москва.: Прогресс. Культура, 1996. – 607 с.
8. Duden: Deutsches Universalwörterbuch. – Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich: Dudenverlag, 2002. – 1816 S.
9. Duden, die Grammatik: Unentbehrlich für richtiges Deutsch hrsg. und bearb. vom Wissenschaftlichen Rat der Dudenredaktion: M.Wermke, K. Kunzel-Bazum, W.Scholze-Stubenrecht. – 7., vollst. neu überarb. u. erweit. Aufl. – Band.4. – Mannheim: Dudenverlag, 2006. – 1342 S.
10. Kech F. «Der National-Humanist»/ Florian Kech // Eulenspiegel. – 2017. – №10 [Електронний ресурс] – http://www.eulenspiegel-zeitschrift.de/
11. Füller G. «Kultur der dünnwandigen Hose» / Gregor Füller // Eulenspiegel. – 2016. – №4 [Електронний ресурс] – http://www.eulenspiegel-zeitschrift.de/

СПОСОБИ ПЕРЕДАЧІ ОБРАЗНОСТІ АНГЛОМОВНИХ РЕКЛАМНИХ СЛОГАНІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Андрійчук С. Ю
студентка 2 курсу,
Сидорук Г.І.,
к. філол. н., доцент,
Національний університет біоресурсів і природокористування України (Київ)

Сьогодні процес глобалізації вивів перекладацьку діяльність на якісно новий рівень. Переклад став цілком звичним та суспільно необхідним явищем, яке повинне відповідати міжнародним стандартам та вимогам часу. Не є винятком і переклад у сфері реклами, адже все більше і більше компаній, які досі не були відомими широкому загалу, виходять зі своєю продукцією на світовий ринок. Для з'ясування особливостей перекладу рекламних слоганів, нам необхідно зрозуміти, що ж собою представляє цей процес, які завдання покладаються на перекладача, з якими труднощами він стикається під час передачі стилістичного навантаження слогана та його прагматичної установки, а також запропонувати способи відтворення найбільш вживаних стилістичних прийомів та виражальних засобів.

Одна з основних особливостей перекладу рекламних текстів полягає у змістовному співвідношенні між оригіналом і перекладом, а також у передачі соціолінгвістичних аспектів перекладного тексту. Для досягнення адекватності нерідко буває необхідно адаптувати як змістовну частину тексту, так і його форму, що часто носить компромісний характер. Багато особливостей перекладу пов'язані зі специфікою мов (англійської або української).

Актуальність дослідження зумовлена направленістю лінгвістичних студій на комплексне вивчення рекламних текстів та їх складових, різних видів стилістичних прийомів та виражальних засобів, що використовуються в них, а також недостатнім рівнем висвітлення перекладацького аспекту рекламних слоганів. Мета статтіполягає у розкритті стилістичних особливостей рекламних слоганів у сучасній англійській мові, виявленні шляхів перекладу рекламних слоганів та способів відтворення їх стилістичного навантаження.

Рекламний слоган – це коротке самостійне рекламне повідомлення, яке може існувати незалежно від інших рекламних продуктів і являє собою згорнутий зміст рекламної кампанії [1, с. 14].

З філологічної точки зору реклама являє собою особливу сферу діяльності рекламістів,продуктом якої є словесні твори – рекламні тексти, в яких репрезентується мова реклами. Здається, що і в звичайній мові під рекламою на увазі мається перш за все рекламний текст,

адже не даремно так активно цитуються вдало побудовані конструкції[4, с. 30]. Наприклад: «Потрібен кондиціонер? Дзвони... »; «Адже ти цього варта»; «Зроблено з розумом» тощо.

Переклад рекламних слоганів – окрема проблема роботи з рекламними текстами, що має яскраво виражену специфіку. Прямий та дослівний переклад фрази найчастіше неможливий, а якщо й можливий – він не передає того значення, яке в нього вкладав автор. Хоча й існує певна категорія рекламних слоганів, до яких може застосовуватись прямий переклад. Перекладачеві часто доводиться вдаватися до прагматичної адаптації тексту задля того, аби уникнути банальності та зайвої простоти, адже деякі, на перший погляд прості фрази, в англійській мові мають певне значеннєве навантаження, яке втрачається при перекладі. Тому доводиться підбирати більш адекватний варіант, який точніше відображає зміст всієї рекламної кампанії. Часто у перекладацькій роботі з рекламними текстами не достатньо враховуються специфічні лінгвістичні та культуро-лінгвістичні характеристики, а головне – особлива комунікативна спрямованість рекламних повідомлень. Перекладачеві слід виявити лінгвістичні характеристики мови реклами та способи її перекладу, проаналізувати мову реклами та виявити її специфічні характеристики, проаналізувати параметри, які впливають на адекватність перекладу.

На теперішній час немає універсальних порад щодо перекладу стилістичних прийомів та виражальних засобів, зокрема метафорики. Так, П. Ньюмарк пропонує наступну класифікацію прийомів перекладу метафор, яка вирізняє:

1. збереження образу у мові перекладу;

2. заміну образу мови джерела стандартним образом мови перекладу, який не суперечить культурі мови перекладу;

3. відтворення метафори за допомогою образного порівняння зі збереженням образу (але з можливою зміною експресії);

4. переклад метафори (або образного порівняння) за допомогою образного порівняння (іноді метафори) з тлумаченням значення (це сприяє розумінню, але може призвести до втрати експресивності висловлювання);

5. відтворення семантики метафори описово (може застосовуватися, якщо метафора нечітка і її збереження є недоречним, хоча певні аспекти настанови висловлювання можуть втратитися);

6.вилучення метафори, якщо вона є надлишковою (необов'язковою);

7. збереження метафори з конкретизацією значення з метою підсилити образ [2, с. 87-91].

Т. А. Казакова, в свою чергу, пропонує наступні способи перекладу метафори:

1. повний переклад – застосовують у тому випадку, якщо у вихідній та цільовій мовах співпадають як правила сполучуваності, так і традиції вираження емоційно-оцінної інформації, вжиті у певній метафорі

2. додавання/вилучення- один і той самий образ у двох мовах може мати різний ступінь експлікації. Це призводить до необхідності додавати або вилучати слова, що створюють його. Цікаво відзначити, що при перекладі українською мовою переважає додавання слів, що підтверджує думку про те, що українська мова більш експліцитна, ніж англійська.

3. заміна – заміщення образу вихідної мови стандартним образом цільової мови. У таких випадках перекладач воліє передати думку автора за допомогою образу, більш властивого цільовій культурі та відмінного від вихідної.

4. структурне перетворення – рідкісний спосіб відтворення метафори за допомогою іншої (близької за значенням) метафори

5. традиційний відповідник;

6. паралельне іменування метафоричної основи (структура може видозмінюватися, але зберігається запропонований образ) [3, с. 245-246].

Таким чином, із запропонованих вище підходів до перекладу метафори, очевидним є той факт, що для забезпечення адекватного перекладу, перекладачеві,за потреби, слід вносити у текст певні поправки з врахуванням соціокультурних та психологічних аспектів споживача, а також без спотворень передавати смислове та стилістичне навантаження рекламного слогана. Для підтвердження цього проаналізуємо декілька рекламних слоганів всесвітньо відомих компаній та товарів та спробуємо виявити шляхи перекладу лексичних риторичних фігур на прикладі метафори. Наприклад, рекламний слоган цукерок *Skittles: Tastetherainbow*, який українською мовою звучить як: *Спробуй веселку*. Рекламний слоган жувальних цукерок *Skittles* – приклад успішного вживання метафори. Тут автор використав слово *rainbow*, яке є образом самих цукерок *Skittles*. Це пояснюється тим, що ці жувальні солодощі являють собою драже, що своїми кольорами нагадують веселку. Завдяки використанню цього лексичного стилістичного прийому виникає досить несподіваний ефект, що значно підсилює експресивність та емоційність рекламного слогана.

Отже, стилістичні прийоми та виражальні засоби лексичного рівня, зокрема, метафора, є найпродуктивнішими та найбільш вживаними у процесі створення рекламних слоганів. Їх відтворення в українських перекладах є цілком реальним і залежить від майстерності перекладача, який може спробувати зберегти (скопіювати) прийом оригіналу, або, якщо це неможливо, створити в перекладі власний стилістичний засіб, що створює аналогічний емоційний контекст. Адже, важливою умовою ефективного перекладу метафори є усвідомлення її лексико-семантичного й експресивно-оцінного наповнення. В свою чергу метафорична номінація схильна закріпитися в мові оригіналу й адаптуватися в мові перекладу, становлячи етноспецифічні чи універсальні назви певних соціальних реалій. Реалії сьогодення змушують ретельніше ставитися до перекладу ре-

кламних текстів та слоганів, а також з точки зору їх психологічного впливу на масову аудиторію. Тому переклади текстів рекламних слоганів мають бути вичерпними та зрозумілими.

Література:

1. Романова Т. Н. Слоганы в языке современной рекламы / Т. Н. Романова // Лингвистика, 2001. – № 3 – С. 32–38.
2. Newmark P. About Translation / P. Newmark. – Clevedon: Philadelphia Multilingual Matters, 1991. – 184 p. 12. Казакова Т. А. Практические основы перевода / Т. А. Казакова. – СПб.: СОЮЗ, 2002. – 320 с.
3. Казакова Т.А. Практические основы перевода / Т.А. Казакова. – М.,1987. – 245 с.
4. Коломієць Л.В. Український художній переклад: від давнини до сучасності / Л.В. Коломієць // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 1999. – № 2. – С. 50-54.

СПЕЦИФІКА СТРУКТУРНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ І МОВНОГО ОФОРМЛЕННЯ ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСУ

Велика І.О.
кандидат філологічних наук, доцент Запорізький національний університет, кафедра німецької філології і перекладу

Ключові слова: Інтернет-дискурс, віртуальна мовна особистість, Глобальна мережа, мережева комунікація, гіпертекст.

Keywords: Internet discourse, virtual linguistic persona, Global network, network communication, hypertext.

Інтернет-дискурс у сучасній лінгвістиці є явищем новим, адже епоха всеохоплюючої комп'ютеризації увійшла у життя соціуму відносно недавно та вплинула на подальший розвиток всіх сфер суспільного життя. А звертаючи увагу на те, що всі суспільні тенденції і феномени мають своє відображення у мові, Інтернет-дискурс стає тим явищем, яке привертає до себе увагу дослідників-лінгвістів.

Сучасна людина не тільки звертається до Інтернету з метою пошуку певної інформації, вона у ньому спілкується, розважається, відпочиває, і навіть самореалізується. Доказом тому є надзвичайна популярність соціальних мереж, де сучасний індивід має змогу створити собі нове життя, новий образ, що є привабливим для оточуючих людей. Отже, за допомогою Інтернету ми маємо змогу працювати, розважатись, спілкуватись, отримувати нові знання, навіть подорожувати екзотичними країнами і незвичними місцями. Віртуальне середовище захопило наше життя, ставши для деяких людей навіть середовищем їх існування та замінивши їм реальність.

Але, незважаючи на це, слід зазначити, що у сучасній лінгвістиці досі не існує єдиної дефініції поняття «Інтернет-дискурс», а також до кінця не розроблено його типологію і не окреслено особливості. Таким чином, цей науковий напрям є особливо **актуальним** для подальших наукових досліджень. Він охоплює не тільки Інтернет-дискурс як такий, а й індивіда, який існує у цьому просторі. В даному випадку слід говорити про віртуальну мовну особистість, що має свої специфічні гендерні, соціокультурні, мовні особливості.

Об'єктом даної статті є Інтернет-дискурс як лінгвістичний феномен.

Предметом статті є особливості структурної організації і мовна специфіка Інтернет-дискурсу.

Метою нашої наукової розвідки є встановлення структурних і мовних особливостей Інтернет-дискурсу.

Відповідно до мети дослідження висуваються такі **завдання:**

Дати визначення феномену «Інтернет-дискурс» в контексті сучасної лінгвістичної парадигми знань.

Встановити структурну специфіку Інтернет-дискурсу як нової форми комунікації.

Окреслити мовні особливості Інтернет-дискурсу, що є специфічними саме для цього дискурсивного типу і відрізняють його від інших форм комунікації.

Слід наголосити на тому, що Інтернет-дискурс стає надзвичайно популярним напрямом лінгвістичних розвідок сьогодення. Серед наукових досліджень у цій площині слід назвати такі, як встановлення лінгвокультурологічних (О. В. Лутовінова) та гендерних особливостей Інтернет-комунікації (А. Н. Гайфулліна, О. І. Горошко, Л.Ф. Компанцева), жанрові формати Інтернет-дискурсу (О. Ю. Распопіна, Л.В. Самойленко, О. О. Землякова, С.В. Заборовська, С. А. Матвєєва, С.С. Данилюк, О. М. Галічкіна) та його мовне оформлення (Н. О. Ахрєнова, А.Г. Аврамова); дослідження гіпертексту як структурної форми Інтернет-дискурсу (О.С. Клочкова, С. Г. Стройков, Н. В. Коломієць, О. М. Галічкіна); дослідження віртуального комунікативного простору (Н. Г. Асмус), аналіз віртуальної мовної особистості (Н.Г. Асмус, М. С. Рижков) тощо.

У наших попередніх наукових розвідках ми розкрили поняття «віртуальний дискурс», «віртуальна мовна особистість», а також «Інтернет-дискурс», зазначивши певні характерні риси цього дискурсивного типу.

Під «Інтернет-дискурсом» ми розуміємо масив даних, що передається шляхом елекронних каналів зв'язку, структурується і спрямовується за допомогою маршрутизаторів. Інтернет-дискурс включає в себе необмежену кількість комунікантів, що мають змогу в будь-який час і в будь-якому місці приєднуватись до Глобальної мережі, або виходити з неї. При цьому кожен комунікант мережі є особистістю віртуальною, тобто такою, що створена у Глобальній мережі, має в собі унікальний культурний, соціальний компонент, а також визначається суб'єктивним ставленням до себе самої і тієї інформації, яку вона отримує і переробляє.

Слід також зазначити, що Інтернет-дискрус, як ми наголошували у наших попередніх наукових розвідках, не може вважатися дискурсом повністю віртуальним, адже для того, щоб людина мала змогу звертатись до нього і використовувати наявну у ньому інформацію, він повинен мати матеріальне вираження. Матеріальним компонентом Інтернет-дискурсу можна вважати тексти, аудіо- та відеоматеріали. Саме за допомогою них відбувається будь-яка людська діяльність у Глобальній мережі.

Звернемо нашу увагу на структурну організацію Інтернет-дискурсу, адже Інтернет-простір має свою специфіку не тільки з точки зору матеріалів, що його вибудовують, але й особливу організацію, яка відрізняє його від інших дискурсивних типів.

О.С. Ахманова під структурою розуміє сукупність особливостей морфологічного, фонологічного, звукового та морфонологічного складу мови з точки зору їх ієрархії і співвідношення між собою; закономірності використання одиниць нижчого рівня для моделювання одиниць вищого рівня; внутрішню організацію мови як семіологічної системи, елементи якої вживаються з різною частотністю, порізному сполучуються між собою, призводячи таким чином до обмеженості відтворення цих елементів і породжуючи надлишковість [1, 458]. З огляду на наведене визначення поняття «структура» ми маємо змогу вивести свою дефініцію структури Інтернет-дискурсу. Під цим поняттям ми розуміємо чітку систему, елементи якої знаходяться у певній ієрархії один до одного, при цьому зв'язок між ними відбувається за допомогою маршрутизаторів, навігація між окремими елемантими відбувається шляхом переходу від елементів вищого порядку до елементів нижчого порядку і навпаки.

Є.В. Варламова основною вимогою до структури Інтернет-дискурсу, до побудови інформації в його межах вважає чіткий розподіл текстового поля на певні сегменти і забезпечення зв'язків між ними [2, 10]. Таке структурування стало можливим за допомогою гіпертексту, який є різновидом текстового документу, зв'язок між частинами якого стає можливим за допомогою гіперпосилань. Електронний документ є тією формою, в якій гіперпосилання і частини гіпертексту мають своє мовне представлення. Гіперпосилання являють собою список або перелік слів та словосполучень; виділене або підкреслене ключове слово. Метою створення гіперпосилань є забезпечення пошуку необхідної інформації в рамках певного сегменту Інтернет-дискурсу – електронного тексту [7, 8]. Таким чином слід зазначити, що тексти, які є структурними елементами Інтернет-дискурсу, мають специфічну і чітку організацію в рамках Глобальної мережі. Така організація Інтернет-дискурсу відрізняє його від інших дискурсивних типів, акцентуючи на тому, що цей дискурсивний тип є новим і потребує іншого наукового підходу до його вивчення.

Т. Нельсон у 60-х роках вперше застосував поняття «гіпертекст» для позначення текстів, що мають електронну форму і є новою формою публікації, новим способом інформаційної технології [3, 47]. Таким чином поняття «гіпертекст» є поняттям молодим і прийшло до наукового аппарату у зв'язку із бурхливим розвитком техніки і вивченням електронних текстів.

Середовищем існування гіпертексту, однак, є не лише Глобальна мережа і комп'ютер. Прикладами гіпертексту є тексти у словниках і довідниках, адже у будь-який час можна звернутись до будь-якого посилання у тексті, змінивши, таким чином, вихідний текст. Але комп'ютер і Глобальна мережа є найефективнішим середовищем для роботи з гіпертекстами, адже всі гіперпосилання і тексти, що пов'язані

між собою, знаходяться у безпосередній досяжності користувача.

Дуже важливим в цьому контексті є той факт, що гіпертекст розгортається в Інтернет-просторі поетапно, що впливає на лексичні особливості Інтернет-текстів. Механізм розгортання гіпертекстів виглядає наступним чином: посилання або заголовок – заголовок з анотацією – частина або декілька частин тексту, які розкриваються послідовно – цілий текст [8, 651]. Отже, гіпертекст як спосіб організації Інтернет-дискурсу, у найкращий спосіб дозволяє отримати доступ до будь-якої необхідної інформації у Глобальній мережі.

Мовлення Інтернету вважається новою формою мовлення, що з'явилася із появою Глобальної мережі. Це форма мовлення, яка є чимось середнім між усним і писемним, а отже представляє собою усно-писемне мовлення. Комунікативний простір її функціонування називають комп'ютерно-опосередкованою комунікацією, а для її опису у науковому апараті застосовуються такі терміни, як weblish, written speech, language centaur, e-language, netlingo, etalk, geekspeak, netspeak.

З приводу того, що Інтернет-дискурс представлено усно-писемним мовленням і воно являє собою окрему, специфічну саме для нього мовленнєву форму, Д. Крістал наголошує на тому, що мережеве мовлення – це писемне мовлення, яке більшою мірою наближене до усного, ніж усне мовлення до свого письмового варіанту. З приводу мережевого мовлення вчений говорить про те, що воно може бути представлене за допомогою такої формули: усне мовлення + писемне мовлення + електронно-опосередковані особливості, наголошуючи на тому, що воно являє собою не гібрид, а нову специфічну форму мовлення [11, 47-48].

Наомі С. Берон розглядає мережеве мовлення як певне лінгвістичне угрупування, як «лінгвістичний кентавр», що являє собою поєднання між усним і писемним мовленням, але є в результаті чимось більшим і складнішим [10, 23]. З цією точкою зору ми повністю погоджуємося, адже говорити про те, що мережевий дискурс є лише поєднанням двох типів мовлення є неможливим. Він є угрупуванням значно складнішим, тим, що має змогу передати всю специфіку і обсяг Глобальної мережі.

Підтвердженням наших думок і думок лінгвістів, що наведено вище, є слова дослідниці О.О. Землякової про те, що на перебіг і мовну організацію комунікації в мережі Інтернет значно впливає технологічний фактор, при цьому цей вплив можна прослідкувати на всіх рівнях Інтернет-комунікації. А отже слід зробити висновок про те, що мова Інтернету являє собою особливу форму функціонування мови [5, 9]. Основною формою комунікації в мережі Інтернет є, безперечно, комунікація писемна, але з огляду на той факт, що Інтернет-комунікація є здебільшого неформальною, слід зазначити, що її норми порушуються, характерним для неї є спрощення граматичних форм, порушення правил пунктуації і орфографії.

Дослідник О.О. Яковлюк з цього приводу говорить про те, що не мова як така впливає на перебіг комунікації в Інтернет-просторі, а сама платформа, на якій спілкуються комуніканти, впливає на застосування того або іншого мовного стилю [9]. А також дослідник наголошує на тому, що Інтернет-комунікація є гібридом всіх існуючих стилей, що стало можливим завдяки розвитку людської цивілізації.

Л.Ю. Іванов висловлює думку про те, що в Інтернет-комунікації простежуються щонайменше дві тенденції – спрощення одних і ускладнення інших засобів комунікації у порівнянні з літературною мовою; конкуруючий вплив усного і писемного мовлення [6]. Таким чином, Інтернет-комунікація визначається своєю несхожістю з іншими мовленнєвими формами, що слід враховувати, вдаючись до аналізу текстів, які є компонентами Глобальної мережі.

С. Херрінг в цьому контексті підкреслює, що мовні особливості Інтернет-комунікації виникають по причині технічних особливостей спілкування у мережі. Серед них слід назвати лімітованість розміру повідомлення; час, впродовж якого повідомлення є доступним для комунікантів; можливість або неможливість цитування попереднього повідомлення у своєму повідомленні; використання аудіо- та відео-фрагментів у повідомленні; можливість або неможливість надсилання анонімного повідомлення [12]. Звичайно слід звернути увагу на те, про яку форму Інтернет-спілкування йдеться, адже, якщо розглядається комунікація у чатах, соціальних мережах, скайпі, то мова йде про синхронне спілкування і в таких випадках слід говорити про аграматизм, порушення норм правопису і орфографії, а також про вживання простих і неповних синтаксичних конструкцій. Але якщо говорити про статті, доклади та інші форми асинхронної комунікації у Глобальній мережі, то в даному випадку автори повідомлень чітко дотримуються мовних норм, маючи змогу звернутись до написаного і внести корективи.

З цього приводу слід зазначити, що деякі дослідники вважають, що мова, яка вживається в Інтернеті, має негативний вплив на культуру спілкування користувачів Глобальної мережі, а також на стан нормативної національної мови [4, 443]. Тобто кожне явище, що з'являється у нашому житті і відбивається у мові, веде як до її збагачення і розвитку, так і призводить до руйнування певних норм і правил, які було встановлено раніше.

Розглянемо фрагмент Інтернет-дискурсу, що представляє оголошення на сайті знайомств, та проаналізуємо його з точки зору мовних особливостей, які є характерними для цього дискурсивного типу, враховуючи той факт, що Інтернет-текст належить до асинхронного спілкування і автор тексту має змогу змінити написане ним переди тим, як інформацію отримує адресат. Текст оголошення має назву: «*Jetzt bin ich mal ganz frech*». Лексема

«*frech*» вдіразу інтригує адресата оголошення, говорячи про те, що адресант повідомлення є людиною, що хоче кинути виклик і досягти своєї мети будь-якою ціною.

Розглянемо детальніше текст оголошення: «*Ich such mal direkt meine Traumfrau. Kann ich mit dir albern sein, aber auch gute Gespräche führen kann.*

Kleines Mädchen ; „Große“ Frau Kino, Kneipe, klönen.küssen, kuscheln. Spazieren bei Sonnenschein oder Mondlicht. Mit Freunden unterwegs; Allein zu Zwei auf dem Sofa. Im heimischen Garten ; auf Reisen.Ich möchte mich nicht verstellen müssen. Brauche Zeit für mich, gebe sie aber auch dir. Möchte mit deinen kleinen und großen Macken leben.Kurz...Ich suche eine Frau mit der es einfach richtig schön ist.» [13]. У тексті повідомлення наявна значна кількість граматичних помилок, нібито адресат повідомлення не пише, а говорить, не звертаючи уваги на граматичну коректність. Головна його мета полягає в тому, щоб адресант зрозумів його. Форма дієслова «*such*» у першому реченні є скороченою, що є типовим для усного мовлення. У наступному реченні наявне порушення порядку слів, навіть відсутність підмету після сполучника «*aber*». Але особливо привертає до себе увагу подальший текст повідомлення – адресант вдається до словосполучень, за допомогою яких він змальовує образ тієї жінки і того життя, яке вони будуть мати разом, а отже, поруч із граматичними спрощеннями і помилками, порушеннями правил пунктуації, ми бачимо також максимальне спрощення синтаксичних структур, що ще раз підкреслює наші висновки про те, що Інтернет-комунікація є явищем специфічним і існує за своїми правилами.

Отже, з огляду на наведену нами інформацію слід зробити такі **висновки:** Інтернет-дискурс є угрупуванням складним і багатоплановим, він значно відрізняється від інших дискурсивних типів. Структура Інтернет-дискурсу представлена у вигляді гіпертексту, що стає актуальним з приходом технічного прогресу. Мовні особливості Інтернет-дискурсу залежать від того жанру, до якого належить певний мережевий текст, і відзначаються здебільшого порушенням встановлених норм і правил.

Серед **перспектив подальших досліджень** слід назвати окреслення інших мовних особливостей і жанрової специфіки Інтернет-дискурсу, виокремлення подальших типів віртуальної мовної особистості, встановлення її специфічних рис.

Література

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. – 2-е изд., стер. – М: УРСС: Едиториал УРСС, 2004. – 571 с.
2. Варламова Е. В. Особенности германского леворадикального Интернет-дискурса: автореф. дис. на соискание учён. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.04 «Германские языки» / Е. В. Варламова. – М. – 2006. – 26 с.
3. Галичкина Е. Н. Специфика компьютерного дискурса на английском и русских языках (на материале жанра компьютерных конференций): дис. канд. филол. наук: спец. 10.02.20 / Е.Н. Галичкина. – Астрахань, 2001. – 212 с.

4. Ефремова Е.С. Языковая реальность участников Интернет-дискурса / Е.С. Ефремова // Молодой учёный. – Чита. – № 9 (56). – 2013. – 443-445.
5. Землякова О. О. Лінгвостилістичні характеристики жанру англомовного корпоративного блогу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філолог. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови»/ О. О. Землякова. – Харків. – 2010. – 22 с.
6. Иванов Л. Ю. Язык интернета: заметки лингвиста [Електронний ресурс] / Л. Ю. Иванов. – Режим доступа: http://www.twirpx.com/file/751186 (Дата обращения: 12.10.2017).
7. Кожина М.Н. Стилистический энциклопедический словарь русского языка / [под ред. М.Н. Кожиной]. – 2-е изд., испр. и доп. – М. Флинта: Наука, 2006. – 696 с.
8. Лукашенко Н. Г. Іспаномовний Інтернет-дискурс: комунікативно-прагматичний та лінгвостилістичний аспекти (на матеріалі форумів з проблематики родинних стосунків): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філолог. наук: спец. 10.02.05 «Романські мови» / Н. Г. Лукашенко. – Київ. – 2006. – 22 с.
9. Яковлюк А.А. Лингвистические особенности Интернет-дискурса (на материале немецкого языка): автореф. дис. на соискание учён. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.04 «Германские языки» [Электронный ресурс] / А.А. Яковлюк. – Уфа. – 2015. – Режим доступа: http://cheloveknauka.com/lingvisticheskie-osobennosti-internet-diskursa (Дата обращения: 12.10.2017).
10. Baron N. S. Language of the Internet [Electronic resource] / N. S. Baron. – Access: http://www.american.edu/cas/lfs/faculty-docs/upload/ N-BaronLanguage-Internet.pdf (Дата обращения: 12.10.2017).
11. Crystal D. Language and the Internet / D. Crystal. – Cambridge: Cambridge University Press, 2004. – 272 p.
12. Herring S. S.Computer-Mediated Discourse [Electronic resource] / S.S. Herring. – Access: http://www.let.rug.nl/redeker/herring.pdf (Дата обращения: 12.10.2017).
13. Jetzt bin ich mal ganz frech [Електронний ресурс]. – Режим доуступу: https://www. .de/partnerschaften-kontakte/ersucht-sie/c6010a183628911/jetzt-bin-mal-ganz.html (Дата обращения: 12.10.2017).

ПРОВІДНІ АСПЕКТИ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В НАУКОВИХ РОЗВІДКАХ ВІТЧИЗНЯНИХ УЧЕНИХ XIX – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XX СТ.

Довбня Л.Е., Товкайло Т.І.
доценти кафедри української лінгвістики
і методики навчання, кандидати філологічних наук,
Державний вищий навчальний заклад «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

У статті аналізується внесок вітчизняних дослідників XIX – першої половини XX століть в історію української мови, розглядаються провідні аспекти їхніх напрацювань у сферах історичної фонетики, історичної лексикології, історичної граматики, історичної діалектології.

Ключові слова: історія української мови, мовознавці, історична фонетика, історична лексикологія, семасіологія, історична морфологія, історична діалектологія, історія української літературної мови.

The article analyzes the contribution of domestic scientists XIX - of the first half of XX centuries of ukrainian language history. Are considered main aspects of their works in spheres of: the historical phonetic, the historical lexicology, the historical grammar, the historical dialectology.

Key words: the history of ukrainian language, linguists, the historical phonetics, the historical lexicology, a semasiology, the historical morphology, the historical dialectology, the history ukrainian literature language.

Питання історії розвитку української мови були об'єктом наукових інтересів дослідників різних періодів. Значний внесок у зазначену сферу зробили українські мовознавці XIX – першої половини XX століть, однак у радянську добу їхні напрацювання були незаслужено забуті, а то й свідомо вилучені з наукового обігу. Сьогодні настав час повернути мовознавчі надбання вчених до української та світової наукової скарбниці.

Так, славістична і світова спільнота знає О.О. Потебню як російського мовознавця, однак слід зауважити, що він був українським дослідником, котрий приділив значну увагу питанням порівняльного й зіставного мовознавства, а також історії розвитку української мови. З огляду на це слід згадати його розвідку «Два исследования о звуках русского языка», у якій автор здійснює компаративний аналіз давніх українських, старослов'янських та інших слов'янських і неслов'янських форм слів. «На основі цього вчений робить висновок про особливості розвитку східнослов'янського повного-

лосся. Він зосереджує увагу на таких південно- та східнослов'янських корелятах, як *о // е* на початку слова, *у // ѫ* у позиції перед приголосними та наприкінці слова, *'а // ѧ, ж // жд, ч // шт*, а також звертає увагу на препозицію голосних неповного творення *ь // ъ* стосовно плавних за умови, якщо ці сполучення стоять між приголосними (*търгъ*, *смьрть*, пор. із ст.-сл. *тръгъ*, *смрьть*). У розвідці вчений простежує шляхи диференціації голосних і приголосних української та російської мов. Компаративний підхід засвідчує праця О. Потебні «Заметки о малорусском наречии», де автор аналізує процеси становлення власне українських форм» [4, с. 261].

Слід закцентувати на тому, що саме О.О. Потебня започаткував наукове дослідження українського наголосу, відтворивши красне письменство Г. Квітки, зокрема наголоси й харківські діалектні риси, які були втрачені у виданні П. Куліша. Із цього приводу вчений у листі до В. Ягича зазначав: «Тепер редагую Малоросійські повісті Квітки, твори якого, що стали рідкістю, по-моєму, мають першорядне значення для вивчення малоросійської мови й колишнього побуту. Особливість і для редактора складність цього видання, крім відновлення початкового тексту, зіпсованого П.А. Кулішем, полягає в тому, що я ставлю два наголоси: ´ (по-старовинному оксію) на синтаксично головних членах мовлення і ` варію на членах підлеглих... Зрозуміло, що малоруська мова в згаданому відношенні багато в чому не відрізняється від інших, але де в чому вона відмінна» [7, с. 121].

Слід констатувати, що О.О. Потебня не обмежився вивченням лише українського наголосу, а створив підґрунтя для порівняльно-історичного опрацювання акцентуаційних особливостей східно- й південнослов'янських мов за морфологічним критерієм.

Одне із провідних місць у мовознавчій спадщині О.О. Потебні належить питанням історичної семасіології. У відомій праці «Об изменении значения и заменах существительного» вчений зазначає, що при аналізі етимології слів значну увагу слід приділяти саме значенню слова. З огляду на це вчений зауважував, що основою історії мови є історична семасіологія. На основі її даних дослідник вважає за доцільне створення лексико-семантичних універсалій, що стануть наслідком застосування порівняльно-історичного методу у сфері історичної лексикології.

Потужний внесок у розвиток історії української мови зробив вітчизняний учений П.Г. Житецький. Перш за все слід констатувати, що він у полеміці з російським лінгвістом О.І. Соболевським, котрий мав шовіністичні погляди і вважав, що українці спочатку населяли лише Карпати, а потім розселилися й по інших територіях, обстоював ідею, що українці були корінним народом на Київських землях. Цю думку він висвітлив у доповіді «По поводу вопроса о том, как говорили в Киеве в XIV и XV веках» на засіданні Історичного товариства Нестора-

літописця (1883 р.), на підставі фактів довівши, що в київських писемних пам'ятках зафіксовані мовні явища, притаманні Галичині й Наддніпрянщині.

Окрім того, П.Г. Житецький є автором низки авторитетних праць з історії української мови: «Нарис звукової історії малоруського наріччя», «Описание Пересопницкой рукописи 16 в.», «Нарис літературної історії малоруського наріччя в XVII ст.», «Очерк звуковой истории малорусского наречия в 17 и 18 вв.», «О переводах евангелия на малорусский язык», «Нарис історії української мови в 17 в.» та ін.

«Особливої уваги заслуговує засноване на фактах живого мовлення та інтерпретації матеріалу давніх пам'яток українського письма твердження вченого про самобутність української мови та її діалектних проявів. Результатом лінгвістичного аналізу Ізборника Святослава 1073 р. та Галицького євангелія 1144 р. є висновок лінгвіста про спільні фонетичні та морфологічні явища обох пам'яток, які притаманні й сучасній українській мові, зокрема чергування звуків *у – в*, уживання *буде* замість *будеть*, *є* натомість *єсть* тощо. З огляду на зазначені факти лінгвіст констатував: «…до другої половини XII ст. київське наріччя не відрізнялося суттєво від того наріччя, яким розмовляли в Галичі, тобто до цього часу в Києві жило те саме плем'я, що жило і в Галичі» [5, с. 33].

Незаперечною заслугою П.Г. Житецького є започаткування в українському мовознавстві історично обґрунтованого підходу до проявів системності в українській фонетиці. При цьому історичний аналіз дослідник вправно поєднував із даними описової діалектології, що стало запорукою об'єктивності результатів становлення й функціонування фонетичної системи української мови.

С.П. Бевзенко, висвітлюючи ключові питання українського мовознавства, високо оцінив згадану вище розвідку П.Г. Житецького «Очерк звуковой истории малорусского наречия», зазначивши, що вона започатковує традицію системного опису історичної фонетики [1, с 170].

Опис історії українського мовознавства буде неповним без згадки про А.Ю. Кримського – енциклопедиста, сходо- та слов'янознавця, автора наукових праць: «Про нашу літературну мову», «Нарис історії українського правопису до 1927 р.», «Філологія і погодінська гіпотеза», «Давньокиївський говір» тощо, «…де висвітлювалися факти з історії мови, що стали основою доказового аналізу стану й подальшого розвитку сучасної української літературної мови (лексикології і граматики) та діалектології… Славістичний діапазон ученого охоплював, перш за все, мовознавство, зокрема аспекти українського правопису, діалектології, історії мови, лексикології, лексикографії, граматики тощо. Вагомою підставою, яка спонукала мовознавця звернутися до питань української історії загалом та мовної зокрема, було її знеособлення, фальсифікація та винищення самоідентичності народу.

З огляду на це в наукових працях … висвітлювалися факти з історії мови, що стали основою доказового аналізу стану й подальшого розвитку сучасної української літературної мови (лексикології і граматики) та діалектології» [3, с. 61]. Напрацювання А.Ю. Кримського у сфері української історичної діалектології залишаються актуальними й нині.

Історію української мови складно уявити без наукового доробку С.Й. Смаль-Стоцького, котрому належить ідея про формування української мови із двох говіркових груп: північно- й південноукраїнської. Окрім того, учений сформулював думку про те, що праруської мови ніколи не існувало, а всі слов'янські мови, у т. ч. й українська, розвинулися із праслов'янських діалектів. «Він дав ґрунтовний огляд історії досліджень спорідненості слов'янських мов, розвитку окремих із них, аналізуючи доробок у цій справі Й. Добровського, П. Шафарика, О. Шахматова, В. Ягіча та інших найновіших публікацій. С. Смаль-Стоцький показав складність і заплутаність цієї проблеми й ще раз наголосив, що ідея О. Шахматова про праруську мову – це штучна конструкція, кількість аргументів на користь якої з розвитком порівняльної слов'янської філології зменшується» [2, с. 282]. С. Смаль-Стоцький писав: «Ніякої «праруської мови» ніколи не було, а всі живі слов'янські мови, між ними й українська, російська й білоруська, розвинулися прямо й безпосередньо з діалектів праслов'янської мови» [2, с. 282–283]. Сучасне українське мовознавство повністю підтверджує цю тезу вченого.

Отже, напрацювання українських дослідників важко переоцінити. Слід констатувати, що вони зробили значний внесок в історію розробки історії української мови, без якого сьогодні було б неможливо створити максимально об'єктивну її картину.

Література

1. Бевзенко С.П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови: Навч. посібник / Бевзенко С.П. – К.: Вища школа, 1991. – 231 с.
2. Добржанський О. Степан Смаль-Стоцький [Електронний ресурс] / О. Добржанський // ЗУНР 1918–1923. Уряди. Постаті. – Режим доступу : http://www.inst-ukr.lviv.ua/files/18/310Smal.pdf
3. Довбня Л.Е. Агатангел Кримський – подвижник української мовознавчої науки / Довбня Л.Е., Товкайло Т.І. // Теоретична і дидактична філологія : зб. наук. праць. Серія «Філологія».– Переяслав-Хм., 2016. – Вип. 23. – С. 56 – 64.
4. Довбня Л.Е. Науковий доробок О.О. Потебні у процесі становлення і розвитку східнослов'янського мовознавства / Л.Е. Довбня, Т.І. Товкайло // Теоретична і дидактична філологія : зб. наук. праць. – Переяслав-Хм., 2014. – Вип. 17. – С. 259 – 272.
5. Довбня Л.Е. Роль П.Г. Житецького в історії становлення та розвитку української мови / Довбня Л.Е., Товкайло Т.І., Товкайло А.В. // Филология, социология и культурология. Современные тенденции в науке и образовании. – 2016. – С. 32-26.
6. Житецкий П.И. Очерк звуковой истории малорусского наречия. – К., 1876. – IV.– 376 с.
7. Потебня А.А. Ударение / А.А. Потебня. – К. : Наукова думка, 1973. – 173 с.

WORD-FORMATION FEATURES OF ENGLISH AND UKRAINIAN EPONYMS: CONTRASTIVE ANALYSIS

Olena Kovalchuk
Ivan Franko National University of Lviv

Summary. *The article dwells upon word-formation features of eponyms in the English and Ukrainian languages. The notion of eponym has been discussed. Three groups of eponyms have been distinguished and contrasted within the research: common stock (eponyms existing in both languages), specific English and specific Ukrainian eponyms. The word-building models characteristic of the three groups have been analyzed and supplied with examples. The most productive types have been found and described.*

Key words: eponym, word-formation, blending, clipping, prefixation, suffixation.

Анотація. *Статтю присвячено словотворчим характеристикам епонімів англійської та української мов. У праці проаналізовано поняття епонім. Виділено три групи епонімів з огляду на їхнє побутування у зіставлюваних мовах: спільні епоніми (наявні в обидвох мовах), власне англійські та власне українські епоніми. Досліджено словотворчі моделі, характерні для епонімів цих груп, виділено й описано найпродуктивніші з них.*

Ключові слова: eponym, word-building, blending, clipping, prefixation, suffixation.

Eponyms constitute an interesting, yet not extensively researched group of the word-stock. They have often been overlooked since the group seems rather small in comparison to the bulk of the vocabulary. However, eponyms express the development of culture and history of the nation speaking the language. As such, they pose a important object for the study. The widespread use of some eponyms, particularly those in the scientific, technical and technological languages, grants them a certain degree of internationality and allows them access among the other lexical units or formations which have acknowledged international recognition [3].

This research aims at discussing the structure of eponyms in the English and Ukrainian languages. Three main categories of eponyms have been outlined: those presented in both languages, eponyms, specific for English and eponyms specific for Ukrainian. The group of common eponyms is the largest (171examples). The group of eponyms represented only in English consists of 86 examples and the group of Ukrainian eponyms consists of 123 examples. There is one more group of eponyms specified within the common stock: the name of objects that are eponymic in both languages but derive from different proper names.

The main **methods of the research** were the structural method and the contrastive analysis. Elements of the quantitative analysis were also used. The **topi-**

cality of the research is substantiated by the general trend to hold the studies on the intersection of disciplines. Studying eponyms which reflect the history of the nation allows taking a deep insight into the development of the human language and culture. The **novelty** of the research consists in the choice of the object of study as well as the aspect, i.e. contrasting eponyms in the two languages.

In modern linguistics the term 'eponym' is used in the broad and narrow senses. Some researchers refer to it as to a proper name that has become a basis for creating a language unit with a new meaning (broad sense). The term "eponym" is used in reference to "a person whose name is or is thought to be the source of the name of something, such as a city, country, or era" [15]. Others treat it as a term that derives from a proper name (narrow sense): eponyms are words that are "based on the name of a person or a place" [6, 350]. In this research the second point of view we supported was supported. Eponyms are treated as words that were created as derivatives from the name of a real or fictional person or company or place.

Dictionaries provide a wealth of examples for both language specific words (which refer to a culture-specific element which cannot be translated but only explicated into another language) and internationally accepted ones. The Ukrainian eponym *аріяка* (a bandit; derives from the name of Alexandrian priest Arius) transposed into English would say next to nothing to a native speaker, while its translation through explication will render the full meaning of the word and would simplify the communication process [7].

The same eponym may be interpreted in different cultures differently, e.g. *Daedalus* in Ukrainian – and English-speaking cultures. *Daedal* means skillful or intricate in English as a reference to the myth of Daedalus, an Athenian architect and inventor who built the labyrinth for Minos on Crete and fashioned wings for himself and his son Icarus to flee the island. In Ukrainian, however, his name has not become an eponym and is mainly used in connection with his being Icarus' father.

Eponyms are created as a result of semantic change of the original names. Semantic change (also semantic shift, semantic progression or semantic drift) is the evolution of word usage – usually to the point that the modern meaning is radically different from the original usage. In diachronic (or historical) linguistics, semantic change is a change in one of the meanings of a word. Every word has a variety of senses and connotations, which can be added, removed, or altered over time, often to the extent that cognates across space and time have very different meanings.

Semantics also studies the relation of language and consciousness, both individual and public. Two aspects can be considered as the basic ones: research of how the public consciousness i.e. civilization, culture, social movements influence language; and how language influences the individual thought or public consciousness. That's why one of the main tasks of modern linguistic semantics is the research of conceptualization of world

in a language, its vocabulary and grammar. Research of language semantics in this case is the first step to restoration of linguistic picture of the world [4]. Eponyms are closely connected to the public consciousness as they enable scholars to define the important figures of the world's and country's history.

Eponyms may be grouped traditionally into at least six structural types: simple eponyms, compounds and attributive constructions, suffix-based derivatives, possessives, clippings and blends, the division being suggested by T. McArthur [6, 378].

In this research we found the following methods of creating eponyms: blending, clipping, prefixation and suffixation. There is also a group of eponyms that did not undergo any morphological changes. Each of the groups is represented both in English and in Ukrainian. I have analyzed these groups to define their most peculiar patterns and outline the reasons for eponyms to fall into one of them.

The number of parts of speech has been calculated in order to find out which of them eponyms mostly belong to. Accordingly, in both languages most eponyms are nouns; the number of verbs is very small (2 in common stock, 6 in specific English vocabulary and 1 in specific Ukrainian vocabulary). The number of adjectives is neither high: 6 adjectives in common stock (mostly of mythologic origin), 2 in specific English eponyms and 1 in specific Ukrainian. Therefore mostly noun-formative methods were analyzed.

The potential for a word to undergo derivational word-building processes is one indicator of its lexicalized status. However, not all Ukrainian and English eponyms have derivational potential, so this parameter must be considered in relative terms. Syntactic derivation is characteristic of eponyms in both Ukrainian and English. It is especially productive in the following two areas: 1) nominalization, which is the formation of nouns denoting a trend, school, system, etc., created by the person in question, e.g., *Кальвін – кальвінізм* and 2) adjectivization, i.e., the formation of relational adjectives, e.g. *Daedalus – daedal*. The active suffixes in the creation of eponyms are mainly *-ian, -ism, and -ist* [9, 39].

An increase in the number of derivational patterns contributes to an eponym's becoming rooted in the lexicon [3], e.g., *chauvinism, chauvinist, chauvinistic*, *chauvinistically* and Ukrainian *шовініст, шовіністка, шовіністичний, шовіністський, шовіністично* [11, 450].

In Ukrainian, with its richness of emotive suffixes, the ability of an entity to produce a derivative with such a suffix is another important factor in favor of its being analyzed as a full-fledged eponym.

Concerning word-building factor eponyms have one peculiar feature. They derive from proper names which had their own etymology and of course consisted of roots and variably prefixes and suffixes. However, becoming an eponym the word loses the original motivation of the name and the whole word together with all its affixes becomes a root and a base of a new word. For example, the word *bloomers* (long loose trousers gathered at the ankle and worn under a shorter skirt) cannot be analyzed as *bloom+er+s*, because it is not a

derivative of neither of them and its meaning is not motivated by the sum of this verb and suffixes.

Sometimes eponyms drop parts of original names. Mostly it concerns those of Latin and Greek origin that drop their endings (Vulcanus – *volcano*, *вулкан*, daedalus – *daedal*).

New words can be formed based on eponyms, having them as the original motivation of meaning. The choice of affixes depends on the part of speech. Nominal suffixes are often employed to derive abstract nouns from verbs, adjectives and nouns. Such abstract nouns can denote actions, results of actions, or other related concepts, but also properties, qualities and the like. Another large group of nominal suffixes derives person nouns of various sorts. Very often, these meanings are extended to other, related senses so that practically each suffix can be shown to be able to express more than one meaning, with the semantic domains of different suffixes often overlapping. Thus noun *baedeker* can take plural forms (*baedekers*). In some cases eponyms take an affix as its essential part and don't exist in the original form of the proper name: *to grangerize* (illustrate a book by later insertion of material) doesn't exist in the form *granger* that would be the direct eponym of Granger, but there are such derivations as *grangerism, grangerization,* and *grangerizer* [8].

Blending is pretty rare in both languages. The number of eponyms created in that way in English is not high too: only 3 examples in the common stock (*denim, saxophone, toluol*). There is only one example of blending in the group of specific English eponyms: *gerrymander*. Blending is not productive in Ukrainian and Ukrainian stock includes such examples of blending as *вокзал, патефон*. Still they were created in other languages. *Вокзал* derives from the name Vauxhall-Garden near London, which itself was named after Jane Vaux who had an inn there. The name was first brought to Russian, where a train station building was used as a concert hall. *Патефон* derives from French name of company Pathé and *phone.*

Clipping often concerned words of Latin origin in which the endings such as *–us* were clipped off: *fabian – фабіанський,* from the name of Quintus Fabius Maximus [36, 90]; *lazar – лазар,* from Biblical Lazarus; *vandal – вандал,* from Vandalus, one of the Vandali tribe; *volcano – вулкан*, *вулкан*, from Vulcanus. In some cases the base was supplemented with suffix like Ukrainian *зельтерська* which was first a clipping of Selterswasser like its English counterpart *seltzer*. But the English eponym was preserved without any further changes in its morphology, while the Ukrainian one had suffix *–ськ* added, that creates adjectives with the sense of belonging or relation to the motivational word. Such suffixation is typical for Ukrainian.

The use of prefixes for eponyms is quite rare. No eponyms created by means of prefixation were found in the common English and Ukrainian stock. This can be explained by the fact that many prefixes are not international and eponyms in two different languages could be created in different ways.

The only example found among specific English eponyms is *antimacassar* [39, 55], a piece of cloth put over the back of a chair to protect it from grease and dirt. This eponym is a derivation of another one – *macassar* – oily preparation formerly put on the hair to make it smooth and shiny. It derives from Makassar, city in Indonesia, as the oil was originally represented as consisting of ingredients from Makassar.

Although it is a productive way of word-building in other cases, prefixation is not commonly used for creation of eponyms in Ukrainian. *Затемрючити* [31, 242], meaning 'to throw away, to hide' is the only example. The eponym derives from the name of city Temriuk in Krasnodar region, Russia. This eponym is culture-specific and shows some common conception that Ukrainians had connected with the city. It is the perfective aspect of verb *темрючити*, which, however was not attested in any of the dictionaries, so we cannot be sure that imperfective verb is commonly used. Prefix *-за* is a common inflectional and derivational verb suffix that creates perfective forms. It performs grammatical function and does not change the meaning of the verb.

As we see prefixation is not a productive way of word-building when applied to eponyms although it is quite spread for other units.

Suffixation is comparatively frequent in the common stock group with most often used suffixes *-ite and -im*: *bakelite – бакеліт, -ium* and *-ій* (*germanium – германій)* as well as *-ism* and *-изм*, *-ізм*: *daltonism, gongorism, solecism – дальтонізм, ґонґоризм, солецизм.* Only 17 solely English eponyms were created by means of suffixation (*-ian*: *lilliputian, -ism*: *boloism, malapropism)***.** The use of suffixation is much more popular in Ukrainian, where 44 out of 123 eponyms were created by means of suffixation. This method of word-building is very productive in Ukrainian. They are used in order to make a word declinable and fall into a certain declension (*тироль<u>ка</u>*), denote gender of the person called by the name (*сибір<u>як</u>*). Also we should note that even if eponyms are created in a different way all declinable ones take inflectional suffixes.

The number of diminutive only noun-forming suffixes in Ukrainian is as many as 53, which goes in no comparison with the English 14 suffixes, not all of which are productive.

Ukrainian eponyms also have a larger variety of inflective affixes. Words entering Ukrainian language are attributed to one of the four declensions and acquires its paradigm of endings or if it can't be declined preserves its original form and does not take any endings at all: *джакузі* (hot tub spa invented by C. Jacuzzi) [2, 181].

In the process of becoming common words instead of proper names, Ukrainian eponyms acquire such grammatical feature as gender. Usually it is attributed to the word based on which of the four declensions it fits in its original form. Thus most eponyms ending in consonants are recognized to be masculine gender: *бойкот, нікотин*, *коч* (kind of carriage, named after the city Cosh, the inhabitants of which used such carriages) etc.

Eponyms ending in vowels generally comprise the group of feminine gender. It is notable that a great part of these eponyms acquired feminine gender by means of attaching *-ка* suffix to the root: *сібірка* (jug, jail – Siberia), *дорнінка* (axe, hatchet with a long handle named after Dorna-Vatra in Romania), *берданка* (Berdan rifle named after its designer H. Berdan). This suffix is generally used to make feminine gender form of a word with masculine gender, in particular for nouns with no suffixes to which the eponyms belong (*сібір, бердан*).

Words that don't fit in any of the declensions and don't acquire a suffix that would make that attributable to one are treated as neuter words and are indeclinable: *монпансьє* (fruit drops named after the Duchess A.M. Montpensier).

Formation of adjectives from bases of foreign origin caused specification of suffixes, hybrid in their internal structure, that in many cases are only relatively singled out because the bases are not correlative with correspondent word-changing noun bases, i.e. don't function as independent morphemes. Therefore such derivative formants were created based on adjective suffix *-н*, as *-ичн(ічн), -альн, -арн, -ивн*, for example: *шовін-іст-ичн-ий*. Identification of base for adjectives with such hybrid morphemes (identification of motivation between original and derivative forms) is not always simple. In some cases such derived adjectives are based on nouns of foreign origin (*титан – титанічний* [10, 575]) and in some cases such correspondence cannot be established (*сардонічний* [10, 182]). This is due to the fact that adjective derivatives formed on Greek and Latin language base were borrowed as ready lexical units. In the process of morphological adaptation word-changing morphemes were to be excluded from such adjectives and derivational morphemes *–ic, -iv, -al* were combined with structural adjective suffix *-н* that enabled formal adaptation of foreign language borrowings [1, 142].

One specific way of forming new words in English is conversion. It can be defined as the derivation of a new word without any overt marking. There are such types of conversion as verb to noun, adjective to verb and adjective to noun. This formation is not rare for English eponyms. One base can serve both as a noun and as a verb: *gerrymander* (verb: to divide the constituencies of (a voting area) so as to give one party an unfair advantage, to manipulate or adapt to one's advantage; noun: an act or result of gerrymandering [12, 107]), *boycott* (noun: to refuse to have dealings with (a person, organization, etc [12, 30]) or refuse to buy (a product) as a protest or means of coercion; verb: an instance or the use of boycotting). In these cases the name of eponymical person does not undergo any changes signifying the part of speech and eponyms acquire only inflectional affixes. However most eponyms still take suffixes that mark their part of speech: *malapropism* (the mistaken use of a word in place of a similar-sounding one, often with an amusing effect named after Mrs. Malaprop from R.B. Sheridan's "The Rivals" [12, 155]). Conversion is not used in Ukrainian word-building.

To summarize, three main categories of eponyms have been researched: presented in both languages, specific for English and specific for Ukrainian. The main word-building models used for creating eponyms are blending, clipping, suffixation and prefixation. The most frequent word-forming model of eponyms is suffixation with main difference being the considerably bigger number of suffixes in the Ukrainian language. The English language also often benefits from conversion, which is not the case in Ukrainian.

References:

1. Жовтобрюх М.А. Словотвір сучасної української мови [Г.М. Гнатюк,К.Г. Городенська та ін.]; за ред. М.А. Жовтобрюха. – Київ: Наукова думка, 1979. – 407 с.
2. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов. Навчальний посібник. – Вінниця: Нова Книга, 2003. – 464 с.
3. Bragina N., Lubensky S. Eponyms as Cultural Key Words and Their Lexicographic Description in English and Russian. – Bilingual Lexicography. – 2009. – P. 419-427.
4. Falk-Bánó, K. 2002. The integration of the cultural and the linguistic aspects of intercultural communication,' SIETAR Congress. Vienna University. 2002 Available: http://sietarcongress.wuwien.ac.at/docs/T7%20FalkBanofullpaper.pdf [2014, January 21]
5. Karavaeva T.L. Structural and Semantic Types of Eponyms. – Записки з ономастики – Випуск 14. – 2011. с. 80-89. ???
6. McArthur T. The Oxford Companion to the English Language // Ed.by T. McArthur. – Oxford: Oxford University Press. – 1992. – 1184 p.
7. Popescu F., Sorcaru D. Romania Eponyms: An Instance of Linguistic Interculturality. Editura Europlus. – 2008. – P. 160-169.
8. Puschmann, Cornelius. Introduction to English Linguistics; Session 7: Word Formation. – 2011. Available: http://files.ynada.com/teaching/introling/complete / Introduction_to_English_Linguistics_Part_1.pdf
9. Yousefi M. Word Formation Processes in English. – 2011. – 230 p.
10. Dictionaries:
11. Етимологічний словник української мови: Т. 5: Р – Т / Уклад.: Р.В. Болдирєв [та ін.]. – 2006 – 704 с.
12. Етимологічний словник української мови: Т. 6: У – Я / Уклад. Г.П. Півторак [та ін.]. – 2012. – 568 с.
13. A New Dictionary of Eponyms / Freeman M. – New York: Oxford University Press. – 1997. – 284 p.
14. An Etymological Dictionary of Modern English / Weekley E. – London Cambridge University press. – 1921. – 1660 p.
15. An Etymological Dictionary of the Ukrainian Language – Етимологічний словник української мови: у 2 т. / уклад. Я.Б. Рудницький. – Winnipeg: Trident Press Ltd Vol. 1: (A – G) / J. Rudnyc'kyj. – 1980. – 968p.
16. The American Heritage Dictionary of the English Language. Fourth Edition. J. Pickett et al (eds.). Boston: Houghton Mifflin. – 2000. – 2074 p.

НАВЧАННЯ УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ: ВПРАВИ НА РОЗВИТОК УМІНЬ ТА НАВИЧОК ПОСЛІДОВНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Шоха Л.В.
студентка магістратури
гуманітарно-педагогічного факультету НУБіП України,

Бабенко О.В.
кандидат філологічних наук, доцент НУБіП України

Ключові слова: усний переклад, послідовний переклад, навчання послідовного перекладу, вправи на послідовний переклад

Keywords: interpretation, consecutive translation, training of consecutive translation, exercises for consecutive translation

Не зважаючи на стрімкий розвиток різноманітних технологій та комп'ютерних програм, усний переклад, а особливо послідовний, залишається прерогативою людей. Підготовка фахівців цього напряму потребує великої кількості часу та особливих вправ. Саме тому видатні науковці приділяють дослідженню особливостей розвитку умінь та навичок послідовного перекладу багато часу [2; 4].

Актуальність теми дослідження зумовлена зростаючою необхідністю у професійних усних перекладачах, зважаючи на всесвітню глобалізацію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з теми дослідження показує, що ця тема була найпопулярніша у 2009-2011 роках, проте зараз її дослідження призупинилося.

Мета статті полягає у загостренні уваги на проблемах введення необхідних завдань для всіх студентів, які вивчають усний переклад.

Об'єктом дослідження є навчання молодих спеціалістів усного перекладу.

Предметом дослідження є особливості створення та використання вправ на послідовний переклад.

Усний переклад вважається одним з найскладніших видів перекладу. Окрім знання тематики перекладу, він потребує у перекладача вміння сконцентруватися, швидко та максимально точно передати зміст повідомлення. Це невід'ємна частина всіх міжнародних зустрічей, ділових переговорів, виставок та конференцій [3].

Найпоширенішими являються два основних види усного перекладу – послідовний та синхронний. Вибір кожного виду залежить від кількості промовців, форми проведення конференції або обговорення тощо.

Послідовний переклад у наш час користується більшою популярністю, адже він дає час перекладачу зосередитися та правильно сформулювати дум-

ку на мові перекладу. Це відбувається під час пауз після кожного речення чи логічного абзацу. Завдяки тому, що перекладач підбирає максимально комфортний для себе режим, послідовний переклад точніший, повніший та логічніший за синхронний [2; 3; 4].

Особливу увагу проблемам навчання послідовного перекладу як частини усного перекладу приділяв вітчизняний вчений Леонід Миколайович Черноватий [4]. У його підручнику описані основні навички та уміння, що необхідні початківцям для покращення свого рівня послідовного перекладу. Також важливою темою підготування фахівців з послідовного перекладу є у наукових дослідженнях фахівців Державної прикордонної служби України.

Існують комплекси вправ, які розвивають уміння та формують навички послідовного перекладу. Черноватий Л.М. пропонує наступні [4]:

1. письмовий переклад звукозапису (базова вправа для перекладачів, що працюють з усіма видами усного перекладу);
2. переклад-диктант;
3. вправи на прецизійні слова (так звані «хибні друзі перекладача»);
4. вправи на формування навичок виділення головних членів повідомлення (смисловий аналіз речення або абзацу);
5. вправи на формування навичок переключення з однієї мови на іншу (також базові вправи, що допомагають перекладачу краще концентруватися та створювати так звані слова-якорі для того, аби полегшити та пришвидшити процес перекладу, зробивши його точним).

Отримати необхідні навички та знання можна саме в університетах та інших спеціалізованих закладах. Тим не менш, перед фахівцями постає проблема створення та підготовки матеріалу для вивчення. Аби підвищити здатність учнів до навчання, досвідченому педагогу потрібно дібрати специфічні навчальні засоби та скеровуватися особливими методами учіння [1].

Розглянемо інші, не менш ефективні вправи, запропоновані для вивчення перекладачам науковцями за останнє десятиліття.

1. *Вправа на розвиток навичок контекстуальної здогадки*

Студенти повинні прослухати текст зі звуковими дефектами або вимкненням звуку, під час якого пропускаються 2-3 слова. Користуючись методом інформаційної недостатності, студенти повинні максимально правильно відтворити зміст вихідного повідомлення, вгадавши значення пропущених елементів тексту.

Подібні вправи дуже цінні, вони вчать максимальної концентрації та готовності до екстрених ситуацій, коли перекладач не почув доповідача. Завдяки подібним вправам майбутні перекладачі формують навичку швидко вловлювати зміст висловлювання та передавати його схожими лексичними одиницями.

2. *Вправи на розвиток навичок концентрації*

Студентам для прослуховування надається фрагмент фільму чи інфор-

маційного повідомлення, в якому окрім тексту оригіналу є також текст перекладу. Майбутні перекладачі повинні вловити зміст висловлювання мовою оригіналу, а потім, не зважаючи на аудіо запис мовою перекладу, відтворити зміст повідомлення своїми словами. Подібні вправи необхідні для розвитку навички концентрації на певному учаснику діалогу, з яким буде працювати перекладач.

3. *Вправа на розвиток пам'яті, уваги, швидкості реакції*

Перекладачам пропонується переглянути презентацію, на слайдах якої представлені слова, котрі необхідно відразу відтворити усно у тій послідовності, у якій вони з'являються [3; 5].

Отже, можемо зробити висновки, що вправи на розвиток умінь на навичок послідовного перекладу широко розповсюджені та відпрацьовані, проте з розвитком нових технологій потребують певного доповнення.

Література:

1. Бабенко О.В., Шостак Н.А. Загальні аспекти методики викладання перекладу/ О.В. Бабенко, Н.А. Шостак// Збірник наукових праць, Науковий вісник Національного університету біоресурсів та природокористування України. Серія: Філологічні науки – 2017. – № 257. – С. 209 – 214.
2. Баранова С. В. Актуальні питання методики викладання перекладу / С. В. Баранова // Вісник Сумського державного ун-ту. Серія: Філологічні науки. – 2002. – № 4(37). – С. 12–15.
3. Назаренко Н.С. Фахова підготовка майбутніх прикордонників-перекладачів на заняттях з перекладу / Н.С. Назаренко // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні та психологічні науки – 2013. – № 2(67). – С. 180 – 187.
4. Черноватий Л.М. Методика викладання перекладу як спеціальності: підручник для студ. вищих заклад. освіти за спеціальністю «Переклад»/ Л.М. Черноватий – Вінниця: Нова Книга, 2013. – 376 с.
5. Шупта О. В. Формування професійних умінь та навичок у майбутніх перекладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій / О. В. Шупта, О. О. Мацюк. // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2011. – Вип. 5. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2011_5_27

ВИКОРИСТАННЯ АНГЛІЦИЗМІВ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Бабенко О.С., Лещенко О.В.
студенти,
Національний університет біоресурсів і природокористування України м.Київ
Конончук І.В.
викладач,
Національний університет біоресурсів і природокористування України м.Київ

Ключові слова/Key words: лексика/ vocabulary, запозичення/ borrowing, міжнародна комунікація/ international communication

На зміни, що відбуваються в суспільстві, в першу чергу реагує, як відомо, лексика мови. Виникають і зникають нові явища, дещо стає актуальним, а щось, навпаки, розчиняється в часі, – і все це неодмінно відбивається та фіксується в словниковому складі мови.

Запозичення в мові є одним з найвпливовіших факторів її розвитку. Воно збільшує лексичне багатство мови, слугує джерелом нових коренів, словотворчих елементів і точних термінів, і є наслідком змін, що відбуваються в житті людини.

Актуальність теми зумовлена тим, що з кожним днем мова прогресує, збагачується новими словами, термінами, словосполученнями, які не рідко запозичуються з інших мов, особливо з англійської мови. Тому є необхідність розглядати та аналізувати такі явища як англіцизми в німецькій мові.

Мета – розглянути використання англіцизмів в сучасній німецькій мові як одного з видів запозичень слів.

Об'єкт – запозичення англійських слів як спосіб поповнення словникового запасу німецької мови.

Предмет статті – англіцизми, які функціонують в сучасній німецькій мові.

Іноземні слова (Fremdwörter) являються для людей, які вивчають німецьку мову, втім, як і для носіїв мови справжніми «пастками»: незрозуміло, як їх вимовляти, а ще більш незрозуміло, як їх змінювати і узгоджувати з німецькими словами.

Так, більшість англіцизмів вимовляються в німецькій мові згідно з правилами англійської фонетики, тому німецька мова втрачає своє характерне звучання, наприклад, слово «Update» сьогодні звучить як англ. [`Apdeit] замість нім. [`Ubda: te]. З цієї причини носіям німецької мови і іноземцям, які її вивчають, вельми нелегко в кожній конкретній ситуації (під час читання того чи іншого слова) вибрати правильний варіант вимовляння звуків.

Усне мовлення все ж «намагається» пристосувати запозичені слова до німецьких орфоепічних законів. Наприклад, незвичні для німецької мови звуки або поєднання звуків в іноземних словах часто замінюються схожими німецькими звуками (слово «Poster», наприклад, вимовляється з довгим або коротким [o] поряд з англійським [pouster]). [3, с. 65]

Таким чином, можна зробити висновок, що іноземні слова (більшою мірою – англіцизми) в німецькій мові з точки зору їх вживання як в письмовому, так і в усному мовленні, як і раніше залишаються загадковими і непередбачуваними. Деякі слова поступово змінюються, намагаючись відповідати німецьким правилам, інші ж залишаються незмінними: звучать і пишуться незвично, створюють труднощі при відмінюванні і визначенні відміни, утворенні множини і вживанні з прийменниками. Англійська мова як мова науки, політики, економіки відіграє дуже важливу роль в сучасному світі. При цьому в більшості країн «місцева» англійська мова – це суміш літературної англійської, рідної мови і рекламних слоганів.

Важливо зазначити, що одним з аргументів за «англіцізацію» німецької мови є той факт, що англійська та німецька мови – мови споріднені. Однак ця «спорідненість» обертається проти носія німецької – багато слів обох мов, дійсно, схожі, але чи означає це, що вони мають одне і те ж значення? Так, наприклад, німецьке слово «fatal» має значення «misslich, peinlich – сумнівний, скрутний, неприємний», в той час як англійський прикметник «fatal» позначає «unbehebbar, tödlich – неминучий, смертельний». Ще більш яскравим прикладом є англійське слово «become», що має в німецькій мові значення «werden», а зовсім не значення «bekommen», як могло здатися на перший погляд. Тому в найближчому майбутньому перелік «вигаданих» англійських слів і слів, «неправильно» або «приблизно правильно» перекладених з англійської, безсумнівно, збільшиться [1, с. 198].

Німецька мова ніколи не була «чистою». Протягом усього свого розвитку вона постійно запозичувала слова з інших мов, насамперед з латинської, грецької, французької та англійської. У кількісному відношенні запозичені слова відіграють в сучасній німецькій мові досить велику роль. Так, якщо проаналізувати газетні тексти, то можна встановити, що кількість іноземних слів становить 8-9% від загальної кількості використаної лексики. Якщо ж брати до уваги тільки основні частини мови (іменники, прикметники, дієслова), то запозичені слова складуть вже 16-17% від загальної кількості (до речі, найбільше іноземних слів серед іменників) [4].

Диференційними рисами слів, запозичених з англійської мови, є такі:

- Запозичені в останні десятиліття, представляють останню хвилю іншомовного впливу і є, таким чином, найбільш характерними для сучасної німецької мови;
- Поширюються на всі сфери функціонування мови і вживаються

всім населенням Німеччини – незалежно від віку, соціального стану, професії, віросповідання тощо. (На відміну від більш ранніх запозичень, використовуваних, як правило, певними соціальними верствами (знаттю, освіченими людьми та ін.));
- Запозичуються не тільки німецькою мовою, а й іншими мовами, так як міжнародна комунікація сьогодні здійснюється переважно англійською мовою.

Англійські запозичення представлені сьогодні практично у всіх сферах життєдіяльності людини, але перші місця в цьому переліку займають:

- Computer (наприклад, chatten, E-Mail, Internet);
- Medien (наприклад, Daily Soap, Late-Night-Show, zappen);
- Soziales / Gesellschaft (наприклад, Event, mobben, Ranking);
- Sport (наприклад, biken, Carving, Skates);
- Wirtschaft (наприклад, E-Commerce, Globalplayer, Outsourcing).

Багато німецьких лінгвістів переконані: якщо поширення англіцизмів не зупинити, справжня німецька мова ризикує повністю розчинитися. І це не перебільшення – населення Німеччини вже практично припинило говорити літературною німецькою, яку більшість молодих німців зневажливо називають «мовою бабусь і дідусів» [2, с. 202].

Таким чином, стає зрозуміло, що проблема «нової» мови вийшла на державний рівень: політики і громадські діячі беруть активну участь в дискусії щодо ситуації, що склалася на рівні з професійними мовознавцями, серйозно обговорюється пропозиція про прийняття спеціального «мовного» закону. Так, на сьогоднішній день англіцизми заборонені до вживання в діловій сфері (різні організації з охорони німецької мови і багато популярних газет і журналів стежать за публічними виступами офіційних осіб, регулярно «тавруючи» порушників – їх називають сьогодні в Німеччині «Wortpanscher»), а кожний німецький продукт повинен бути в обов'язковому порядку забезпечений інструкцією рідною мовою [5, с.134].

Отже, повна адаптація англіцизмів у німецькій мові та їх продуктивне функціонування у майбутньому залежать від низки обставин. Як правило, вони мають призводити до ліквідації прогалин, утворювати деривати, добре засвоюватися мовою-рецептором на всіх рівнях, позначати нові реалії.

Особливості процесу запозичення, його інтенсифікація, семантичні зміни запозичень в сучасній німецькій мові передбачають подальше дослідження у визначеному напрямі. Виходячи з необхідності відмежування доцільних, корисних запозичень від недоцільних, невиправданих, потрібно кожне досить частотне сьогодні запозичення пропускати крізь призму всебічної його оцінки на основі диференційних ознак різних типів.

Перелік використаної літератури:

1. Борисова Л.И., Парфенова Т.А. Справочник по общему и специальному переводу. М.: НВИ – Тезаурус, 2005. – 328 с.

2. Васильева Л.В. Обогащение современного немецкого языка иноязычными заимствованиями: Экспериментально-типологическое исследование на материале англицизмов: Дис.. канд. филол. наук. – Ставрополь, 2004. – 220 с.
3. Гордишевская Е.В. К вопросу о влиянии английского языка и его американского варианта на языковую ситуацию в современной Германии: Дис. канд. филол. наук. – М., 2005. – 206 с.
4. Морозова О.Н., Носкова С.Э. О некоторых тенденциях языковых изменений в германской лингвокультуре / О.Н. Морозова, С.Э. Носкова // Электронный научный журнал «Мир лингвистики и коммуникации» [Электронный ресурс]. – Тверь: ТГСХА, ТИПЛиМК, 2007. – № 1 (6). – идентиф.№0420700038/0004 – Режим доступа: http://www.tverlingua.by.ru (дата обращения: 05.03.2017)
5. Романов А.А., Морозова О.Н., Носкова С.Э. Quo vadis, Deutsch? Разговор с изучающим современный немецкий язык. Монография / А.А. Романов, О.Н. Морозова, С.Э. Носкова. – Тверь: Изд-во «Агросфера», 2007. – 222 с.

ЛЕКСИКО – СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АГРОБІОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Конончук І.В.
викладач,
Національний університет біоресурсів і природокористування України м.Київ

Ключові слова: науково-технічні тексти, аграрна галузь, терминосистема, структурно-семантичні отношения, інтенсивний розвиток

Key words: scientific and technical texts, agricultural sector, terminological system, structural and semantic relationships intensive development

З розширенням міжнародних взаємин вивчення іноземної мови часто набуває фахового термінологічного спрямування, однією з ознак якого є термінологічна двомовність.

Постановка проблеми. Вивчення німецької агробіологічної термінології дає змогу точно окреслити сучасну концептуально-лексичну картину цієї галузі, і це знаходить відображення у формуванні виразних засобів, в моделях та правилах її організації і в структурі самого дискурсу агробіології.

Так, поняття термін є ключовим аспектом праць багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців: Є.Н. Ботчука, О.Д. Мєшкова, П.М. Каращука, М.І. Мостового, І.В. Арнольд, Л.С. Бархударова, Т.Р. Кияка, В.Н. Комісарова, В.В. Виноградова та інших. Проте на сьогодні недостатньо дослідженим залишається питання структурно-семантичних особливостей німецьких термінів з агробіології.

Актуальність теми визначається спрямуванням сучасних лінгвістичних досліджень на вивчення структурно-семантичних особливостей галузевої термінології, що зумовлено розвитком агробіологічної галузі.

Стандартизація термінології – це вироблення термінів-еталонів, термінів-зразків, унормування термінології в межах однієї країни (якщо це національний стандарт) або в межах групи країн (якщо це міжнародний стандарт). Стандартизована термінологія обов'язкова для вживання в офіційних, наукових, ділових, виробничих текстах.

Основи стандартизації термінів було закладено у Німеччині в кінці XIX – на початку XX ст., коли виникла потреба впорядкувати нагромаджену термінологію, виявити межі галузевих термінологій, уточнити значення кожного терміна. Теоретичні основи стандартизації термінів розробив німецький вчений В. Вюстер [6].

Галузеві терміносистеми взаємодіють одна з одною, мають спільний термінологічний фонд. Ізольованих

терміносистем немає, вони містять уніфіковані щодо норм сучасної мови терміни на міжгалузевому рівні. Залежно від ступеня спеціалізації значення терміни поділяються на три групи:

1. Загальнонаукові терміни, які вживаються майже в усіх галузевих термінологіях, наприклад: *система, тенденція, закон, концепція, теорія, аналіз, синтез* тощо. Треба зауважити, що такі терміни в межах певної термінології можуть конкретизувати своє значення, пор.: *мовна система, закони милозвучності, теорія походження мови.* До цієї категорії відносять і загально-технічну термінологію *(машина, пристрій, агрегат).*

2. Міжгалузеві терміни – це терміни, які використовуються в кількох споріднених або й віддалених галузях (економічна наука має термінологію, спільну з іншими соціальними, природничими науками, наприклад: *амортизація, екологічні витрати, санація, технополіс, приватна власність).*

3. Вузькоспеціальні терміни – це слова чи словосполуки, які позначають поняття, що відображають специфіку конкретної галузі, наприклад: *авантитул, аграф, боковик, вакат, привка, ретуш.*

Співвідношення національного та міжнародного було й залишається головним у концептуальному підході до термінотворення.

Для термінологічної системи характерні такі способи творення:

1) морфологічний (за відповідними словотвірними моделями);

2) семантичний, що реалізується за допомоги розвитку спеціальних значень у словах природної мови;

3) різні типи запозичень (словотвірне та семантичне калькування).

Збагачення німецької мови завдяки запозиченням тісно пов'язане з історією німецького народу. У останні три десятиліття спостерігається справжній бум англо-американських запозичень у німецькій мові. О.В.Карпова [1] приводить характерні риси лексем, що прийшли з англійської мови. Автор детально описує причини появи англійских запозичень в німецькій мові, а також виділяє декілька способів запозичення лексики з німецької мови:

– пряме запозичення без зміни змісту: Meeting;

– термінологічні синоніми – існують разом з наявними в мові назвами і складають конкуренцію синонімам у німецькій мові: leasing – Vermietung;

– змішане утворення – складні слова, одна з частин яких запозичена з німецької мови, а інша – рідне слово: Powerfrau – Geschaftsfrau;

– нові слова і словосполучення, які використовуються також і не у безпосередньому їх значенні (американське « Administration» в німецкій мові означає уряд Сполученних Штатів в цілому, а не тільки урядовий апарат адміністрації президента);

– псевдоанглицизми – нові лексичні одиниці, що утворилися від німецьких складових: Dressman.

Розвиток новітньої української термінології тісно пов'язаний з характером сучасної науки. Десь із середини

XX століття темпи її розвитку такі, що кількість опублікованих у наукових часописах світу статей подвоюється кожні 12-15 років. Це означає, що для опрацювання нових публікацій навіть у вузькій галузі потрібні доведені до автоматизму навички перекодування наукової інформації зі світових мов, зокрема німецької, українською.

Щодо нових термінів, то тут норми дещо інші. Запропонований автором новий термін повинен задовільняти такі обов'язкові вимоги: мати означення; відтворювати суттєві ознаки поняття; бути однозначним (його вживання з іншим значенням допустиме лише в інших галузях); не мати синонімів; мати семантичні зв'язки з іншими термінами (в означення терміна повинні входити інші терміни цієї ж галузі); бути лінгвістично нормативним, тобто відповідати правилам орфографії; мати найвищу частоту вживання (порівняно з іншими словами, що можуть бути запропоновані як варіанти для утворення терміна).

Дослідники підмов науки й техніки відзначають тенденцію до систематичного відбору слів із загальнонародної мови, причому термінологізуються зазвичай загальновживані слова. Семантичний спосіб утворення термінів із загальнонародних слів заснований найчастіше на звуженні значення або метафоричних переносах за подібністю функції, форми, призначення, процесу, кількісної ознаки, виникнення, зовнішнього вигляду, взаємозв'язку компонентів, суміжності понять, часто в сполученні цих ознак. Такими є наступні терміни: *der Gang – хід, крок; die Kette – ланцюг; der Abstand – проміжок; der Baum – дерево;; die Tiefe – глибина;; die Höhe – висота;* тощо.

Так чимало загальновживаних слів стали агроекономічними термінами, поєднавшись із залежним компонентом, напр.: "легалізація земельного кадастру" (die Legalisierung des Bodenkatasters), "паспортизація земель" (die Führung von Schlagkarten), "моніторинг земель", "натуралізація дрібнотоварного виробництва", "фрагментація землекористування". При цьому деякі з них зафіксовані у німецькомовних словниках, а інші – ні.

В мові сільського господарства і економіки АПК важливе місце займають терміни, що вдруге опиняються в терміносистемі, набуваючи актуалізації внаслідок зміни економічної, соціальної чи політичної ситуації, наприклад,), "розподіл" (die Verteilung), "перепродаж" (der Weiterverkauf), "викуп" (der Rückkauf). У новому термінологічному середовищі вони вживаються разом із уточнюючим словом – прикметником "земельний" (Boden-) або іменником "земля" (das Land), тому вони вже набули статусу термінологічних словосполучень, що зазвичай вживаються в сталому вигляді ("земельний наділ" (der Bodenanteil), "розподіл землі" (die Bodenverteilung)).

А такі як, *die Bayer-Toxikologen, das Bayer-Pflanzenschutzmittel* – це модифікації первісного значення звичайних загальновживаних термінів.

Ботанічна класифікація назв городніх культур спричинила використання терміносполучень – як найточнішої

моделі передачі змісту терміна. Родовидові ознаки мають вираження у прикметникових формах, а предметні ознаки терміна – у іменникових, тому найзагальніша структура терміносполучень – "іменник + прикметник", що можуть залежно від ситуацій мовлення замінюватися на одночленні елементи: "капуста білоголова" (der Weißkohl), "капуста червоноголова" (der Rotkohl), "капуста пекінська" (der Chinakohl) – "капуста" (der Kohl); "цибуля-ріпка" (die Hauszwiebel), "цибуля-шалот" (die Schalottenzwiebel) – "цибуля" (der Lauch, die Zwiebeln) тощо [6, с. 10; 10]. При цьому, структура родовидових термінів німецької мови полягає здебільшого в поєднанні двох компонентів і утворенні складного слова, першим є уточнення, виражене прикметниковою формою, а другим – іменник, що виражає рід.

Окрему групу в досліджуваній термінології складають терміни-інтернаціоналізми. Переходячи із мови в мову, інтернаціональні терміни закріплювалися в ній, зберігаючи і своє значення, і звучання. Результатом міжнародної та міжгалузевої інтеграції в науці стало те, що до агробіологічної термінології потрапили міжнародні інтернаціональні елементи, значення і звучання яких у різних мовах однакове. Переважну більшість міжнародних елементів досліджувана термінологія запозичила з латинської та грецької мов (*die Präparate, Nematoden, die Substanz,die Toxikologie, die Registrierung*)

Агробіологія – це комплексна наука, в арсеналі якої поряд з біологічною термінологією широко репрезентована запозичена термінологія суміжних галузей знань. Стислість, яка властива термінам, притаманна для цієї терміносфери.

Список літератури

1. Ашрапова А.Х., Алендеева С.В. Исследования современной заимственной лексики в английском и немецком языках (на примере экономической терминологии XXI века)/ А.Х. Ашрапова, С.В.Алендеева. //Philology and Culture, 2014 №4 (38).-[Электронный ресурс].- Режим доступа:// https://cyberleninka.ru/article/n/issledovaniya-sovremennoy-zaimstvovannoy-leksiki-v-russkom-angliyskom-i-nemetskom-yazykah-na-primere-ekonomicheskoy-terminologii-hhi
2. Данькова Т. Н. Изменения в содержании русских аграрных терминов на рубеже XX–XXI веков (на материале терминологии растениеводства) / Т.Н. Данькова // Известия ВГПУ, 2015. – С. 174–176.
3. Жукова Л.В.,Зайцева М.Ю. Особливості терміносистеми аграрного дискурсу (в аспекті зіставлення української та німецької мов)/ Л.В. Жукова., М.Ю.Зайцева// Studia translatjrica: Науковий альманах. Випуск 4. Київ, 2016.- С.268-274.
4. Кравченко Т. П. Термінологізована лексика у терміносистемі економіки АПК / Т. П. Кравченко // Розвиток українського села – основа аграрної реформи в Україні: 272 Матеріали Причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу, м. Миколаїв 24-26 квітня 2013 р. – Миколаїв: МНАУ, 2013. – С. 114–117.
5. Лотте Д.С. Основы построения научно-технической терминологии: Вопросы теории и методики / Д. С. Лотте. – М.: Изд-во АН СССР, 1961. – 158 с.

СЕМІОЛОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАЛІЗМ І ФУНКЦІОНАЛІЗМ МОВИ В КОНЦЕПЦІЇ ФЕРДИНАНДА ДЕ СОССЮРА

Просяник О.П.
Доцент, кандидат філологічних наук Харківський національний економічний університет ім. С.Кузнеця Кафедра управління соціальними комунікаціями

Ключові слова: концепція, лінгвістика, мова, мовлення, знак
Keywords: conception, linguistics, language, speech, sign

Аналізуючи соссюрівське розуміння мови як психосоціальної системи і продукту суспільної інтеракції, ми порушили ще одне важливе питання, а саме – проблему телеології мови. Для Ф. де Соссюра мова – це не тільки і не стільки продукт суспільної інтеракції, скільки засіб спілкування і вираження інтенції. Цей момент присутній у «Курсі загальної лінгвістики», але він виявився майже цілком прикритий проблемою каузальності мови. Це не випадково, адже для А. Сеше саме мовлення як сфера мовних змін і джерело інновацій було набагато важливішим об'єктом дослідження, ніж власне мова як комунікативне й експресивне знаряддя. Поглянемо на фрагмент його тексту: «Істотна відмінність між вченням Соссюра і нашою теорією полягає у тому, що в „Курсі загальної лінгвістики" з вказаних протиставлень не виводиться жодної строгої засади класифікації, але скоріше привертається увага до відношень взаємозалежності, які встановлюються між різними сторонами мовного явища. Так, за Соссюром, мова існує для мовлення, але вона теж породжується з мовлення; вона з нього виходить і вона ж робить його можливим, і нічого не змушує нас ставити мову раніше мовлення чи, навпаки, мовлення раніше мови. Це щось ціле, що може бути розділене тільки в абстрактному аналізі. Для нас, навпаки, у самій цій абстракції виявляється засада підпорядкування і класифікації, і ми ставимо мовлення у його передграматичній формі раніше мови» [3, с. 183]. Дивно, що сам Сеше, будучи упорядником, а, за великим рахунком, також і співавтором «Курсу», не вловив номотетизму соссюрівської концепції. Питання, що раніше: мова чи мовлення з номотетичної точки зору абсолютно неістотна. Факт, що мовою ми називаємо систему вербалізації інтенції у мовленні, а мовленням – процедуру висловлювання інтенції і впливу на співрозмовника на засадах мови, є властиво вирішенням концептуальної проблеми як такої. Питання ж, що було першим (чи то філогенетично, чи онтогенетично), це часткове питання, що стосується історичного розвитку чи становлення системи у онтогенезі. Соссюр цими питаннями не займався, отже ніякого протиставлення соссю-

рівській концепції тут немає. Просто Сеше запропонував поширити класичну історичну проблематику (яка завжди трактувалася як філогенетична) новою проблемою – онтогенезом мовної діяльності. Тим більше, що основи такої постановки питання закладені самим Соссюром, який вважав, що зміни, як і породження мови, відбуваються у соціальній інтеракції (у дискурсивному мовленні – langage discursif). Сеше, як видно, не лише сильно завузив проблематику (з дослідження засад до дослідження проблеми виникнення), але й суттєво відійшов від соссюрівських принципів функціональності мови і єдності мовної діяльності. Адже ставлячи мовлення перед мовою у процесі становлення останньої, Сеше фактично відкинув одне з ключових положень теорії Соссюра про мову як засіб вираження і інструмент творення мовлення, не кажучи вже про те, що формула «мовлення передує мові» веде до онтологічного унезалежнення одного від другого. Це висловлювання надзвичай показове, оскільки виявляє ключову відмінність між дихотомічно-класифікаційним, субстанціалістським баченням мовної діяльності у Сеше й функціонально-типологічним, реляціоністським її розумінням у Соссюра. Дивує однак те, що читаючи «Курс», переважна більшість мовознавців прочитала це саме субстанціалістськи, роблячи висновок, що для Соссюра найважливішим було не функціональне взаємовідношення мови й мовлення, а саме жорстка дихотомія і ієрархія двох окремих сутностей. Можна припустити, що у цьому була безпосередня провина укладачів «Курсу», котрі спочатку виклали соссюрівські погляди по-субстанціалістськи (представляючи мову й мовлення як дві онтологічно самостійні сутності, а мову як іманентну систему, що існує «сама у собі і для себе»), а потім остаточно дистанціювались від тих моментів у «Курсі», які походили від самого Соссюра.

Втім у спорі: чи мова потрібна мовленню (як його знаряддя і модель), чи мовлення потрібне мові (як її джерело), немає однієї вірної відповіді, оскільки ці питання не диз'юнктивні, а цілком різнопланові. Перше питання – це питання телеологічне (про ціль існування мови), друге – каузальне (про її походження). Відповідь на обидва має бути ствердною. Парадоксально, але обидва ці питання, будучи принципово різноплановими, стосуються одного й того ж – соціальності мови. Як продукт мовленнєвої інтеракції мова має соціальний характер. Такий самий характер має мова й як інструмент мовленнєвої інтеракції. При цьому жоден з цих аспектів не стосується онтологічної суті мови як інформаційно-семіотичної системи.

На інструментальне, тобто телеологічно значуще розуміння мови у концепції Соссюра вказує кілька моментів. У знайденій у 1996 р. і виданій у 2002 р. монографії Соссюр ототожнив усі мовні одиниці (і формальні, і семантичні) з їхнім функціональним призначенням і використанням: Nous n'établissons aucune différence sérieuse

entre les termes valeur, sens, signification, fonction ou emploi d'une forme, ni même avec l'idée comme contenu d'une forme; ces termes sont synonymes[1] [6, c. 28]. У зв'язку з цим наявність у знаків значень і вартостей, котрі конституюють його одночасно з його формою, у іншому місці фактично ототожнюється з функцією (цю засаду він називає l'Identique capacité – 'самототожність через призначення'):

В организме функция может отмереть, а орган будет продолжать жить. Даже у трупа сохраняются органы, являющиеся предметом изучения в анатомии. В слове нет ничего анатомического, то есть нет никакого различия в составных частях, основанного на функциональных соотношениях, и от части, которая выполняла определенную функцию, ничего не остается, кроме последовательности фонаций, полностью сходных между собой [4, с. 155-156].

Зауважимо, що метафору опозиції анатомії і фізіології організму Соссюр у своїх нотатках використовує кілька разів саме для того, щоб підкреслити функціональний, а не структурно самодостатній характер мови. Фраза, що у мові немає нічого анатомічного, краще за все служить запереченням її трактуванню як замкненої у собі аутотелічної структури. Цьому присвячено ряд нотаток з загальним номером 3319 [6, с. 114], у яких вчений доходить висновку, що якщо мовні одиниці позбавити функції, «залишиться один сирий матеріал», одне «мертве тіло». Більше того, у першому з цих фрагментів можна зустріти дуже цікаву фразу (особливо у контексті загальноприйнятого розуміння концепції Соссюра як структуральної чи преструктуральної): Un mot n'a aucune structure. Dès qu'on fait abstraction du sens des différentes parties (тобто, якщо абстрагуватися від сенсу, функції слова, відразу ж виявиться, що у нього немає ніякої структури). Постійне звернення уваги на те, що «анатомія» мови (тобто її чиста, формальна структура) повністю підпорядкована «фізіології» мови свідчить про те, що, якщо вже Соссюра вважати засновником якогось напрямку у лінгвістиці, то напевно не структуралізму, а саме функціоналізму.

І таке розуміння при уважному аналізі можна зауважити навіть у «Курсі». Перш за все слід згадати, що мова там визначена як граматична система і як система знаків. Зазвичай на перше майже не звертають уваги, натомість друге інтерпретують як лексичну систему, тобто як номенклатуру. Особливо гостро атакували концепцію Соссюра з цього приводу генеративісти: «Породжуюча граматика відрізняється і від соссюрівського langue, яку Соссюр розумів як набір знаків з їх граматичними властивостями, тобто як набір словоподібних елементів, сталих сполучень і обмеженого числа речень. (...) Н. Хомський звинувачує сучасну лінгвістику в тому, що вона, знаходячись певною мірою під впливом де Соссюра,

1 'Ми не встановлюємо ніякої серйозної різниці між термінами значимість, сенс, значення, функція або використання форми, ні навіть з такою ідеєю, як зміст форми; ці терміни є синонімами'

займається системами елементів, але не системою правил і не приділяє належної уваги творчому аспекту мови» [2, с. 158-159]. Зауваження слушне щодо копенгагенського чи дескриптивного структуралізму, але проблемне, якщо його адресувати до концепції Соссюра. Одне, з чим можна згодитись, у Соссюра проблема модельної функції мови чітко не вербалізована. Але якщо ми звернемося до тексту «Курса» та підтверджуючих його текстів, написаних рукою самого вченого, то знайдемо там однозначні ствердження, що, по-перше, мову ні в якому разі не можна розуміти як номенклатуру (а саме як знаряддя побудови мовлення), а по-друге, що система знаків – це система засобів вираження мислення, а не набір семіотизованих понять, врешті, по-третє, що мова, як і мовлення, – це лише функціональні аспекти мовної діяльності (і це саме про неноменклатурність мовної діяльності загалом, а не лише мови, говорив Соссюр). Поняття, згідно з власне соссюрівським розумінням знаку, не входить у склад знаку, а значить і система понять не входить у склад мови. Якщо так, то номенклатурна інтерпретація мови є цілком хибною і не має нічого спільного з теорією Соссюра.

Уже в «Курсі» читаємо:

Передусім існують поверхові уявлення широкої публіки, яка вбачає в мові лише номенклатуру (...), а це унеможливлює будь-яке дослідження справжньої природи мови [5, с. 29],

Дехто схильний вважати мову по суті номенклатурою, тобто розглядати її як перелік слів, кожне з яких відповідає окремій речі [5, с. 86*].*

Проблема однак у тому, що упорядники «Курсу» не зуміли представити це положення соссюрівської концепції належним чином, зводячи проблему лише до одного аспекту – відсутності симетрії між понятійною сіткою і системою знаків, а також апріорно усталеної відповідності понять і знаків (названої *арбітральністю* чи *довільністю* структури знаку). Отже, можна узасаднити функціональне призначення мови бути засобом вербалізації інтенцій, але з таким чином обмеженого трактування антиноменклатурності мови прямо не виникає її призначення бути засобом мовленнєвого спілкування. Звичайно, якщо бути логічно послідовним, то можна задати питання – навіщо людині шукати знакового вираження своїм інтенціям, і прийти в результаті до висновку, що це необхідно для того, щоб узгодити власну інформаційну досвідну систему з аналогічними системами інших членів цього ж соціуму. Але така логіка інтерпретування ідеї «мова – не номенклатура» експліцитно не міститься у «Курсі». Більше того, упорядники «Курсу», згідно зі своєю генеральною настановою, сильно завузили проблему, приписуючи антиноменклатурний характер лише мові (langue), тоді як Соссюр цю властивість приписував усій мовній діяльності:

Mais il y a là, implicitement, quelque tendance que nous ne pouvons méconnaître ni laisser passer sur ce que serait en définitive le langage: savoir, une

nomenclature d'objets[2][6, c. 230].

У рукописній спадщині знаходимо прямі вказівки на те, що поза власне знаками та їхніми взаємними стосунками у мовній системі Соссюр вирізняв також правила, засади й принципи творення мовних і мовленнєвих одиниць, узагальнюючи їх ідеєю мови як механізму – *mécanisme de la langue // la langue comme le mécanisme* (часом на окреслення елементів такого механізму Соссюр навіть вживає термін *модель*):

Отсюда следует, что все изменения, все новообразования (...) всегда зависят ***от основополагающего принципа****, который действует в данной сфере и коренится в глубине человеческой души, а не где-либо еще [4*, с. 94*],*

общую модель *их расположения и функционирования [4*, с. 79*].*

Суспільний конвенціоналізм мови є однією з найважливіших тез для концепції Соссюра. Він полягає у тому, що мова як інформаційна система виникає лише у результаті суспільної конвенції (про це мова йшла вище). Але це ще не все. Конвенціональним стає те, що «працює», що допомагає досягти своєї суспільно значущої мети, а також те, що забезпечує дієву комунікацію. Отже семіологізм і конвенціоналізм мови слід розуміти не лише як каузальну тезу, але перш за все як тезу функціональну й телеологічну. Власне те, що мова – не номенклатура назв для понять, а засіб вираження і суспільної інтеракції, створює специфіку мови як семіологічного коду комунікативного типу. Читаємо у рукописах Соссюра:

il faudrait poser dès la première page ce dilemme: Veut-on considérer la langue comme ***le mécanisme servant à l'expression d'une pensée****? Dans ce premier cas, qui est aussi important que l'autre, sinon infiniment plus, nous n'avons que faire d'une considération historique des formes, et tout le travail de l'école linguistique depuis un siècle, uniquement dirigé vers la succession historique de certaines identités servant d'un moment à l'autre à mille fins, est en principe sans importance [6, c. 46]*[3],

с совершенно новой стороной знака, а именно: она показала, что мы по-настоящему поймем сущность знака только тогда, когда убедимся, что его не только можно передавать, но что он по самой своей природе ***предназначен для передачи*** *[4*, с. 103*],*

Язык по преимуществу ***является средством, орудием, которое предназначено*** *для постоянного и немедленного* ***достижения соответствующей***

2 Рос. переклад: «Но здесь мы имеем дело с некоторой имплицитной тенденцией, которую нельзя недооценивать и которой нельзя позволить повлиять на окончательное определение языка, а именно с тенденцией считать язык номенклатурой предметов» [4, с. 121]. Як бачимо, російський перекладач також допускається тієї ж помилки й переносить функціональність як властивість усієї мовної діяльності на мову, хоча в оригіналі виразно вказується, що йдеться про langage, а не langue.

3 '(...) вже на самому початку треба сформулювати проблему: Чи ми хочемо розглядати мову як механізм вираження думки? У такому випадку, так само важливому, якщо не набагато більш важливому, ніж інші, нам не залишається нічого іншого, як тільки перейти від історичних роздумів до розгляду форм, і тоді вся робота лінгвістичної школи протягом останнього століття, що була спрямована лише на вивчення історичного спадкування певних ідентичностей, які щоразово служать тисячам різних цілей, в принципі втрачає свій сенс'.

цели и результата *– взаимопонимания [4*, с. 66*]*.

Як бачимо, Соссюр вбачав у мові одночасно засіб вираження думки (експресії) і засіб семіотичного впливу на інших людей (комунікації). Отже проблема семіологічності мови може і повинна розглядатися саме як телеологічна, а не каузальна проблема. Знаки не виникають самі по собі. Їх породжує потреба або у розпізнаванні певних явищ і ситуацій (некомунікативні знаки), або ж у сигналізації своїх інтенцій іншим членам семіотичного колективу (комунікативні знаки). Іноді науковці не розуміють цієї різниці. Їм здається, що мовні (комунікативні за своєю функцією) знаки постають не «тому що» є така потреба, а «для того щоб» постати. Звідси принципове незрозуміння ідеї Соссюра не лише про довільність зв'язку між знаком і поняттям, але (і перш за все) між знаком і його матеріальним субстратом (звуком, жестом чи слідом на фізичній поверхні). Так, О. Рєвзіна пише: «Пафос Соссюра у стосунку загальної семіотики полягав у тому, що мова не відрізняється від інших знакових систем, що знаки дорожнього руху і мовні знаки – це одне і те ж, що мовне значення може легко трансформуватися в іншу матеріальну субстанцію („мова – це домовленість, і цілком байдуже, яка саме природа її умовно обраного знака"). Цей пафос є фальшивим, природа мови укорінена в людському тілі, в його органах мовлення, в його розумі» [1, с. 12]. Це явне перекручення думки з «Курсу» і поглядів самого Соссюра. По-перше, ця фраза не є дослівною цитатою з Соссюра, а посиланням на Уїтні, з яким Соссюр погоджується (це підтверджують також рукописні матеріали до статті про Уїтні). Для того, щоб знак був знаком, важлива є процедура заміщення певної понятійної інформації певним психофізіологічним уявненням (акустичним, оптичним, дотиковим чи кінестетичним). Знаряддям такого заміщення є саме знак як вартісна і значуща форма. Значенням знаку є, з одного боку, його семіотичний стосунок до певного поняття, а з другого, – сукупність його стосунків з другими знаками:

1 Un signe n'existe qu'en vertu de sa signification ; 2 une signification n'existe qu'en vertu de son signe; 3 signes et significations n'existent qu'en vertu de la différence des signes[4] [6, с. 37].

Отже знак не є субстанцією, а лише інформаційним відношенням. При цьому Соссюр не наполягав на тому, що знаки людських мов апріорно були приречені на акустико-артикуляційну форму. Він розважав також можливість їхньої жестової форми. Крім того, проблема суті мови як семіологічної системи повинна відрізнятися від проблеми мови як одного з типів таких систем. Фраза Уїтні, до якої висловлював свій стосунок вчений, торкалася саме першої проблеми. Контраргумент Рєвзіної, що «природа мови укорінена в людському тілі, в його органах

4 '1. Знак існує тільки на підставі свого значення; 2. значення існує тільки на підставі свого знака; 3. знаки і значення існують тільки на підставі різниці знаків'.

мовлення, в його розумі» не заперечує, а лише підтверджує тезу Соссюра про психоінформаційну сутність мови. Не заперечує вона й постулату про другорядність сигнального носія, адже формою знаку є не сам цей носій, а його психічний образ.

По-друге, уважне прочитання нотаток вченого вказує на те, що він не ставить знаку рівності між штучними конвенціональними системами і мовою. Більше того, видалення письма з роздумів про сутність мови й мовлення, а також незгода на розуміння літературної мови як типового лінгвістичного коду найкраще доводять, що Соссюрові не було все одно, що є засобом сигналізації для langue. Соссюр просто намагався довести функціональну, інформаційну сутність мовних явищ і не акцептував тези про детермінацію мови самою фізіологією артикуляційного апарату.

По-третє, Рєвзіна тут плутає дві зовсім різні проблеми – суті системи знаків і типу знакової системи. У першому аспекті усі системи знаків тотожні за суттю (у т.ч. система дорожніх знаків це теж система знаків), у другому ж аспекті мова йде про різні типи таких систем. Є системи, що виникають синергічно, шляхом культурно-історичної конвенції, а є такі, що створюються як кібернетичні проекти. Мова належить до перших (хоча не виключається можливість створення штучного проекту на зразок натуральної мови, який може згодом перетворитись на мову – нагадаємо, що Соссюр був добре обізнаний з інтерлінгвістичною проблематикою, якою займався його брат-есперантолог Рене). Але нагадаємо, що жоден інтерлінгвіст не наважиться назвати лінгвістичний проект мовою аж поки не відбудеться його соціалізація і психологізація, тобто поки він не перетвориться у функціональну систему вираження інтенцій і комунікації у певному соціумі, яка має стати не лише свідомим кодом, але цілком неусвідомлюваною психічною функцією.

Розглядаючи інструментально-семіотичний телеологічний характер мови, варто особливо наголосити на тому, що, згідно з розумінням Соссюра, поняття, що у системі становлять внутрішній когнітивний досвід людської особистості, не є складовою мови, а лише є її семіологічним об'єктом. Саме так слід розуміти відому з «Курсу» тезу про довільність мовних знаків. Підтвердження цьому знаходимо у монографії «Про двоїсту сутність мовної діяльності» і нотатках:

il n'y a pas un seul objet matériel, nous l'avons vu, auquel s'applique exactement et exclusivement un mot; cela ne supprime pas l'existence de ces objets matériels. De même, ***il n'y a pas un seul fait moral, qu'on puisse exactement et exclusivement enfermer dans un certain terme; mais cela n'atteint pas un seul instant l'existence de ces faits moraux.*** *Ce qui peut être proposé comme une question digne d'examen, c'est jusqu'où le mot correspond à un fait moral déterminé, de même qu'on est obligé de rechercher jusqu'où l'idée d'ombre par exemple correspond à un fait matériel déterminé.* ***Les deux séries***

d'investigations ne relèvent plus de la linguistique[5] [6, с. 37-38].

Як бачимо, Соссюр закладає можливість незалежного від системи мовних знаків існування системи понять (у даному випадку моральних), які можуть (але не мусять) виражатися тими чи іншими знаками, а також понять, які можуть, але не мусять співвідноситись з матеріальними явищами. Обидві ці когнітивні проблеми Соссюр виносить поза дужки власне мовознавчого дослідження. Зв'язок між поняттями й знаками має етнокультурні і психосоціальні (тобто довільні з точки зору законів природи) підстави:

Domaine non linguistique de la pensée pure, ou sans signe vocal et hors du signe vocal, se composant de quantités absolues (...) Ce n'est pas au linguiste d'examiner depuis où peut réellement commencer cet affranchissement du signe vocal, si certaines ***catégories préexistent*** *et si d'autres postexistent* ***au signe vocal****; si par conséquent certaines* ***sont absolues et nécessaires pour l'esprit et d'autres relatives et contingentes; si certaines peuvent continuer d'exister en dehors du signe*** *pendant que les autres ont un signe, etc.*[6] [6, с. 43-44].

Тут теж однозначно вказується на те, що властиво самі поняття не входять в склад мови. Вони є лише об'єктами семіотизації. У цьому ж, 8 розділі монографії знаходимо пояснення Соссюра до такого розуміння границі між лінгвосеміотичним і нелінгвосеміотичним. Якщо сфера понять є прелінгвальною і пресеміотичною (*domaine non linguistique*), то сфера чистих акустичних вражень (*domaine linguistique du son pur ou de ce qui sert de signe considéré en lui-même et hors de toute relation avec la pensée = PHONÉTIQUE*) – є фактично постсеміотичною. Властиво лінгвальною є власне система знаків, що поєднуть між собою поняття та звукові фігури (акустичні образи).

Функціонально-семіологічний характер мови імплікує ще один важливий висновок, що суперечить відомій тезі про мову як об'єкт «сам у собі і для себе», а саме те, що як мова загалом, так і кожний її елемент є інструментальним засобом (функцією) «для», а не аутотелічною річчю «в самій собі». Згадаємо фрагмент з рукописів Соссюра про повну залежність шахових фігур як функцій від гри в шахи як системи певного роду

5 'як ми побачили, немає жодного матеріального об'єкта, якого стосується точно і виключно це слово; і це не виключає існування цих матеріальних об'єктів. Точно так само немає жодного морального факту, який можна точно охопити певним і виключно одним терміном; але це ні на мить не ставить під сумнів існування цих моральних фактів. Що може бути запропоновано у якості питання, яке заслуговує на розгляд, так це те, наскільки слово відповідає певному моральному факту; ми змушені також шукати, якої мірою, наприклад, поняття тіні відповідає певному матеріальному факту. Ці два типи досліджень абсолютно нерелевантні у лінгвістичному плані'.

6 'нелінгвістична сфера чистої думки, що складається з абсолютних величин без фонетичного знака або поза фонетичним знаком (…) Це не є справою лінгвіста вивчати, звідки насправді розпочинається свобода від фонетичного знака, чи деякі категорії існують до нього, а інші виникають після нього; чи деякі з них є абсолютні і необхідні для розуму, а інші відносні і випадкові; чи деякі з них можуть продовжувати існувати поза знаком, в той час як інші повинні мати знак і т.д.'.

діяльності [див. 6, с. 67], чи звернемо увагу на наступні ствердження, у яких фраза «нічого не означає» може розумітися як «не має лінгвальної вартості»:

1° La figure vocale ***en elle-même ne signifie rien****.*

2° La différence ou l'identité de la figure vocale ***en elle-même ne signifie RIEN****.*

3° L'idée ***en elle-même ne signifie rien****.*

4° La différence ou l'identité de l'idée ***en elle-même ne signifie RlEN***[7] [6, с. 73].

Тож і дослідження мови і кожного її елемента повинно реалізуватись не «у собі і для себе», а саме у функціональних пов'язаннях, з одного боку, з мовленням (тобто мовленнєвими одиницями), а з другого, з іншими одиницями мови (у т.ч. з мовними одиницями інших носіїв цієї мови). Читаємо далі у нотатках вченого:

За мыслью о том, что для выявления сущности форм надо лишь «проанализировать эти формы» подобно тому, как анализируют химические вещества или производят препарирование, кроется ***бездна наивности и вызывающих удивление концепций*** *[4, с. 123].*

Саме постійно підкреслюваний Соссюром телеологічно-дієвий характер мови (тобто її призначення бути знаряддям семіологічної діяльності) схиляє нас до висновку, що його концепція була не стільки структурально-системною, скільки системно-функціональною, а методологія наукового дослідження мови – не іманентною, а операціональною (прагматичною).

7 '1. Фонетична фігура сама по собі нічого не означає. 2. Різниця або ідентичність фонетичних фігур самих по собі не значить нічого. 3. Поняття саме по собі нічого не означає. 4. Різниця або ідентичність понять самих по собі не значить нічого'.

Література

1. Ревзина О. Г. Лингвистика XXI века: на путях к целостности теории языка // Критика и семиотика. Новосибирск, 2004. – Вып. 7. С. 11-20.
2. Серебренников Б. А. Об основных докладах на IX Международном лингвистическом конгрессе // Вопросы языкознания. 1963. – № 1.С. 154-159.
3. Сеше А. Программа и методы теоретической лингвистики. Психология языка. М.: УРСС, 2003. 262 с.
4. Соссюр Ф. де. Заметки по общей лингвистике. Москва: Издательская группа Прогресс, 2000. – 280 с.
5. Сосюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики. Київ: Основи, 1998. – 324 с.
6. Saussure F. de. Ecrits de linguistique générale, établis et édités par Simon Bouquet et Rudolf Engler, avec la collaboration d'Antoinette Weil / F. de Saussure. – Paris: Gallimard, «Bibliothèque des idées», 2002. – 353 p.

ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАГМАТИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ ТЕКСТІВ-АНОТАЦІЙ АНГЛОМОВНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Дмитренко Ю. М.
магістр,
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ,

Козуб Л. С.
кандидат філологічних наук, доцент,
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Ключові слова / Keywords: текст малої форми / small form texts, тексти-анотації / blurbs, лінгвостилістичні засоби / linguo-stylistic means, прагматичний аспект / pragmatical aspect, емотивності / emotivity.

У сучасній науці текст як носій інформації визнається в різних його видах потужним інструментом впливу на свідомість людини. Дослідження способів такого впливу, закладених на глибинному рівні, викликає зацікавлення науковців, які працюють в різних гуманітарних напрямах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню різних аспектів текстів малих форм приділяли увагу вітчизняні і зарубіжні науковці. Аналіз лексико-граматичних та стилістичних аспектів здійснювала О. П. Самойленко, мовностилістичних – Н. М. Прокопенко, К С. Ломоносова, функціонально-прагматичних – Т.С. Ляшенко, Т. О. Білецька; композиційних та прагматичних, зокрема, текстів-анотацій – С. В. Первухіна.

Мета дослідження – проаналізувати особливості використання мовностилістичних засобів і прийомів у текстах-анотаціях англомовної художньої літератури та визначити їхню роль у реалізації прагматичного спрямування цих текстів.

Виклад основних положень. Анотація (лат. *annotatio* – зауваження) – це коротка характеристика твору чи видання, яка розкриває його призначення, зміст, форму та інші особливості. Вона є вторинним текстом малої форми, який характеризується компресією інформації, додаванням авторської оцінки та емоцій [3, с. 42]. Анотація – це певний вид реклами, тому вона повинна бути такою, щоб читач після ознайомлення з нею, захотів якомога швидше прочитати оригінальний твір. Завдання анотації – це, перш за все, продаж книги. Саме тому в цих текстах малої форми пропонується не лише опис твору, а й висловлювання про нього авторитетних критиків або медійних осіб. Дослідження текстів-анотацій дозволяє стверджувати, що вони часто містять цитати з художньо-

го твору, його короткий зміст і літературознавчу оцінку. При цьому ці елементи можуть розташовуватися у різній послідовності, повторюватися або ж бути зовсім відсутніми.

Прагматична спрямованість цитати на початку анотації – викликати емоційний відгуку і інтерес читача [3, с. 42]. Вона може якнайкраще характеризувати головного героя: «*I only need half my wits to be a match for you*», «*I was born twice: first, as a baby girl, on a remarkably smogless Detroit day in January of 1960; and then again as a teenage boy in an emergency room near Petoskey, Michigan, in August of 1974*»; повідомляти про головну інтригу «*Here is a plot, Harry Potter. A plot to make most terrible things happen at Hogwarts School of Witchcraft and Wizardry this year*» або питання які, піднімає автор у книзі «*Junk is not like alcohol or weed, means to increase enjoyment of life. Junk is not a kick. It is always of life*».

За результатами проведеного нами опитування серед поціновувачів літератури, основну увагу читачі звертають на короткий опис змісту твору, і чим коротше і інформативніше подана в ньому інформація, тим вірогідніше, що такий вторинний текст прочитають і зацікавляться оригінальним.

Коротко викласти зміст оригінального твору у тексті-анотації допомагає, за твердженням С. В. Первухіної перерахування текстових домінант, згадування основних сюжетних ліній або повідомлення про головну інтригу [3, с 42]. Іноді спостерігаємо апеляцію до закладеного у творі сенсу, ідей.

Літературна оцінка показує місце художнього твору в творчості автора і в художній літературі, наголошує на успіху і популярності видання. Вона є додатковою інформацією і її завдання прагматичне – переконати потенційного читача вибрати запропоновану книгу [3].

Щоб увиразнити мову вторинного тексту, автори анотацій використовують різні засоби та стилістичні прийоми, розглянемо детальніше найбільш уживані з них у зазначених текстах малої форми.

Досить поширеним в англійських текстах-анотаціях є епітет – стилістичний прийом, побудований на переплетенні емоційного і логічного значень [4, с. 19]. Найчастіше зустрічаються зв'язні епітети, які вказують на важливу характеристику людини, предмета чи абстрактного поняття. Наприклад, *a mysterious obstacle, an austere manor*. Рідше бачимо незв'язані епітети, виражені прикметниками, що використовують для характеристики об'єкта, приписуючи невластиві йому ознаки. Наприклад, *uncomfortable truth, the burning desert sands*. Якщо брати до уваги структуру, то найбільш вживаними є прості епітети: *bewitching tale, moving account, a moral framework*; далі йдуть складні: *soul-sucking KISS, pitch-perfect clarion call, the tumor-shrinking medical miracle, a fast-paced romance*; та рідше епітети-речення: *one of those how-the-holy-hell-did-he-do-it? modern classics*. У проаналізованих текстах часто простежуються й інвертовані епітети: *a novel of breathtaking ambition*

and scale, an author of extraordinary ambition and skill, this masterful feast of a novel, an enormous breadth of language and erudition. Такі епітети є метафоричними. Зустрічаються також епітети в постпозиції: *A HEARTBREAKER: TRAGIC, FUNNY, INTENSELY MOVING; typical French* (мається на увазі авторка Dawn French, а не французька мова), *laugh-out-loud funny in places achingly poignant in others* і ланцюжком: *brilliant, easily readable, beautifully delivered and often funny an indispensable book; highly charged first-person semi-hallucinatory novel***.**

Посилити значення слова допомагають інтенсифікатори – підсилювальні прислівники такі як *all, really, ever, neven, quite, so, terribly etc* [4, с. 13]. Наприклад, *She was only nine when her world fell apart, They are well known to children even before they can read; so impeccably imagined, so courageously executed, so everlastingly*. Деякі з них належать до розмовного стилю мовлення, тому є більш експресивними. Наприклад, *mind-bogglingly good, unputdownable book.*

Уведення в тексти-анотації порівняння сприяє формуванню цілісного образу описуваного об'єкта чи явища, відповідних асоціативних зав'язків. Порівняння також допомагає автору висловити свої емоції і спонукати до вияву відповідних емоцій читача, висловити похвалу авторові твору [2, с. 143]. Наприклад, *every bit as intricate and rewarding as a complex fugue, I've never read anything quite like it*; *he writes as though at the helm of some perpetual dream machine.*

Ще одним засобом, який використовується в англійських текстах-анотаціях є антитеза, заснована на протиставленні понять та образів, допомагає створити контраст. Наприклад, *Each of these stones is heartbreaking in its own way, but some have moments of great comedy; the world's end is only the beginning.*

Прикметники найвищого ступеню порівняння у проаналізованих текстах підсилюють значення слів і словосполучень, вирізняють об'єкт з поміж інших, допомагають наголосити на його унікальності: *Here are the finest, funniest, rudest and wisest sayings of the miniature Machiavelli; The spice Melange is the rarest and most valuable element in the universe.*

Персоніфікація у текстах-анотаціях конкретизує образ, уявно робить його більш доступним для сприйняття: *these stoeries come up on you quietly but then haunt you for days; Agnes arrives at the Bloomfields' residence, inside whose walls reign cruelty and neglect.*

Досить поширеним є використання інверсії, яка допомагає акцентувати увагу на важливих деталях. Найбільш типовими випадками інверсії є наступні: 1) предикатив, виражений іменником або прикметником, передує підмету чи присудку: *Bad-tempered, cantankerous and bitter, the old man is slowly won over by the kind, generous and cheerful spirit of Cedric.;* **2)** обставина стоїть на початку речення: *And always they will live under the long shadow of the unexplained killing they witnessed on that fateful childhood day; for years, Gansey has been on a quest to*

find a lost king.; 3) підрядне речення передує головному. Наприклад, *In order to raise an army to avenge his father and retake Arrakis from the Harkonnens, Paul must earn the trust of the Fremen…* Таких випадків виявлено найбільше у частині з коротким описом сюжету.

У частині з літературними оцінками частіше, ніж в описі сюжету, зустрічаємо використання еліптичних речень, яким притаманна компактна структура, що збільшує семантичне навантаження на кожний експліцитно виражений елемент. Це речення з нульовим підметом: *Encapsulates the violence and tragedy of recent Latin Americ; history... spare but beautifully compacted* або ж нульовим підметом і присудком: *AMAZING, ASTONISHING; Beautifully real, utterly believable, engaging and involving.* Еліпсис дозволяє розвантажити речення та зосередити увагу читача на елементах, що залишилися [1]. Серед еліптичних речень знаходимо і спонукальні, зокрема, на початку анотації: *GOD IS DEAD. MEET THE KIDS…; Lose your heart to the bestselling French phenomenon.*

Використовуючи фігуру замовчування у короткому описі сюжету, автор надає читачеві можливість здогадатися про те, що він недоказав, створює інтригу: *Students are found as though turned to stone...* Замовчування у літературній оцінці вказує на емоційний стан рецензента: *Well-told…You can have fun and get lost in a world.* У літературних оцінках часто простежуються номінативні речення, які мають констатуючу інтонацію, а також ускладнені прикметниками і прислівниками, що підсилюють значення слова емоційною оцінкою. Наприклад, *Pure, ingenious fantasy; Wry, all-seeing, dispassionate wisdom; A wake-up call.*

Засобом передачі додаткової емотивності та зв'язку між реченнями є повтор. Повторюватися можуть як окремі слова, так і конструкції: *This isn't just one brilliant book, it's a collection of six completely different brilliant books; Friendships will be tested. Someone will get hurt. And a kiss will be shared.*

Для того, щоб зробити повідомлення більш інформативним, динамічним у текстах-анотаціях використовують асиндетон: *Kabul-Tehran-lstanbul-Athens-Rome-Paris-London – this is the route they cling to, the mantra they repeat in their prayers, the only path they can see before them.*

Націленість на особистісний емоційний відгук і створення інтриги може реалізуватися через запитання до читача. Наприклад: *Isn't there something wrong with a world in which everything is for sale? And how do we protect the things that really matter?* Такі запитання допомагають взаємодіяти з читачем і тим самим привабити його до книги.

Графічні засоби використовуються для логічної або емоційної емфази, привертання уваги до найбільш значущих слів. Серед таких засобів у текстах анотацій можна знайти зміну шрифту, капіталізацію, e.g. *In his first ever Divination class, Professor Trelawney sees an OMEN of death in Harry's tea leaves...,* виділення курсивом, виділення жирним шрифтом та іншим кольором.

Висновки. Отже, тексти-анотації англомовної художньої літератури багатопланові: вони спрямовані на особистісний емоційний відгук, коротко передають зміст книги, підкреслюють її художню цінність для літератури або творчості автора, успіх і популярність видання. Усі ці аспекти мають єдине прагматичне спрямуванням – поінформувати читача про твір, зацікавити його і спонукати купити і прочитати книгу. Реалізувати прагматичне завдання таких текстів авторам анотацій допомагає виикористання мовностилістичних засобів і прийомів, таких як: епітети, інтенсифікатори – прислівники і прикметники найвищого ступеню порівняння, антитеза, персоніфікація, повтори, паралельні конструкції, замовчування, інверсія, еліптичні та номінативні речення, асиндетон, риторичні запитання, зміна шрифту та кольору тексту.

Література

1. Лайчук О. М. Сучасні підходи до трактування еліптичних речень в сучасній англійській мові / О. М. Лайчук. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://sites.google.com/site/philologyroundtable/categories/language-semantics-syntax-and-use/sucasnipidhodidotraktuvannaelipticnihrecenvsucasnijanglijskijmovi
2. Молчко О. Семантика і прагматика порівняння його мовленнєві функції в лінгвокреативній комунікативній діяльності / О. Молчко // Studia Ukrainica Posnaniensia. – Вип. 1, 2013. – С. 139-143.
3. Первухина С. В. Композиционные и прагматические характеристики аннотаций как вторичных текстов / С. В. Первухина // Изв. Волгогр. гос. пед. ун-та. – 2012. – Т. 72, № 8. – С. 41-45.
4. Страхова В. Л. Стилистика английского языка: курс лекций для студентов дополнительного образования / В. Л. Страхова. – Воронеж: ВГПУ, 2006. – 71 с.

POLYSEMOUS AND HOMONYMOUS TERMS IN ENGLISH GREEN MARKETING TERMINOLOGY SYSTEM

Svitlana Kushneruk
PhD student Lesya Ukrainka Eastern European National University

The article deals with the polysemous and homonymous terms in English green marketing terminology system, which is considered to be a negative phenomenon in all terminology system. Polysemous and homonymous terms are divided into three types: in-system, out-system, and inter-system. The in-system polysemous terms are terms that have several meanings in the terminology of green marketing. The inter-system polysemous terms have meaning in the terminology of green marketing and in other terminologies, and the out-system polysemous terms have the meaning in the terminology of green marketing and in common vocabulary. The in-system homonymous terms are the terms that have the same forms but whose meanings are different and they belong to one terminological system; inter-system homonymous terms operate in different terminology while out-system homonymy is based on the relations of terms with commonly used vocabulary.

Keywords: term, terminology system, polysemy, homonymy, semanteme, green marketing terminology system

Nowadays, there are a great number of new terminology systems in the English language which have not been studied yet. Green marketing is a relatively new sphere of knowledge which has the aim not only to make production, packaging and advertising of products more eco-friendly but also to improve the environmental problems caused by human activity. However, it is worth noting that many terms of green marketing are used in people's everyday communication, so it is very important to standardize this terminology system in order to improve communication of scientists. The objective of this article is to analyze the polysemous and homonymous relations in the green marketing terminology system, which will help to standardize this terminology in the future.

Polysemy is an ability of a word to have at the same time few closely related meanings which are expressed with the help of the forms of one word and which make a particular system. Polysemous words denote different classes of subjects, phenomena, attributes, and relationships [19, 14].

Terminologists consider term polysemy extremely undesirable because it causes difficulties in understanding of professional texts and violates the requirements of accuracy and unambiguousness. Well-known terminologists such as K. Averbukh, D. Lotte, B. Golovin, R. Kobrin argue that during the process

of standardization of terminology systems it is necessary to attach only one meaning to a term [1; 8; 11]. Meanwhile, V. Danilenko, O. Superanska, N. Vasilieva, N. Podolska agree that polysemy in the terminology violates its system organization. At the same time, they consider it as an inevitable natural tendency of lexemes to save the means of their verbal expression [5; 17]. It can be explained by the fact that terminology system is a part of the lexical system of the language that is why it functions according to all the laws of the language and reveals all the regularities of the language. We agree with V. Shevchuk who says that polysemy is a natural manifestation of the properties of the lexical system of language, while unambiguousness is not a property of the term, but rather a wish or a requirement for it [1, 7].

Taking into account the definition of T. Mykhailova, we believe that polysemous relations in the terminology system are closely related meanings of one terminological unit, which, by conveying the essential features of two or more concepts of a certain field of knowledge, have the same special semanteme (a minimal distinctive unit of meaning [13]) [12, 66]. We have analysed 865 terms of green marketing and have 31 terms (4%) that have more than one meaning, but are connected by the same semanteme. Among them, by the number of fixed meanings, we distinguish 23 terms (74%) that have two meanings, four terms (13%) with three meanings, and four terms (13%) with 4 or more lexical-semantic relations. Based on the differences and similarities of polysemous terms, they all can be divided into three groups:

1) Terms that have several meanings in the terminology of green marketing (in-system polysemy). According to T. Diachuk, the in-system polysemy is the development of the secondary terminological meaning on the basis of another meaning, in our case, ecological. It characterizes terms whose semantemes simultaneously belong to several logical categories [6, 67]. We have found 20 terms (65%) which have two or more meanings in green marketing terminology, for example, *eco-product - 1. the process of making or growing eco-friendly goods to be sold; 2. the amount of somethings eco-friendly that is made or grown by a country or a company* [3]. This type of polysemy is the most undesirable phenomenon because it leads to inaccurate understanding of concepts and complicates professional communication.

2) Terms that have meaning in the terminology of green marketing and in other terminologies (inter-system polysemy). The inter-system polysemous terms are characterized by an identical graphical structure, function in various branches of science or technology, and have a common semanteme that does not allow them to be classified as homonyms [6, 66]. Thus, the inter-system polysemy of green marketing is represented by terms that not only refer to the concept of this sphere of knowledge, but also act as the names of the concepts of the related scientific field, for example, Biology. This group includes six terms (17.5%): *ecologism – 1. (Biology) the capacity for successful adaptation to*

changes in environmental conditions; (also) a character that can alter, or that has altered, as a result of such adaptation. rare (now disused); 2. (Green marketing) a philosophy or ideology based on the application of ecological concepts and priorities to political and moral issues [7].

3) Terms that have the meaning in the terminology of green marketing and in common vocabulary (out-system polysemy). The out-system polysemy reflects various types of relations of the terms of a certain field of knowledge and commonly used words. It arises as a result of semantic specialization, narrowing the meaning of a commonly used lexeme [2, 112]. It is easy to see a meaningful connection between commonly used words and green marketing terms that arose on their basis. This includes six ecological terms (17.5%), for example, *beautification – 1. to make or become beautiful; 2. the process of making visual improvements to a place. With regard to a town, city, or urban area, this most often involves planting trees, shrubbery, and other greenery* [4].

We agree with the opinion of O. Bondar who believes that the out-system and inter-system polysemy in general do not cause problems for functioning of the terminology of green marketing, since within this terminological field, the term possesses only one lexico-semantic variant [2, 113].

Homonymous processes are closely related with the phenomenon of polysemy. B. Golovin, R. Kobrin and S. Grynev-Grynevych claim that the boundaries between polysemous and homonymous words are very relative [8, 51; 10, 96]. The main difference between homonymy and polysemy, according to Yu. Grybinyk, is that homonymy is based on the commonality of the sound form, but the meaning of homonymous terms does not have a common semantic basis [9, 172]. It means that there is a disparity between the plan of expression and the plan of content in homonyms. It is worth noting that not only words but also their grammatical forms can be homonymous [18, 401]. According to Oxford Concise Dictionary of Linguistics, homonymy is the relation between words whose forms are the same but whose meanings are different and cannot be connected [13].

As already noted above, there is no single universal criterion for the distinguishing homonyms in general language and terminology. The most often used criterion for this purpose is semantic which is based on the presence or absence of common semanteme [14, 49]. It means that the main characteristic of homonyms is that they are facts from different semantic fields. Accordingly, O. Bondar divides them into the following groups:

1) in-system homonyms (that are part of one terminological system);

2) inter-system homonyms (which operate in different terminology);

3) out-system homonyms (the type of homonymy is based on the relations of terms with commonly used vocabulary and is most often formed as a result of the complete discrepancy between lexical-semantic variants of a polysemous word) [2, 114].

We agree with the statement of B. Golovin, R. Kobrin and O. Refor-

matskyi that interdisciplinary homonymy is the most common for the terminology. It means that one and the same term may belong to different terminologies and have different meanings [8, 52; 15, 62].

The semantic analysis of green marketing terms shows that there are a small number of terms-homonyms (21 terms (2%) in the researched terminological system). Moreover, all of them are out-system or inter-system homonyms, for example, *clean car – 1. car which is free from dirt, marks, or stains; 2. car that produces less harmful impacts to the environment; Green Flag – 1 flag that is green in colour; 2. an award given to a bathing beach that meets EU standards of cleanliness*; 3. *(in automobile racing) a green-colored flag that is used to signal the start of a race* [4].

Consequently, it can be argued that the phenomenon of polysemy and homonymy is undesirable in all terminology systems because it can cause difficulties in communication of specialists but at the same time, all terminology systems function according to all the laws of the language. In the English green marketing terminology system polysemy and homonymy are not very widespread. In addition, in the terminology of green marketing, there is no in-system homonymy, which is considered to be a negative phenomenon in linguistics, as it leads to misunderstandings in communication. It can be explained by the fact that the terms of green marketing are mostly multicomponent, while polysemous and homonymous words are one-component.

REFERENCES

1. Averbukh K. Ya. Terminologicheskaia variantnost': teoreticheskii i prikladnoi aspekty / K. Ya. Averbukh // Voprosy yazykoznaniia. – M. : Nauka, 1986. – №6. – S. 38–49.
2. Bondar O. M. Lingvistychni osoblyvosti nimets'koi fakhovoi movy ekologii: dis. na zdobuttia naukovogo stupenia kand. filol. nauk.: 10.02.04 – germans'ki movy. / O. M. Bondar. – K. : KNU im. T. G. Shevchenka, 2015. – 401 s.
3. Cambridge English Dictionary [Electronic resource]. – Access mode : http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/ (Date 19.09.2017)
4. Collins English Dictionary. Complete and Unabridged. Harper Collins Publishers [Electronic resource]. – 2003. – Access mode : http://www.collinsdictionary.com/dictionary/english. (Date 19.09.2017)
5. Danilenko V. P. Russkaia terminologiia: Opyt lingvisticheskogo opisaniia / V. P. Danilenko. – M.: Nauka, 1977. – 246 s.
6. Diachuk T. M. Ukrai'ns'ka social'no-ekonomichna terminologiia: stanovlennia i kodyfikaciia: dys. … kand. filol. nauk: 10.02.01 / T. M. Diachuk. – K., 2003. – 260 s.
7. English Oxford Living Dictionary [Electronic resource]. – Access mode : https://en.oxforddictionaries.com/(Date 19.09.2017)
8. Golovin B. N. Lingvisticheskie osnovy ucheniia o terminakh / B. N. Golovin, R. Yu. Kobrin. – M. : Vysshaya shkola, 1987. – 104 s.
9. Grybinyk Ju. I. Strukturno-semantychni osoblyvosti angliis'koi' geodezychnoi' terminologii': dys. na zdobuttja naukovogo stupenja kand. filol. nauk.: 10.02.04 – germans'ki movy. / Ju. I. Grybinyk. – Chernivci, 2015. – 233 s.
10. Grinev-Grinevich S. V. Terminovedenie. Uchebnoe posobie dlya studentov vysshikh uchebnykh zavedeni / S. V. Grinev-Grinevich. – M. : Izdat. tsentr : Akademiia, 2008. – 307 s.

11. Lotte D. S. Osnovy postroeniia nauchno-tekhnicheskoi terminologii. Voprosy teorii i metodiki / D. S. Lotte. – M. : Izd-vo AN SSSR, 1961. – 157 s.
12. Mykhailova T. V. Semantychni vidnoshennia v ukrai'ns'kii naukovo-tehnichnii terminologii': dys.... kand. filol. nauk: 10.02.01 / T. V. Myhailova. – H., 2002. – 218 s.
13. Oxford Concise Dictionary of Linguistics [3rd edition] / [ed. P. H. Matthews]. – Oxford : Oxford University Press, 2003. – 245 p.
14. Ponomariv O. D. Stylistyka suchasnoi' ukrai'ns'koi' movy / O. D. Ponomariv. – Ternopil': Navchal'na knyha. – Bohdan, 2000. – 248 s.
15. Reformatskiy A. A. Vvedenie v yazykovedenie / A. A. Reformats'kiy / pod red. V. A. Vinogradova. – M. : Aspekt Press, 1996. – 536 s.
16. Shevchuk V. N. Proizvodnye voennye terminy v anglijskom jazyke / V. N. Shevchuk. – M. : Voenizdat, 1983. – 231 s.
17. Superanskaya A. V. Obshchaya terminologiia: Voprosy teorii / A. V. Superanskaya, N. V. Podol'skaia, N. V. Vasil'eva. – M. : Editorial URSS, 2004. – 248 s.
18. Ukrai'ns'ka mova. Encyklopediia. – K. : "Ukrai'ns'ka encyklopediia" im. M. P. Bazhana, 2000. – 725 s.
19. Vinogradov V. V. Russkii yazyk: Grammaticheskoe uchenie o slove / V. V. Vinogradov. – M. : Vysshaya shkola, 1986. – 640 s.

ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ *SOUL* У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Мельник С. С.
старший викладач
кафедри практики англійського усного і писемного мовлення,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди, Україна

Лобзова С. Л.
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри практики англійського усного і писемного мовлення,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди, Україна

Новіков О. В.
викладач кафедри практики англійського усного і писемного мовлення,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди, Україна

У статті висвітлюються основні засоби вербалізації концепту SOUL у сучасній англійській мові як одного з основних емоційних концептів. Ретельно проаналізувавши лексикографічні джерела, зроблено висновок, що лексема soul має 18 лексико-семантичних варіантів (ЛСВ), з яких 6 збігаються у нижче згаданих словниках. Крім того, вищенаведена лексема має і додаткові значення, які включають в себе іще 12 ЛСВ. Аналіз показав, що тільки три ЛСВ можуть формувати субфрейми за рахунок дериватів лексеми soul. Словникові дефініції та фразеологічні значення субстантиву soul перетинаються у слотах «душа» і «людина», причому саме поняття «душа» відноситься до емоційної сфери. Порівнявши усі значення субстантиву soul, можемо говорити про структуру концепту SOUL, його ядро та периферію. До ядра концепту віднесемо його основні ознаки, до периферії – допоміжні та образні, які закріплені в синонімічних і антонімічних значеннях та фразеологічних одиницях.

Ключові слова: концепт, емоційний концепт, субстантив, лексема, вербалізація, лексико-семантичний варіант, фрейм, субфрейм, слот, дериват, структура, ядро, периферія.

The article covers the main means of verbalization of the SOUL concept as one of major emotional concepts in Modern English. On analyzing lexicographic sources thoroughly, there has been made a conclusion that soul lexeme has 18 lexico-semantic variants 6 of which coincide in the dictionaries under consideration. Besides, the above mentioned lexeme has additional meanings which include 12 lexico-semantic variants. The analysis showed that only 3 lexico-semantic variants can coin subframes by means of soul lexeme

derivatives. Dictionary definitions and phraseological meanings of the soul subject overlap in the «soul» i «man» slots, whereas the SOUL concept itself is referred to the emotional sphere. After comparing all meanings of the soul subject, it is possible to single out the SOUL concept structure, its core and periphery. Its main features are referred to the SOUL concept core while its additional and figurative ones, fixed in the dictionaries of synonyms, antonyms and idioms, are referred to the SOUL concept periphery.

Keywords: concept, emotional concept, subject, lexeme, verbalization, lexico-semantic variant, frame, subframe, slot, derivative, structure, core, periphery.

Мова – це найбільш експліцитний з відомих нам видів комунікативної поведінки, засіб передачі думок, які він «упаковує» в мовну структуру, оскільки мова завжди співвідноситься з свідомістю.

Когнітивна лінгвістика досліджує проблеми співвідношення мови та свідомості, роль мови в концептуалізації і категоризації світу, в пізнавальних процесах і узагальненні людського досвіду, зв'язок окремих когнітивних здібностей людини з мовою і форми їх взаємодії.

До найбільш впливових досліджень напряму когнітивної лінгвістики відносяться праці Р. Джакендоффа, Р. Лакоффа, Дж. Лангакера, Л. Талмі тощо. Центральним поняттям сучасної когнітивної лінгвістики є концепт, який розглядається як одиниця концептуальної системи, всієї картини світу, що відображена в людській психіці. Такої думки дотримуються О. Кубрякова, З. Попова, О. Бабушкін та інші.

Актуальність дослідження пояснюється необхідністю поглибленого вивчення способів вербалізації концепту на позначення емоцій в рамках когнітивної лінгвістики. Емоційні концепти мають особливу значимість і цінність для створення емоційної картини світу.

Метою є дослідження особливостей мовних засобів та способів вербалізації концепту *SOUL* в сучасній англійській мові.

Когнітивна лінгвістика (від англ. *cognition* «знання, пізнання», «пізнавальна здатність») – мовознавчий напрям, який розглядає функціонування мови як різновид когнітивної, тобто пізнавальної, діяльності, а когнітивні механізми та структури людської свідомості досліджує через мовні явища [8, 24]. Її головна ідея полягає у тому, що мовна здатність людини є частиною її когнітивної здатності.

Основним семантичним поняттям у когнітивній лінгвістиці є «концепт», який поки що не має однозначного визначення, а, отже, єдиного розуміння суті концепту в сучасній лінгвістиці ще не існує, а тому «не вироблено і чіткої схеми концептуального аналізу», який «націлений на вивчення організації знань про світ» [7, 13].

Під ним розуміють ментальний прообраз (нерозчленоване уявлення про об'єкт), ідею поняття і навіть саме поняття. Він має двоїсту сутність –

психічну та мовну. З одного боку, це ідеальний образ, чи, точніше, прообраз, що уособлює культурно зумовлені уявлення мовця про світ, з іншого – він має певне ім'я у мові [5, 152].

Н. В. Таценко вважає, що «концепти є результатом двох тенденцій: прагнення відобразити діалектичність світу, тобто відобразити світ таким, яким він є; і прагнення конструктивізувати світ» [10, 107]. В. І. Заботкіна акцентує увагу на тому, що концепт – це «фрагмент світу, схоплений когнітивною структурою, яка найчастіше виступає у вигляді групи концептів, які, у свою чергу, будучи підведеними під тіло знака, виступають у ролі значення слів» [3, 5].

Услід за М. О. Красавським ми розуміємо концепт (у нього емоційний концепт) як «етнічно, культурно обумовлене, структурно-змістове, лексично та/або фразеологічно вербалізоване утворення, що базується на певній понятійній основі, що включає в себе, окрім самого поняття, образ, культурну цінність» [6, 216].

Кожен концепт має ідеалізовану когнітивну модель [11, 286], під якою розуміють усі наші уявлення про об'єкт одразу, в цілому, якийсь «нерозчленований образ», що зумовлює певну поведінку мовного знака.

Для аналізу концепту *SOUL* візьмемо за основу метод А. Вежбицької, завдяки якому, по-перше, судити про особливе ставлення представників певної культури до того чи іншого об'єкта чи явища дозволяє застосування методики ключових слів [1]. Мається на увазі, що найбільш значущий для носіїв мови фрагмент світу відповідає критеріям «культурної розробленості», тобто отримує різноманітні однослівні найменування, при цьому ключове слово або слова, які називають цей фрагмент, мають високі показники частотності.

Оскільки людині властиві емоції, вона реагує на зовнішні подразники з певним ступенем емоційності, «пропускаючи» через себе як позитивні, так і негативні відгуки на події. Якщо ж вона має тонку душевну організацію та вразливу душу, наслідки можуть бути непередбачувані. А оскільки душа вважається чимось нематеріальним, була зроблена спроба виявити мовні особливості вербалізації концепту *SOUL*.

Щоб виявити засоби вербалізації концепту *SOUL* в сучасній англійській мові, звернемося до лексикографічних джерел. Так, словник *New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English Language* дає таке визначення: **soul – 1**. *n.* the immortal part of man, as distinguished from his body || the moral and emotional nature of man, as distinguished from his mind || the vital principle which moves and animates all life || a human being, *not a soul in sight*|| personification or embodiment, *he was the soul of honour*|| *(pop.)* emotional expressiveness that appeals for emotional response in others, *his performance lacks soul.***2.***adj.(pop.)* characteristic of or associated with blacks, *soul music* || lacking nobility of mind || deadening, rousing no interest or enthusiasm, *a soulless job* [14].

Словник *American Heritage Dictionary of the English Language, Fifth Edition. Copyright 2011 by Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company. Published by Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company* [12] доповнює вище наведені визначення: *in Aristotelian philosophy, ananimating or vital principle inherent in living things and endowing them in various degrees with the potential to grow and reproduce, to move and respond to stimuli* (as in the case of animals), *and to think rationally* (as in the case of humans).

Словник Collins English Dictionary – Complete and Unabridged, 12th Edition 2014 [13] крім тих визначень, які дають вище наведені словники, звертає увагу на значення з точки зору теології: another word for God || (Theology) the spirit or immaterial part of man, the seat of human personality, intellect, andemotions, regarded as an entity that survives the body after death ||the spiritual part of a person, capable of redemption from the power of sin through divine grace.

С. Г. Воркачов [2], В. І. Карасик [4] та І. А. Стернін [9] у структурі концепту виділяють образну та понятійну складову. Образна складова разом зі своїми когнітивними ознаками утворює базовий прошарок концепту. Понятійна складова є сукупністю істотних ознак об'єкта або ситуації та підсумок їх пізнання. Оскільки концепт складається із фреймів, слотів, скриптів, ми і розглянемо структуру концепту *SOUL*, спираючись на лексикографічні джерела. Необхідно зазначити, що лексема *soul*, згідно з даними проаналізованих словників, має 18 ЛСВ (тобто варіанти в плані змісту, які є різними значеннями багатозначного слова), з яких 6 збігаються у всіх словниках: 1) безсмертна частина людини (на відміну від її тіла); 2) емоційність; 3) моральні принципи; 4) людина; 5) втілення або уособлення чогось; 6) характерний для афроамериканців.

Крім того, лексема *soul* може мати й інші, додаткові значення, які включають в себе іще 12 лексико-семантичні варіанти слів, а саме: **іменник** – 7) вмістилище людських емоцій; 8) Бог; 9) лідер руху; 10) модифікатор (вказівник); 11) представник людської раси; 12) самісінька середина чогось; 13) суть; 14) дух; 15) рефлекс (у тварин); 16) здоровий глузд (у людей); як **прикметник** – 14) відсутність благородства; 15) відсутність зацікавленості або ентузіазму.

Аналіз показав, що тільки три лексико-семантичних варіанти можуть формувати субфрейми за рахунок дериватів лексеми *soul,* наприклад:

ЛСВ 2 слова *soul* у значенні «емоційність» спирається на слот «емоційний стан» – а) позитивні емоції *soulful* (з душею, душевно), *soul-stirring* (збуджуючі сильні приємні емоції); б) негативні емоції *soulless* (бездушний, жорсткий), *soul-searching* (копання у собі), *soul-destroying* (несамовитий).

ЛСВ 6 у значенні «характерний для афроамериканців» спирається на слоти а) «гендерність» – чоловік *soul brother* (чоловік з чорним кольором шкіри, чоловік – афроамериканець); жінка *soul sister* (жінка з чорним кольором шкіри, жінка – афроамериканка); б)

«музика» – *soul music* (традиційна ритмічна музика афроамериканців у стилі блюз, яка базується євангельських піснях і має великий вплив на виконавців та слухачів, особливо афроамериканців); в) «їжа» – *soul food* (традиційна їжа афро-американців на півдні, яка наразі широко розповсюджена: *chitterlings* тельбухи, *hamhocks* рулька, *pigsfeet* свинячі ноги, *collard greens* капуста з зеленню)

ЛСВ 15 має слот «якість» – *soul-like* (подібність до зацікавленості або ентузіазму).

Отже, аналіз субфреймів, до яких входять ЛСВ 2 та ЛСВ 15, показав, що для них є спільним слот «емоційний стан», оскільки, на нашу думку, відсутність зацікавленості та ентузіазму може бути віднесена до емоційності.

Отже, розглянувши значення субстантиву *soul*, можемо зробити висновок, що його узагальнене значення зводиться до значень *«вмістилище людських емоцій», «емоційність» та «емоції», «моральні принципи», «суть», «душа», «самісінька середина чогось»*. Для того, щоб отримати повнішу картину вербалізації концепту *SOUL*, необхідно звернутися до фразеологічних одиниць, що містять субстантив *soul,* та словників синонімів і антонімів.

Аналізуючи особливості реалізації концепту *SOUL* у сучасній англійській мові, не можемо не звернути увагу на фразеологічні одиниці, які містять цю лексему. Досить важливим є той факт, що усі фразеологізми мають певне семантичне навантаження і їх можна класифікувати таким чином: 1) самотність та зневіреність (*like a lost soul*); 2) подив (*upon my soul*!); 3) душа (*be the life and soul of the party*); 4) людина (*not a living soul*).

Як бачимо, словникові дефініції та фразеологічні значення субстантиву *soul* перетинаються у слотах «душа» і «людина», причому саме поняття «душа» відноситься до емоційної сфери.

Словники синонімів та тлумачні словники (необхідно зазначити, що наразі йдеться про електронні словники) дають такі синоніми субстантиву *soul: mind; heart* (ми не будемо зупинятися на перших двох лексемах, оскільки дуже детально аналізували їх у перших двох параграфах цього розділу); *animation* (жвавість; збудження); *incarnation* (інкарнація; втілення; уособлення); *ardor* (пристрасть; запал; ентузіазм); *spirit* (біс; рішучість; відвага; тенденція; спирт; дух; суть; запальність; мара; настрій; натура); *feeling* (відчуття; мацання; чутливість; емоція; настрій; чуття; переживання; почуття; зворушливий; співчутливий; сприйнятий; чуйний; чутливий); *ego* (его, я); *essence* (сутність; есенція; існування; навар; субстрат; суть); *psyche* (душа; дух; свідомість та підсвідомість); *intellect* (інтелект; глузд); *vital* (життєво важливий; вітальний; життєвий; життєздатний; насущний; необхідний; суттєвий); *ghost* (привид; дух; мара; душа; примара; тінь); *person* (людина; зовнішність; особа; особистість; персона; персонаж; чоловік); *creature* (створіння; істота; жива істота; ставленик; тварина; творення); *mortal* (смертний; душогубний; нещадний; запеклий;

смертельний; земний; смертний); *gospel song* (пісня з Євангелія).

Отже, аналіз показав, що основними значеннями синонімічних слів субстантиву *soul* є слоти *«душа», «дух», «інтелект», «емоція», «почуття», «глузд», «людина»,«жива істота», «суть», «сутність», «смертний»,* які доповнюють і підсилюють основне значення.

До антонімів аналізованого субстантиву відносяться: *body* (тіло; втілювати, надавати форми; асоціація; головна частина; кістяк; колектив; комплекція; кузов; маса; орган; особа; плоть); *matter* (питання; гній; діло; матеріал; зміст; матерія; речовина; суть; гноїтися; мати значення); *materialization* (матеріалізація; здійснення); *embodiment* (втілення; злиття; об'єднання).

Серед антонімів субстантиву *soul* домінує значення *«тіло», «втілення», «головна частина», «зміст», «суть»*. Таким чином, *soul* та його синоніми і антоніми можемо віднести як до нематеріальної, духовної сфери людини, так і матеріальної сфери.

Отже, зіставивши та порівнявши усі значення субстантиву *soul*, можемо говорити про структуру концепту *SOUL*, його ядро та периферію. До ядра концепту віднесемо його основні ознаки, до периферії – допоміжні та образні, які закріплені в синонімічних і антонімічних значеннях та фразеологічних одиницях.

До ядра концепту *SOUL* відноситься:

1) безсмертна частина людини (на відміну від її тіла) (*he saw his soul leave his body*); 2) емоційність (*her soul is so sensitive*); 3) моральні принципи (*he is a man of high soul*); 4) людина (*there was no soul in the room*); 5) втілення або уособлення чогось (*a soul of courage*); 6) характерний для афроамериканців (*soul music*).

До периферії концепту *SOUL* відноситься:

1) самотність та зневіреність (*a lost soul*); 2) подив (*upon my soul*!); 3) речовина (*matter*); 4) матеріалізація (*materialization*); 5) об'єднання (*unity*).

Таким чином, проаналізувавши концепт *SOUL* в сучасній англійській мові на основі лексикографічних джерел, можемо зробити висновок, що усі вони відносяться до емоційної сфери.

Розглянувши значення субстантиву *soul*, можемо зробити висновок, що його узагальнене значення зводиться до значень «вмістилище людських емоцій», «емоційність» та «емоції», «моральні принципи», «суть», «душа», «самісінька середина чогось».

Словникові дефініції та фразеологічні значення субстантиву *soul* перетинаються у слотах «душа» і «людина», причому саме поняття «душа» відноситься до емоційної сфери.

Аналіз показав, що основними значеннями синонімічних слів субстантиву *soul* є слоти «душа», «дух», «інтелект», «емоція», «почуття», «глузд», «людина», «жива істота», «суть», «сутність», «смертний», які доповнюють і підсилюють основне значення.

Серед антонімів субстантиву *soul* домінує значення «тіло», «втілення»,

«головна частина», «зміст», «суть». Таким чином, *soul* та його синоніми і антоніми можемо віднести як до нематеріальної, духовної сфери людини, так і матеріальної сфери.

Проаналізувавши концепт *SOUL*, ми пояснили його інформаційний зміст, закріплений тлумаченнями субстантиву *soul* у сучасних лексикографічних джерелах. Було виявлено синонімічні засоби, які реалізують характеристики концепту *SOUL*. Крім того, було досліджено антонімічні засоби, які реалізують характеристики вище згаданого концепту. Проаналізували фразеологічні одиниці, що містять субстантив *soul,* та виявили структуру і периферію концепту *SOUL*.

Отже, порівнявши усі значення субстантиву *soul*, можемо говорити про структуру концепту *SOUL*, його ядро та периферію. До ядра концепту віднесемо його основні ознаки, до периферії – допоміжні та образні, які закріплені в синонімічних і антонімічних значеннях та фразеологічних одиницях.

Література / References:

1. Вежбицкая А. Семантические универсалии и описание языков / Пер. с англ. А. Д. Шмелева под ред. Т. В. Булыгиной. – М.: Школа «Языки русской культуры», 1999. – I-XII, 780 с.; Vezhbitskaya A. Semanticheskie universalii i opisanie yazykov / Per. s angl. A. D. Shmelyova pod red. T. V. Bulyginoi. – M.: Shkola «Yazyki russkoi kultury», 1999. – I-XII, 780 s.
2. Воркачёв С. Г. Концепт счастья: понятийный и образный компоненты / С. Г. Воркачёв // Известия АН. Серия лит. и яз. – М., 2001.; Vorkachyov S. G. Kontsept schastya: ponyatiinyi i obraznyi komponenty / S. G. Vorkachyov // Izvestiya AN. Seriya lit i yaz. – M., 2001.
3. Заботкина В. И. Когнитивно-прагматический подход к неологии / В. И. Заботкина // Когнитивно-прагматические аспекты лингвистических исследованй. – Калининград: Изд-во КГУ, 1999. – С. 3-10.; Zabotkina V. I. Kognitivno-pragmaticheskii podkhod k neologii / V. I. Zabotkina // Kognitivno-pragmaticheskiye aspektylingvisticheskikh issledovanii. – Kaliningrad: Izd-vo KGU, 1999. – S. 3-10.
4. Карасик В. И. О категориях лингвокультурологии / И. В. Карасик // Языковая личность: проблемы коммуникативной деятельности. – Волгоград, 2001. – С. 3-16; Karasik V. I. O kategoriyakh lingvokultorologii / I. V. Karasik // Yazykovaya lichnost: problemy kommunikativnoi deyatelnosti. – Volgograd: Peremena, 2001. – S. 3-16.
5. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: Підручник. Видання 2-ге, виправлене і доповнене / М. П. Кочерган. – К.: Видавничий центр «Академія», 2006. – 464 с.; Kochergan M. P. Zahalne movoznavstvo: Pidruchnyk. Vydannya 2-ge, vypravlene i dopovnene / M. P. Kochergan. – K.: Vydavnychyi tsentr «Akademiya», 2006. – 464 s.
6. Красавский Н. А. Эмоциональные концепты в немецкой и русской лингвокультурах / Н. А. Красавский. – Волгоград: Перемена, 2001. – 495 с.; Krasavskii N. A. Emotsionalnye kontsepty v nemetskoi i russkoi lingvokulturakh / N. A. Krasavskii. – Volgograd: Peremena, 2001. – 495 s.
7. Пашина А. В. Концепт человек в сказках И. Е. Ермакова: Автореферат диссертации на соискание учёной степени кандидата филологических наук: Специальность 10.02.01 – русский язык // Алёна Владимировна Пашина. – Тюмень, 2006. – 22 с.; Pashina A. V. Kontsept chelovek v skazkskh I. Ye. Yermakova: Avtoreferat na soiskaniye uchyonoi stepeni

kandidata filologicheskikh nauk: Spetsialnost 10.02.01 – russkii yazyk // Alyona Vladimirovna Pashina. – Tumen, 2006. – 25 s.

8. Попова З. Д. Очерки по когнитивной лингвистике / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Воронеж: Истоки, 2001. – 189 с.; Popova Z. D. Ocherki po kognitivnoi lingvistike / Z. D. Popova, I. A. Sternin. – Voronezh: Istoki, 2001. – 189 s.
9. Стернин И. А. Методика исследования структуры концепта / И. А. Стернин // Методологические проблемы когнитивной лингвистики. – Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 2001. – С. 58-65.; Sternin I. A. Metodika issledovaniya struktury kontsepta / I. A. Sternin // Metodologicheskiye problemy kognitivnoi lingvistiki. – Voronezh: Izd-vo Voronezh. un-ta, 2001. – S. 58-65.
10. Таценко Н. В. «Концепт» як ключове поняття когнітивної лінгвістики [Текст] / Н. В. Таценко // Вісник Сумського державного університету. Серія Філологія. – 2008. – №1. – С. 105-110.; Tatsenko N. V. «Kontsept» yak kluchove ponyattya kohnityvnoyi linhvistyky [Text] / N. V. Tatsenko // Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Seriya Filolohia. – 2008. – №1. – S. 105-110.
11. Dobrovol'skij, D. «Phraseological universals: theoretical and applied aspects», enKefer, M.; Auwera, J. (eds.): Meaning and Grammar. Cross-Linguistic Perspectives. – Berlin, Nueva York: de Gruyter, 1992. – P. 279-301.

Словники / Dictionaries:

12. American Heritage Dictionary of the English Language, Fifth Edition. –Published by Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company, 2012: Режим доступу: http://ahdictionary.tumblr.com/
13. Collins English Dictionary – Complete and Unabridged, 12th Edition 2014: Режим доступу: http://www.thefreedictionary.com/_/misc/HarperCollinsProducts.aspx?
14. New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English Language – Lexicon Publications, Inc.: Danbury, Ct, 1993. – 1149 p. + Thesaurus.

ДО ПИТАННЯ ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НІМЕЦЬКОМОВНОГО НАУКОВОГО ТЕКСТУ

Шабайкович Е. А.
кандидат педагогічних наук, доцент Львівський національний університет імені Івана Франка

Поточняк О. П.
старший викладач
Львівський національний університет імені Івана Франка

Ключові слова: науковий стиль, письмовий фаховий текст, мовна культура фахівця, мова фаху, лінгвостилістичні особливості, мовні рівні.

Key words: scientific style, written professional text, language culture of a specialist, professional language, linguistic and stylistic features, language levels.

Сучасний етап дослідження функціональних стилів характеризується підвищеним інтересом до наукового стилю, призначення якого полягає в обслуговуванні ділової сфери діяльності людини. Стрімке зростання наукової інформації викликає щораз потребу у дослідженні мовних засобів, адекватних вимогам комунікації у тій чи іншій галузі науки.

Науковий стиль існує як в писемній, так і в усній формі, проте максимального розвитку набув саме в писемному варіанті. Наукову літературу з цього питання можна поділити на три групи: патенти, інструкції, довідники, рекламні тексти та ін.; статті реферативних журналів, монографії, дисертації; підручники та посібники за фахом. Оскільки носіями важливої наукової інформації є тексти другої групи, адже до них передусім звертаються науковці, то на нашу думку, в навчальному процесі доцільно приділяти більшу увагу опрацюванню статей з реферативних журналів, уривків монографій, дисертацій, розділів підручників за фахом. Однак і тексти іншого фахового спрямування не повинні залишатися поза увагою викладача. Важливо допомогти майбутньому фахівцеві отримати максимум нформації при читанні і навчити його осмилювати її, робити висновки з прочитаного, висловлювати власну думку. Об'єктом читання при цьому є текст як продукт мовно-розумової діяльності людини.

У науковій мові, як виразнику творчого наукового мислення, найчіткіше проявляються три аспекти вираження – логічний, психологічний і лінгвістичний. До характерних ознак тексту наукового стилю належить: точність, ясність, об'єктивність, недвозначність, логічність, аргументованість [2]. Дані ознаки-якості взаємопов'язані та досягаються за допомогою спеціальних засобів, передусім мовних. Це стосу-

ється як лексичних, так і синтаксичних особливостей наукового тексту.

Так, на лексичному рівні інтерес викликають спеціальні терміни і термінологічні гнізда. Їхня частотність пояснюється передовсім семантико-комунікативною специфікою терміна, його однозначністю, точністю, чіткою інформативністю. Письмовому фаховому тексту, окрім лексико-граматичних особливостей, притаманні також певні графічні.

На морфологічному рівні спостерігається певна регулярність використання окремих граматичних категорій та їхніх форм, яскраво виявлена модальність. Проведений нами аналіз німецькомовного наукового тексту засвідчив, що типовими для нього є: пасивні конструкції, конструкції sein + zu + Infinitiv i lassen + sich + Infinitiv, деякі прийменники, вказівні займенники (також і у функції замінника іменника), окремі сполучники. Також спостерігаємо відсутність наказового способу, відсутність 2-ї особи однини і множини, ввічливої форми дієслів, а також відповідних особових і присвійних займенників. Аналіз граматичних форм та конструкцій наукових текстів виявив різке зменшення таких граматичних категорій, як перфект, синтаксичних конструкцій sehen, hören, fühlen з прямим додатком + Infinitiv, сполучень з модальними дієсловами wollen, mögen.

Структури синтаксичного рівня також підпорядковані логічно-змістовному напряму викладу. За нашими спостереженнями, це виявляєься насамперед у значному обмеженні таких синтаксичних конструкцій, як питальні, окличні, неповні речення і водночас у збільшенні розміру деяких синтаксичних категорій (діапазон поширеного означення і всієї групи іменника, предикативного означення і речення загалом, складнопідрядні речення з двома чи більше підрядними). Виділені нами характерні особливості наукового тексту на рівні лексико-граматичної будови знайшли підтвердження і в дослідженнях інших авторів [1, 3, 4, 6].

Функціонування зазначених граматичних структур зумовлено намаганням наблизити стиль до максимально повного, адекватного й об'єктивного зображення явищ і процесів з чіткою логічною послідовністю викладу, прагненням до наукових узагальнень, конкретності викладу. Привертає увагу також така особливість стилю наукової літератури, як максимальна інформативність у стислій формі з використанням мінімальної кількості мовних засобів.

Специфіка наукового синтаксису полягає переважно в орієнтації граматичної будови тексту на адекватну реалізацію авторських думок. Аналізуючи текст за фахом, можемо констатувати, що характеристики внутрішнього стилю наукової мови пов'язані з її основними ознаками – логічністю, об'єктивністю, точністю.

Оскільки науковим стилем послуговуються різні за жанром види наукової літератури, виникає необхідність виділення в ньому такого поняття, як

підмова. У лінгвістичній літературі простежуємо різні терміни для вираження цього поняття, що пояснюється відсутністю однозначного і загальновживаного терміна підмова взагалі. Поряд з ним існує низка синонімічних варіантів: субмова, мова професії, мова наукової літератури, мова науки, мова фаху, Fachsprache, Subsprache [5, 7]. Її кваліфікують як мову певної галузі науки, науково-практичної діяльності, усної або письмової комунікації, які існують та реалізуються функціонально на основі відповідної загальнонаціональної мови на різних її рівнях: синтаксичному, фонетичному, лексико-семантичному [6].

Вивчення конкретних мов фаху на лексичному, словотворчому, граматичному і семантичному рівнях має теоретичне і практичне значення. Адже робота над літературою за фахом на матеріалі іноземномовних тексті сприяє не лише підвищенню професійної майстерності, а й одночасно розвиткові самої мовної культури фахівця. Зауважимо, що обмеження лише одним із зазначених рівнів, на думку дослідників, не розв'язує питань оптимізації процесу навчання читання оригінальної літератури за фахом. Необхідно розробляти різноманітний дидактичний матеріал, за допомогою якого у студентів можна швидко й ефективно сформувати необхідні уміння та навички на лексико-граматичному, семантичному і творчому рівнях. Такий підхід особливо доцільний в умовах обмеженого часу на вивчення мови у немовному ВНЗ.

Література

1. Амекаев Р.С. Язик науки в парадигме современной лингвистики. Нальчик.: Ель-фа, 1999. – 318с.
2. Брандес М.П. Стилистика немецкого язика. Москва.:Висшая школа, 1990. – 320с.
3. Валгина Н.С. Теория текста. Москва.: Логос, 2004. – 280с.
4. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. Київ, 1985. – 388с.
5. Кусько К.Я. Лінгвістика тексту за фахом//Лінгводидактична організація навчального процесу з іноземних мов у вузі. Львів, 1996. – 288с.
6. Троянская Е.С. Обучение чтению научной литературы. Москва.: Наука, 1989. – 272 с.
7. Kresta Ronald. Interpersonale Sprachmittel in Fachtexten der Linquistik//Deutsch als Fremdsprache. 2002, N 4. S. 28-36.

МІЖМОВНА СИМЕТРІЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (НІМЕЦЬКОЇ)

Калиновська І. М.
кандидат філологічних наук, доцент кафедри практики англійської мови Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Рабко О. Я.
магістр

Ключові слова: міжмовна лексика, міжмовна симетрія, міжмовна асиметрія, інтернаціоналізм, псевдоінтернаціоналізм.

Key words: interlanguage vocabulary, interlanguage symmetry, interlanguage asymmetry, internationalism, pseudointernationalism.

При вивченні другої іноземної мови привертають увагу слова, які подібні за формою, власне звуковим чи буквеним складом. Мова загалом йде про інтернаціоналізми. Відомо, що інтернаціоналізми – це слова загального походження, які є у багатьох мовах з одним і тим же значенням, але зазвичай вирізняються фонетичними та морфологічними принципами даної мови [3, 225], оформлені згідно із закономірностями цих певних мов [4].

Від запозичень інтернаціоналізми відрізняються тим, що будь-який мовний елемент може називатись інтернаціональним тільки тоді, коли він зустрічається принаймні в трьох неспоріднених мовах. Об'єктом нашого дослідження є явище мовної симетрії, тобто інтернаціоналізми, в рідній мові (українській), першій (англійській) та другій (німецький) іноземних мовах, а мета нашої розвідки – розглянути їхні особливості.

Наше дослідження є актуальним і перспективним та підтверджується недостатністю вивчення міжмовної лексики. Аналіз особливостей інтернаціоналізмів має підвищити ефективність роботи вчителя й перекладача, тим більше, що дослідження ведеться на матеріалі кількох мов.

Є кілька принципів класифікації інтернаціоналізмів. Насамперед, слід зазначити, що унікальну роль при вивченні основної чи другої іноземної мови відіграють інтернаціональні терміни греко-латинського походження. Вони властиві всім світовим мовам, і мають найбільш розроблені й уточнені системи понять та дефініцій. У цьому сенсі вони ідеальні.

На думку В. В. Акуленка, в інтернаціоналізмів завжди буває ідентичним або подібним лексичне значення, тоді як схожість форм може базуватися на звучанні, написанні та „внутрішній формі" (мотивації). Наприклад, слова з повним співпаданням форм звучан-

ня та написання, які ще називають „міжмовними омонімами”: англ. radio – нім. Radio – укр. радіо; англ. aspect – нім. Aspekt – укр. аспект. Слова з частковою схожістю форм звучання та написання, які ще називають „міжмовними паронімами”, наприклад: англ. album – нім. Album – укр. альбом; англ. museum – нім. Museum – укр. музей; англ. group – нім. Gruppe – укр. група.

Ступінь схожості, а звідси – й легкість впізнання, є суттєво різною у різних мовах, можна говорити про явну та напівприховану міжнародність знаків, але їхні особливості у будь-якому випадку підтверджуються їхньою функцією при зіставленні мов [1, 20]. Слід не забувати про так звані псевдоінтернаціоналізми чи квазіінтернаціонаціоналізми [2, 21]. Це такі слова, які збігаються за формою, але за змістом чи вживанням неповністю відповідають або навіть повністю не відповідають одне одному, які отримали назву – „фальшиві (хибні) друзі перекладача” (translator”s false friends). Наприклад, *англ. magazine = нім. Magazin ≠ укр. магазин*, оскільки в англійській та німецькій мовах це слово означає *журнал; англ. camera = нім. Kamera ≠ укр. камера*, оскільки в англійській та німецькій мовах це слово означає *фотоапарат.*

При вивченні другої іноземної мови псевдоінтернаціоналізми не сприяють міжмовній комунікації, вони заплутують учнів та студентів. На відміну від них, інтернаціоналізми співпадають за значенням, що значно покращує спілкування між носіями різних мов, сприяє повсякденній комунікації, полегшує процес навчання читання і сприяє швидшому оволодінню лексикою другої іноземної мови, а тому має широке застосування у вивченні та викладанні іноземних мов, передає інформацію стосовно культурно-історичних контактів між різними народами тощо.

Отже, вивчаючи лексичні одиниці двох і більше мов, потрібно проаналізувати особливості інтернаціоналізмів, а тоді визначити найбільш оптимальні прийоми їхнього перекладу, що є перспективним і необхідним для того, щоб уникати перекладацьких помилок, виявити ряд загальних закономірностей лексичного розвитку кількох зіставлюваних мов. Але, слід пам’ятати, що кожна мова розвивається у своїх власних специфічних умовах і запозичує певну кількість інтернаціональних термінів для задоволення потреб у номінації того чи іншого поняття.

Список використаної літератури

1. Акуленко В. В. Вопросы интернационализации словарного состава языка. Харьков: ХГУ, 1972. – 215 с.
2. Гикал Л. П. Квазиинтернациональная лексика как явление межъязыковой ассиметрии (на материале русского, английского и немецкого языков): Дис. … канд. филол. наук: 10.02.1998. Краснодар, 2005. – 200 с.
3. Розенталь Д. Э. Словарь-справочник лингвистических терминов: Пособие для учителей. М.: Просвещение, 1996. – 543 с.
4. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. – С. 188.

THE USAGE OF EUPHIMISM IN MODERN ENGLISH

Kristina Krivaya
Student Berdyansk State Pedagogical University

Keywords: euphemism, word, the English language.

It is more comfortable for people not to talk about unpleasant or embarrassing topics directly. The effort to be polite makes them replace offensive words by more acceptable ones. Euphemism, as the linguistic and cultural phenomenon, is a lubricant in linguistic communication used in different aspects of social lives. With the rapid development of science and progress of human civilization, euphemism, as one of the most important components in the English language, has the tendency of multiplying. According to Oxford English Dictionary, euphemism is a mild or indirect word or expression substituted for one considered to be too harsh or blunt when referring to something unpleasant [3, p.245]. Euphemism helps writers to convey those ideas which have become a social taboo and are too embarrassing to mention directly. Politicians skillfully choose appropriate words to refer to and discuss a subject indirectly.

Modern English euphemism relates to all aspects of personal as well as social lives ranging from political and economic life to everyday childbirth, death, disease, aging, marriage, and funeral. There are many works devoted to the study of euphemisms. The beginning of the study of euphemism was put by prominent scholars as S. Ballie, E. Benveniste, L. Bloomfield, S. Bruno, J. Vandries, S. Vidlak and national researchers L. Krisin, G. Kuzhim, V. Moskvin, E. Shaigal, V. Zabotkina, and others.

There are many areas in today's English where euphemisms are used frequently. These areas deal with socially unaccepted or feared issues, which people are ashamed to talk about directly. Euphemisms used in religion are motivated by human prejudices, respect for God, fear of devil and evil forces. Even the word God is a euphemism because it is a universal term, not a name. People feared of evil give flattering euphemistic names to malevolent spirits: black gentleman, evil fairies are called good folk or neighbors. The English language contains many euphemisms for devil. Many of them could be recognized by words black or old: black prince, black man, black lad, black Sam, black spy, black gentleman, old Nick, old dad, old chap, old Roger, old smoker or old sooty [1, p.76].

Using euphemisms connected with raising taxes is common in today's politics. There is increasing number of euphemisms for the issue. Most widely used are expressions like *revenue raise*, *progressive revenue* or *progressive taxation*. There are words, which denote particular activity or

field used in politics. For example, the word *special* which refers to illegal or inhuman activities. The expression *special treatment* means to torture or kill political opponents; *special weapons* is used instead of nuclear weapons. The word *strategic* is used by politicians in reference to unsuccessful actions. Another semantically marked word is the word *people* which is often used to conceal the idea of autocracy [2, p.128]. There are many euphemisms concerning the military sphere. For example, instead of word war we use the word *conflict* and instead of bombing – *limited air strike.*

With the help of euphemisms people can rename non-prestigious professions and gain respect from others or avoid embarrassment. Garbage collector is replaced by *sanitation engineer*, automobile mechanic by *automobile engineer*, secretary by *administrative assistant*, maid by *domestic engineer*, butcher by *technologist*, prison custodian by *correctional facility*. Instead of hairdresser we use *hairstylist* or *beautician*, instead of servant – *housekeeper*.

Moreover, it is possible to trace a sufficient number of euphemistic statements in the medical field. This words are not to injure the psyche of sick patients and their relatives in the event of unpleasant situations, incidents. For example, instead of insane asylum we use *mental home* or *mental hospital*, and instead of patient's death – *terminal episode*, the cancer is replaced with *long illness*. Instead of word blind we can use *unseeing*.

With the development of society and technology, euphemisms are widely used in education too. For example, a dumb student is called a *slow student* or *underachiever*; a lagging student is replaced by *person with learning difficulties* and *special needs*. A child having no hobbies is called *not so versatile, a special child* or *exceptional child.* If a student tells lies, he *bends the truth*, *is economical with the truth* or *dissembles*. If a child is cheating, it may be replaced by *peer homework*, *comparing answers*, *collaborating*, *harvesting answers*.

Furthermore, euphemism is frequently used in everyday life. We use euphemisms constantly, without paying attention to it. So, a rough word pregnancy can be replaced by *expecting a baby, to be in the family way* or *have a bun in the oven.* There is one more expression that indicates a lack of material well-being, instead of being poor we can use *be disadvantaged*, *socially deprived* or *financially embarrassed*. It is unseemly for a good person to be unemployed. In this way people use pleasant phrases the such as *between jobs* or *a resting actor*. The theme of death is also slightly tabooed. In this regard, there are many expressions that replace the word "death". For example: *to pass away*, *meet your maker*, *kick the bucket* or *to disease*.

So, euphemisms cover all aspects of the existence of society and culture, have a positive effect on communication, and enable to avoid conflict situations. Important functions of using euphemisms are: communicative (a desire to show politeness, to express respect for an interlocutor, to disguise an unpleasant truth), religious (to impose certain prohibitions on the use of certain words as a

result of religious beliefs), moral and ethical (a desire not to violate certain moral and ethical norms, set by society), social (a desire to increase a significance of certain realities of social aspects). By studying euphemism, learners can not only enlarge their knowledge, but also grasp the social psychology of the user using euphemisms, and then understand and use it properly.

References

1. Holder B. Dictionary of Euphemisms / B. Holder – New York: Oxford University Press, 2008. – 437 p.
2. Keith A. Euphemism and Dysphemism: Language Used as a Shield and Weapon / A. Keith – New York: Oxford University Press, 2001. – 314 p.
3. Murray J. Oxford English dictionary / J. Murray – New York: Oxford University Press, 2001. – 2112 p.

THE USE OF ABBREVIATIONS IN THE TERMINOLOGY OF INFORMATION TECHNOLOGY

Kristina Markova
Student Berdyansk State Pedagogical University

Keywords: abbreviation, acronym, backronym, initialism.

In the modern world great importance is attached to the functioning of various structural lexical units of the text. The emphasis is on abbreviations. In XXI century, which is rich by various information the time of communication online is becoming more popular. If a person has some information he tries to find a new way to reduce and transfer it in a more compressed form. One of the best ways to do this is to use abbreviations.

An abbreviation is a shortened form of a word or phrase used mainly in writing to represent the complete form. Device names and technical data are often represented by complex phrases. In order to save time, they are transformed and many of them are saved. Some abbreviations may not be in the dictionary but appear frequently in daily speech or in information technologies. The largest number of abbreviations is observed in the sub-languages: Hardware, Operating Systems and "Programming Languages". Abbreviated words, including letter abbreviations, are firmly assimilated in the language.

In this article we will consider how the abbreviations function in a particular terminology and how the linguistic semantics of the acronym varies in the course of long-term use.

The term "abbreviation" can be understood as the resulting unit itself, and the process of the sound or graphic length of the correlate, which can be 1) a set of morphemes, 2) a word, 3) a word combination, 4) a set of words [2, p. 49]. The word "shortening" (as a process and as a result) can also mean several terms: a truncation, a truncated word, a shortened word, a shortening, etc.

Abbreviation often becomes the subject of study and such scholars as D. Alekseev, R. Mogilevsky, G. Potapov made a great contribution to the development of the abbreviation theory. Linguist David Crystal notes that abbreviations are "a major component of the English writing system, not a marginal feature. The largest dictionaries of abbreviations contain well over half a million entries and their number is increasing all the time" [1, p. 32].

One of the most well-founded theories about the appearance of abbreviations belongs to A. Martyn and E. Polivanov, who claim that "a person is characterized by passivity that causes the use of a very limited number of units" [3, p.29].

In the age of scientific progress terminology takes special significance. Any branch of science and technology creates

its own terms, which simplify its work. A characteristic feature of the terminology of informatics of the English language is that there are a lot of abbreviations in it, which are used more often than full variants of word combinations. There are many types of abbreviations. Terminology of information technology is represented by different types of abbreviations, such as: acronym, backronym, initialism.

One of the most using types of abbreviation is acronym. Acronym is an abbreviation consisting of the first letters of each word pronounced as a word. In information technologies we can see different acronyms, e.g.: *The algorithm used by Stephen Gray for these graphs of trigonometric polynomials is quite simple and works well though slowly in BASIC on an Apple (*BASIC – Beginner's All – purpose Symbolic Instruction Code).

The terminology of information technology is also represented by a large number of initialisms, which we often use to refer to the names of countries and organizations, e.g.: *HTML also provides mechanisms for linking to other documents on the Web (or the Internet generally) by embedding URLs in the text* (HTML – *Hypertext Markup Language); On a CRT, the lower resolution would be "blown up" to fill the screen, same as the higher resolution, except everything would appear larger (CRT – Cathode Ray Tube).*

A characteristic feature of the abbreviations in the terminology of informatics is the presence of a sufficiently large number of backronims, which complicates the understanding process, e.g: *All ground-based primary radar systems that are capable of aircraft detection and tracking* (radar – a system that uses radio waves to find the position of objects that cannot be seen). This is a backronym from Radio Detecting and Ranging.

The reduction is an integral element of the overall lexical-semantic system of language and obeys the laws of its grammatical structure. In the abbreviation, the moment of special formation of new lexical units is especially noticeable. The main function of abbreviations is to save time and eliminate redundant information. The process of abbreviation allows us to create new words using the language features that will open up new perspectives for further improvement of people's communication. If earlier abbreviations were typical for written speech, now they are an integral part of communication and a mass phenomenon in languages. Terminology of information technology is not an exception.

References

1. David Crystal. Spell It Out. The Curious, Enthralling, and Extraordinary Story of English Spelling /D. Crystal – Picador, 2014. – 336 p.
2. Marchand H. The Categories and Types of Present-day English Word-Formation. A Synchronic-Diachronic Approach / H.Marchand // Alabama Linguistic and Philological Series. Alabama: University of Alabama Press. – 1996. – № 13. – P. 379.
3. Martine A. Fundamentals of General Linguistics / A.Martine // New in Linguistics. – 1993. – №. 3. – P. 29.

АДАПТАЦІЯ НІМЕЦЬКОМОВНИХ ЛЕКСИЧНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СИСТЕМІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Приймак Т.П.
магістр,
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Колесник М.Ю.
викладач кафедри іноземної філології і перекладу,
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Ключові слова: іншомовна лексика, запозичення, метафора.
Key words: Foreign–language vocabulary, borrowings, metaphor.

На сучасному етапі розвитку українського мовознавства принципового значення набуває питання про вироблення й удосконалення принципів та засад мовної політики, зокрема, тих положень, що стосуються іншомовних запозичень. Усебічний аналіз іншомовного слова, з'ясування доцільності та перспективності чи взагалі недоцільності його функціювання у мові й мовленні неможливі без звернення до мовленнєвої компетенції носіїв мови. Такий напрям наукового дослідження проблеми освоєння іншомовних лексичних запозичень є важливим і актуальним.

Одне з найважливіших місць у роботах лінгвістів посідає проблема адаптації запозичень у системі мови-рецептора. Л.В. Чурсіна у своїй роботі «Словотвірна валентність основ французького походження в сучасній українській літературній мові» підкреслює, що освоєння лексики іншомовного походження відбувається на різних рівнях – графічному, фонетичному, морфологічному, лексико-семантичному та словотвірному. Вона зазначає, що центром словотвірного аналізу є не похідне слово і не словотвірна модель, а твірна основа та її іманентна властивість сполучуватися з певним набором афіксів, інших дериваційних компонентів.

О.Г. Муромцева у своїй роботі «Розвиток лексики української літературної мови в другій половині XIX – на поч. XX ст.» пояснює це тим, що пристосування граматичної форми відбувається швидшими темпами, воно тісніше пов'язано з відношеннями в межах національної морфологічної і словотвірної системи [5]. До того ж, саме для української мови надзвичайно важливою була роль російської мови, як мови посередника: з огляду на матеріальну спільність морфологічних засобів обох мов засвоєння запозичень українською мовою відбувалося значно швидше і з меншою кількістю варіантів, ніж це спостерігалося при їх звуковому засвоєнні. Варіанти, що йшли із Західної

України, були локальними, ненормативними, чужими для граматичної системи української мови [5].

У статті В.В. Скачкової «Деякі наслідки семантичного освоєння німецькомовних лексичних запозичень», зазначено, що, якщо розподілити німецькомовний лексичний матеріал, який входить до складу сучасної української літературної мови, на групи з точки зору семантичних змін, то чітко вимальовуються дві значні групи слів. До першої з них увійдуть ті лексичні запозичення, які у мові-рецепторі функціонують у тому семантичному обсязі, що й у мові-джерелі. Причому йдеться як про однозначні, так і багатозначні лексеми. До другої групи увійдуть слова, які в українській мові набули семантичних зрушень, а саме: а) запозичення, що зменшили кількість значень порівняно з кількістю значень у німецькій мові; б) лексеми, що збільшили кількість значень по відношенню до кількості значень етимону [8].

Автор розглядає кожну з груп окремо на предмет визначення наслідків семантичних процесів, які відбуваються з німецькомовною лексикою під час освоєння в українській мові.

Першу групу німецькомовних лексичних запозичень становлять лексеми, які, як було зазначено, в українській мові існують у тому семантичному обсязі, що й у мові-джерелі. Щодо моносемічної лексики, то це найчастіше лексика термінологічна – як вузькоспеціального (наукового), так і ширшого (побутового) характеру. Здебільшого, це назви реалій, що належать до військової, технічної, промислової, наукової і побутової сфер: *колонтитул, станіоль, смальта, вашгерд, дюкер, вісмут, шніцель, страус, пудель, інцухт та ін.* Зустрічається також абстрактна лексика: *ерзац, зумер, цугцванг.* Другу групу слів, запозичених українською мовою у семантичному обсязі, який вони мали в німецькій мові, становлять багатозначні слова. Вони належать до військової, технічної, промислової, будівельної, медичної, спортивної галузей: *флянець, кронциркуль, візир, шліц, квартирмейстер, капсула, матриця, ордер, бункер, штатив, корнцанг, трензель та інші [9].*

До другої групи віднесено ті запозичення, які змінили свій семантичний обсяг у новому мовному оточенні. Серед них виокремлюємо значну кількість слів, що звузили в мові-рецепторі свій семантичний обсяг. Причому більшість запозичень, які існують в українській мові зі скороченим семантичним обсягом, проникла до нас в одному з вузьких обмежених значень, що у мові-джерелі розвинулося внаслідок відмежування від ширшого, загального значення.

Таким є вживання слова *штиб* у значення "кам'яновугільне пилоподібне паливо", що в німецькій мові виступає як вторинне, більш вузьке, порівняно з його основним значенням "пил" і "прах" / нім. Staub /. Подібних прикладів можна навести безліч. Це лексеми *юнга, абшит, плац, дека, цуг, флінт, штрих, глет, люфт, блінт та ін.*

Скачкова В.В. зафіксувала також ряд німецькомовних лексем, які роз-

ширили свій семантичний обсяг в українській мові. Аналізуючи їх, ми дійшли висновку, що розширення семантичного обсягу відбувалося різними шляхами. Найтиповіші з них це: а) перенесення за функціями, наслідком чого часто є перехід з однієї термінологічної сфери в іншу, з вузькоспеціальної до загальновживаної лексики і навпаки; б) метафоризація; в) метонімічне перенесення; г) поширення власних назв на назви реалій [8].

Спостерігається також зворотнє явище, а саме: термінологізація загальновживаної запозиченої лексики. Так, унаслідок перенесення за функціями запозичення *кабінет, фартух, футляр* перейшли з побутової у спеціальні сфери, набувши значення термінів у різних галузях життя. Лексема *кабінет* прийшла свого часу в українську мову в значенні "робоча кімната". У сучасній німецькій мові це слово зазнало метонімічного перенесення, і його вживають у значенні "кабінет міністрів", а для поняття "робоча кімната" існує німецьке Arbeitszimmer. Значення ж "кабінет міністрів" розвивалося і у мові-рецепторі. Але, крім цих значень, лексема *кабінет* набула подальшого семантичного розвитку. Просторове її значення було перенесено і в інші сфери: *кабінет лікаря / Sprechzimmer /, кабінет для занять / нім. Fachzimmer /, кабінет начальника / нім. Chefzimmer* /. Отже, з побутової сфери, в яку лексему *кабінет* було запозичено спочатку, вона перейшла шляхом перенесення за функціями у сфери медицини, освіти, у виробничу галузь.

Як приклад розширення семантичного обсягу шляхом метафоризації автор подає лексеми *флокени, калібр, шлейф, фраєр та ін*. Так, запозичення *фраєр* / нім. Freier – "жених" /, існувало у значенні етимона в XIX – на початку XX століття на території Західної України. Проте, з часом, воно було переосмислене і функціонує у сучасній українській мові зі зневажливо-насмішкуватим відтінком як метафора зі значенням "пустий, нікчемний чоловік".

Менш поширене, ніж метафора (проте зустрічається серед німецькомовних запозичень), метонімічне перенесення. Як приклад автор наводить лексему *верстат,* що означає в мові-джерелі / нім. – Werstatt / "майстерня, цех", а в сучасній українській мові переосмислена зі значенням "верстат"[8].

Існують німецькі лексичні запозичення в сучасній українській мові у сфері рослинного і тваринного світу. Ця лексика становить понад сорок одиниць і включає назви квітів, дерев, кущів, культурних рослин, різновидів грибів тощо: *айстра, бавовна, барвінок, букс, вайда, гіацинт, едельвейс, імбир, квасоля, кольрабі, померанець, рапс, спаржа (шпараги, шпаргаль), тмин (кмин), трюфель, цибуля, шпинат;* назви птахів та інших представників тваринного світу: *вальдшнеп, гаршнеп, доберман, какаду, каплун, кроншнеп, мопс, пудель, страус, такса* [8].

Переважна більшість запозичень належить до активного складу сучасної української мови (70%). Словами обмеженого вживання є 30% запозичень, та-

ких як: *лакриця, люфа, фінвал, мангольд, тамаринд,* які характерні для мови фахівців. Зустрічаються й діалектні варіанти, як, наприклад, *карп, дупель, гайстер, каплун,* що наявні у вжитку населення окремих областей України.

Отже, розглянувши літературу з цієї теми, можна зробити висновок, що німецькі запозичення мали великий вплив на розвиток української літературної мови. Безпосередні контакти із закордоном, вивчення західноєвропейських мов, безумовно, сприяли проникненню іншомовних слів в українську мову і подальшому їх освоєнню. На XIX – початок XX століття припадає найбільш інтенсивне збагачення словникового складу української літературної мови запозиченою лексикою: за відносно короткий історичний період в українську літературну мову ввійшли і утвердилися в ній найважливіші слова міжнародного характеру на позначення головних понять політики, науки, літератури, мистецтва [6].

Література:

1. Биржакова Е.Е., Войнова Л.Л., Кутина Л.Л. История лексикологии русского языка XVIII ст. Языковые контакты и заимствования // Е.Е. Биржакова, Л.Л. Войнова, Л.Л. Кутина. – Львов: Наука, 1972. – 430 с.
2. Височина В.А., Семенова Н.А. Німецькі слова в українській мові. Дослідження з граматики і граматичної стилістики української мови: Зб. наукових праць // В.А. Височина, Н.А. Семенова. – Дніпропетровськ: ДДУ, 1986. – С. 79 – 85.
3. Гринев С.В. Терминологические заимствования // С.В. Гринев. Вопросы заимствования и упорядочения иноязычных терминов и терминоэлементов. – М., 1982. – С. 108 – 135.
4. Зиндер Л.Р. Современный немецкий язык // Л.Р. Зиндер. – Л., 1941. С. 319.
5. Муромцева О.Г. Розвиток лексики української літературної мови в другій половині XIX – на поч. XX ст. // О.Г. Муромцева. – Х.: Вища школа, 1985. – С. 66 – 103.
6. Колесник М.Ю. Адаптація німецькомовних лексичних запозичень у системі мови-рецептора// Zbiór artykułów naukowych. Konferencji Miedzynarodowej NaukowoPraktycznej « Literatura, socjologia i kulturoznawstwo. East European Conference» (29.11.2016 – 30.11.2016) – Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2016. -str.
7. Скачкова В.В. Лексика німецького походження в українській художній літературі на воєнну тематику // В.В. Скачкова. – Х.: Мовознавство, № 6 – 1989. – С. 55 – 57.
8. Скачкова В.В. Деякі наслідки семантичного засвоєння німецьких лексичних запозичень // В.В. Скачкова. Зб. наукових праць лінгвіст. Кафедри «Лінгвістичні дослідження» ХДПУ ім. Г.С. Сковороди. – Х.: Слово, 1992. – С. 86 – 89.
9. Отюсько О. Ю., Жукова Л. В. Німецькомовні лексичні запозичення в сучасній українській мові //НУБіП України

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ЯЗЫКОВОЙ ЛИЧНОСТИ И КУЛЬТУРЫ

Митяй З.О.
кандидат филологических наук, доцент кафедры украинского языка
Мелитопольского государственного педагогического университета
имени Б. Хмельницкого

Пачева В.Н.
кандидат филологических наук, доцент кафедры украинского языка
Мелитопольского государственного педагогического университета
имени Б. Хмельницкого

Статья посвящена вопросу системы ценностей, присущей языковой личности во взаимосвязи с культурой. Целью работы является современное осмысление соотношения «человек и язык».

Ключевые слова: картина мира, система цінностей, этнокультура, языковая личность

The article is devoted to the question of the value system which is inherent in the language personality in interrelation with culture. The purpose of the work is a modern interpretation of the relationship «man and language.»

Key words: a picture of the world, a system of values, an ethnoculture, linguistic personality.

В каждой культуре наряду с универсальными ценностями существует и своя, характерная именно для этой культуры система ценностей, которая связана с обычаями, традициями, нравственными убеждениями и стереотипами поведения, которую принято называть «картина мира». Важную роль в становлении этого термина сыграли Э. Сепир и Б. Уорф. На современном этапе изучения картины мира в рамках когнитивно-дискурсивной парадигмы считается перспективным направление, исследующее собственно картину мира как исходный глобальный образ мира, положенный в основу мировоззрения человека [1, с. 21]. Это результат определенного мировоззрения, выражающийся познавательно-духовной и практической деятельностью различных групп людей и является сложной системой образов, отражающих действительность в коллективном сознании, а также в сознании отдельного индивида [6, с. 37]. Она обусловливается рядом факторов в рамках единого объективного мира и влияет на его понимание и поведение человека в нем [11, с. 31]. Общность культурной и природной среды приводит к образованию общей для определенного этноса картины мира. Картина мира отражает верования, комплекс концептов, социальных утверждений и моральных принципов этноса, который явля-

ется уникальным по сравнению с подобными комплексами других социокультурных групп [3, с. 12]. Понятие «картина мира» акцентирует внимание на процессе соотношение индивида с действительностью, возникает «естественным универсальным посредником» между различными сферами человеческой культуры и отражает последнюю в сознании людей, которые ее создают. Будучи субъективным отражением объективного мира, картина мира составляет основу мировоззрения человека и воспроизводится по результатам своего воздействия на нее. Она представляется как продукт процессов категоризации и концептуализации мира языковой личностью и, следовательно, отражается сознанием отдельного человека – носителя того или иного национального языка – не объективно. Попадая под различные интерпретации, она содержит черты человеческой субъективности, специфичности [2, с. 12]. Взаимодействие коллективного сознания, реального мира и языка как способа репрезентации знаний о мире приводит к формированию национальной картины мира, в которой находят свое отражение мироощущения и миропонимания этноса, специфика окружающей среды существования и знания о национальной ментальности в вербальных формах [4, с. 129]. Картина мира – подвижная, динамичная сущность, которая постоянно корректируется, дополняется, уточняется по мере накопления опыта и знаний конкретным индивидом и социумом в целом.

Современное осмысление соотношения «человек и язык» приобретает в последнее время большей заостренности и актуальности, позволяет связать проблему субъективного с познавательной деятельностью человека и тем, как особенности этой деятельности и культуры в целом отражаются в структуре языка. Как следствие, уделяется внимание изучению культуры, языка как факта культуры, языковой личности, языковой картины мира и языковой системы в их взаимосвязи [5, с. 58]. Особое внимание уделяется вопросу сущности, с одной стороны, антропоцентрического характера языка, с другой – лингвоцентричного характера понимания человеком окружающего мира [6].

Язык отражает мир, охватывая все сферы индивидуальной и общественной жизни человека. Заложенные в языке теоретические, практические и культурные знания, опыт, национальная специфика представлений о мире носителей и их своеобразие реконструируются результате семантического и концептуального анализа – как речевая картина мира [7, с. 74]. Языковая картина мира формируется в процессе когнитивной деятельности человека и влияет на нее, при этом в большей степени действует субъективный фактор, чем объективный [8, с. 219].

При исследовании проблемы отражения картины мира в языке выходят из обычной триады: окружающая действительность, отражение этой действительности в сознании человека и вербализация результатов этого отра-

жения [2]. Каждому языку и этносу присуща собственная языковая картины мира, т.е. речевое прочтение картины мира является национально специфическим, характерным для той или иной эпохи из ее духовными, культурными и национальными ценностями [9, с. 146]. Национальная языковая картина мира рассматривается как этнически обусловленное осмысление и оценка окружающего мира определенным этносом, отраженный в речевых формах [3, с. 24]. Имеющаяся в сознании говорящих, она рассматривается как способ отражения реальности, основанной на восприятии этой реальности сквозь призму языковых и культурно-национальных особенностей, характерных для определенного речевого коллектива, или как интерпретация окружающей среды по национальным концептуально-структурными канонам. Речь при этом выступает одним из основных способов познания и взаимодействия с культурой, а языковая картина мира отражает реальность, объективно отражая восприятие мира носителями определенной культуры [10, с. 137].

Под концептуальной картиной мира понимают совокупность знаний о мире, «систему мыслей», приобретаемые в процессе деятельности человека, а также способы и механизмы интерпретации новых знаний. Концептуальная картина мира – это система информации об объектах, актуально и потенциально представленная в деятельности индивида, где единицей информации выступает концепт, призванный фиксировать и актуализировать понятийное, эмоциональное, ассоциативное, вербальное, культурологическое содержание объектов действительности, содержащиеся в структуре концептуальной картины мира.

Картина мира, отраженная в сознании человека, предстает вторичным существованием объективного мира, закрепляется и реализуется в своеобразной форме. Этой материальной формой выступает язык, который выполняет функцию объективации индивидуального сознания. До индивидуального восприятия факта, события в известной мере приобщается так называемое национальное видение мира [11, с. 15, 67]. Различия между культурами проявляются в количественном и комбинаторном преимущественных признаков концептуализации мира. Объяснение таких преимуществ требует обращения к истории, психологии, философии того или иного народа. Именно язык хранит информацию, накопленную языковым социумом в течение длительного исторического и культурного развития. С помощью языковых форм фиксируется способ видения мира, взгляд на мир сквозь «вуаль» национально-культурных представлений и образов этноса, что делает национальный язык важнейшим этногенным фактором. Картина мира отражается в содержательном аспекте этноса, ее анализ помогает понять, чем отличаются национальные культуры и как они дополняют друг друга [8, с. 297]. Взаимодействие кол-

лективной языкового сознания, реального мира и языка как способа репрезентации общественно-исторического опыта ведет к формированию феномена национального языковой картины мира, под которой понимают отражение средствами отдельного языка мироощущений и миропонимания этноса, вербализованную интерпретацию социумом окружающего мира и себя самого в данном мире [9, с. 54].

Именно в языке аккумулируются ключевые концепты культуры, транслируемые в знаковом воплощении – словах; их изучение позволяет выявить особенности мировосприятия народа, представить концептуальные и национальные языковые картины мира.

Литература

1. Гвоздева А. А. Языковая картина мира: лингвокультурологические и гендерные особенности (на материале художественных произведений русскоязычных и англоязычных авторов) автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.19 «Теория языка». – Тамбов, 2004. – 25 с.
2. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу. – К.: Логос, 2004. – 284 с.
3. Добровольская Е. В. Концептуализация семьи в русской языковой картине мира: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.01 «Русский язык». – Томск, 2005. – 24 с.
4. Дуличенко А. Д. О перспективах лингвистики XXI века // Вестник МГУ. Сер. 9. Филология. – 2006. – № 5. – С. 124 – 131.
5. Заботкина В. И. Изменение в концептуальной картине мира в аспекте когнитивно-прагматического подхода к языковым явлениям // Категоризация мира: пространство и время: тезисы докл. – М., 2007. – С. 55 – 59.
6. Колесник А. С. Функции номинативных единиц в мифопоэтическом контексте // Филология и культура: III-я междунар. науч. конф., 16-18 мая 2001г.: тезисы докл. – Тамбов, 2011. – Ч. 3. – С. 37 – 38.
7. Колшанский Г. В. Объективная картина мира в познании языка. – М.: Наука, 2010. – 108 с.
8. Корнилов О. А. Языковые картины мира как производные национальных менталитетов. – М.: ЧеРо, 2013. – 330 с.
9. Постовалова В. И. Картина мира в жизнедеятельности человека // Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира / Под ред. Б. А. Серебренникова. – М.: Наука, 2008. – С. 8 – 69.
10. Сукаленко Н. И. Отражение обыденного сознания в образной языковой картине мира. – К.: Наукова думка, 2012. – 164 с.
11. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация: учеб. пособие. – М.: Слово, 2000. – 624 с.

CONCEPT "JIHAD" IN THE US PRINTED MASS MEDIA

Olga Khoroshun
EL Instructor, Zhytomyr Ivan Franko State University

Key words: Islam, Muslims, American printed mass media, Muslim world, concept "JIHAD"

The problem of the Islamic World and the US confrontation is not new nowadays. Islamic religion and Muslims have been misrepresented for a long time in the US printed mass media. The main reason of this misrepresentation is the existing distance between the East and the West cultures, though this distance is less than it is presented in the US printed mass media [4, p 8].

Lack of information about culture, customs and religion generates a lot of misunderstandings between the representatives of these "worlds". Misconception of Islam interpretation leads to a false perception of certain phenomena, one of them is "jihad". Modern dictionaries define jihad as: 1) one of the obligations of the Islamic community, which is the direction of all forces and possibilities of every Muslim to Islam establishment. There is *great jihad* – the spiritual self-belief and *small jihad* – a power struggle with the unbelievers [1, p. 73]; 2) a spiritual struggle within yourself to stop yourself breaking religious or moral laws [5]; 3) a holy war fought by Muslims to defend Islam [6, p. 569]; 4) a holy struggle to defend the Muslim faith against people, organizations, governments, etc. who are believed to be against Islam [3, p.553].

Thus, according to the definitions suggested the central meaning of the concept "jihad" is faith and spiritual self-improvement.

US printed media do not make difference between Islam and Islamic fundamentalism. It is important to understand that fundamentalists, regardless of their religion, politicize religion, adjusting it to their ideology and beliefs [7, p. 18]. Despite the fact that Muslims constitute one-fifth of the world population, the US media has represented Islam as violent, isolated culture with strange values, which is not able to compromise [2, p. 9].

Negative verbalization of the concept "jihad" in the American printed mass media is lexicalized through lexemes with negative connotation; for example, we have recorded the use of following nouns:

a) General with seme "war, attack": *struggle, attack, war, terrorism, aggression, rampage etc.;* "fear, danger, revenge" *fear, threat, danger, hazard, revenge etc.*

(1) The <u>anti-American extremists</u> who murdered Ambassador J. Christopher Stevens and three of his colleagues in Benghazi, Libya, or went on <u>rampages</u> in other cities have reinforced the worst <u>fears</u> of those who see Muslims mainly through a prism of intolerance and hate [10].

b) Proper names and terms to describe groups and people committing or resorting to jihad: *the Taliban, Al Qaeda, Palestinian Islamic Jihad, Hamaz, Mujahid, jihadist, jihadism, holy warriors, self-bomber, extremists etc.*

(2) Plenty of Islamist leaders, and Al Qaeda affiliates, are eager to exploit unrest for their own purposes. One particularly destructive force is Hassan Nasrallah, the Hezbollah chief who rallied a huge anti-American demonstration in Lebanon [10].

Adjectives with seme "evil, cruel, deathful" *offensive, violent, radical, evil, mortal etc.*; "martial, forbidding" *militant, threatening, dangerous etc.*

(3) … so today radical Islamists are working to impose Shariah in a "stealth jihad" that is no less dangerous than the violent jihad of Al Qaeda [8].

Verbs to indicate the deathful and destructive nature of jihad: *to kill, to bomb, to ruin, to explose, to beef up, to wage etc.*

(4)Analyst said one of the main dangers from the influx of foreign fighters is that the fighters will use their jihadist experience to continuing waging jihad around the world [9].

Conclusion. The concept "jihad" is represented in the US printed mass media mostly from the negative point of view, indicating its cruelty, destructive power and threat for society. I believe it is the result of insufficient public awareness about the culture and the customs of the Islamic World.

REFERENCES

1. Геополітичний словник: навч. посіб. / [кол. авт.: Саух П. Ю., Бурковська Н. Ю., Герасимчук А. А., та ін. за заг. ред. проф. П.Ю. Сауха. – К.: «МП Леся», 2010. – 327 с.
2. Jerichow A., Simansen J.B. Civilizations: Clash or Cooperation? Islam in a changing world. Europe and the Middle East – Routledge, 2013. – 220p.
3. Longman Dictionary of American English – Pearson Education Limited, 2009. – 1167 p.
4. Mazrui A. Islam: Between globalization & counter-terrorism – Trenton, NJ: Africa World Press, 2006. – 331 p.
5. Merriam-Webster Dictionary [digital resource] – access: www.merriam-webster.com
6. Oxford Advanced Learner's Dictionary, 8th edition – Oxford University Press, 2010 – 1865p.
7. Tibi B. The challenges of fundamentalism: political Islam on the new world order – Berkley, Los Angeles, London: University of California Press, 2002. – 293 p.
8. In Islamic Law, Gingrich Sees a Mortal Threat to U.S [digital resource] – acsess: www.nytimes.com/2011/12/22/us/politics/in-shariah-gingrich-sees-mortal-threat-to-us.html?pagewanted=all
9. Syria is jihad central: 6,000 terrorists flood new al Qaeda training ground [digital resource] – access: www.washingtontimes.com/news /2013/jul/2/syria-jihad-central-6000-terrorists-flood-new-al-q/#ixzz3bKmumOUP
10. The United States and the Muslim World [digital resource] – access: www.nytimes.com/2012/09/20/opinion/the-united-states-and-the-muslim-world.html

ФУНКЦІОНУВАННЯ ПИТАЛЬНОЇ МОДАЛЬНОСТІ В НОВЕЛАХ В. СТЕФАНИКА

Герман В. В.
кандидат філологічних наук, доцент Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Україна

Ключові слова: синтаксис, питальна модальність, питальне речення.
Keywords: syntax, interrogative modality, interrogative sentence.

Синтаксична система української мови складна і багатогранна. Складність її спричинена передусім тим, що в синтаксичному членуванні мови виявляються як зв'язки між граматичними категоріями і відображеним у них змістом, так і смислові відношення між реальними фактами. Усебічне дослідження синтаксичних категорій у їх системних зв'язках і відношеннях забезпечується функціонально-комунікативним підходом до вивчення мови. Саме відстеження однієї з цих категорій (категорії питальної модальності) на тлі новел В. Стефаника і є змістом пропонованої статті. Зазначена проблема залишається недослідженою, тому можна стверджувати про її актуальність.

Важливо підкреслити, що В. Стефаник увійшов в історію української літературиякавторсоціально-психологічних новел із життя галицького селянства під владою Австро-Угорської монархії, а згодом – шляхетської Польщі. Ще в 1901 році І. Франко писав: «Його новели – як найкращі народні пісні, в яких нема риторики ані сентиментальності, а тільки наочне, голе, просте, не підфарбоване життя, дуже часто сумна дійсність, але оздоблена золотом найправдивішої поезії [3, с. 51].

Твори В. Стефаника знають і читають не тільки в Україні. У чому ж полягає феномен автора? Ідіостилю новеліста притаманні гранична стислість вислову, внутрішня динамічність, драматизм. Відповідно до цього В. Стефаник підбирав і мовні засоби. Так, питому вагу в лексичному складі новел має етнографічно-побутова лексика як основний засіб забарвлення твору місцевим колоритом. Даний аспект та особливості вживання епітетів досліджував П. Плющ [5].

Фразеологічний аспект мови новел автора, а також стилістичні можливості порівнянь і метафор зацікавив М. Кучинського [3]. Мовознавці довели, що саме в лексиці, особливо в емоційно-експресивних синонімах, у фразеології, у засобах образності (епітетах, порівняннях, метафорах як мови автора, так і мови персонажів), утілюються засоби вираження емоцій у Стефаникових новелах. На наш погляд, цій меті слугують також і синтаксичні засоби, зокрема речення пи-

тальної модальності, у чому й спробуємо переконатися.

Зауважимо, що за традиційним поглядом на типи модальності мовознавці стверджують, що всі питальні речення за комунікативним спрямуванням однакові, тобто містять запитання. Проте в їхніх регулярних відтвореннях реалізуються різні змістові відтінки думок, які, залежно від ситуації мовлення, можуть передавати власне-питальне значення або репрезентувати емоційно-експресивне повідомлення [7]. На жаль, у мовознавстві залишається багато нерозв'язаних проблем, що стосуються синтаксичної природи питальних речень, їхнього граматичного оформлення, семантики та класифікації, механізмів транспозиції питальних конструкцій та диференціації їхніх конотативних значень. Немає й ґрунтовного опису функціонування питальних конструкцій у системі синтаксичних одиниць української мови. Природу запитання також тлумачать по-різному, а у визначеннях враховано здебільшого лише деякі їхні властивості.

Додамо, що тривалий час теорія питального речення розвивалася на основі зіставлення з розповідними. Цій проблемі присвячені розвідки М. Орлової [4], П. Дудика [2], Г. Валімової [1]. Деякі мовознавці намагалися ототожнити категорію питальності з категорією спонукальності, наприклад О. Пєшковський, Ф. Фортунатов, О. Шахматов, О. Есперсен та ін. В аспекті найновіших синтаксичних досліджень ми дотримуємося думки, що немає підстав ототожнювати питальне речення ні з розповідним, ні зі спонукальним типом. Йому властивий особливий формально-синтаксичний і семантико-синтаксичний статус. Отже, у нашому дослідженні спиратимемося на таку дефініцію: питальне речення – комунікативно-функціональний та модальний клас речень, за допомогою якого мовець, використовуючи інтонаційні й лексико-граматичні засоби, запитує про що-небудь із метою одержання інформації.

Структурно-граматична будова речень питальної модальності у новелах В. Стефаника відзначається багатоманітністю, яка сприяє відтворюванню душевних переживань героїв, викликаних соціальними та морально-побутовими конфліктами. Питальні речення новеліста – це своєрідна за формою, семантикою, інтонацією та комунікативною функцією синтаксична одиниця. З погляду внутрішньої організації таким реченням властива багатозначність конкретних мовленнєвих виявів, найважливішими засобами вираження яких є дієслівні форми дійсного, умовного способів, інфінітив, інтонація, порядок слів, питальні займенники, прислівники, частки тощо.

Як показують спостереження, питальні речення в новелах В. Стефаника вживаються в первинній (прямій) і вторинній (переносній) функціях. Саме первинність і вторинність лежать в основі поділу таких речень на власне-питальні і невласне-питальні.

Дослідження виявило, що власне-питальні речення, вживані в первин-

ній функції в новелах В. Стефаника, поділяються на два основні різновиди:

1 – загально-питальні речення, які повідомляють питання щодо змісту речення в цілому; особливістю таких речень є використання питальних часток ***чи, хіба*** (з відтінком непевності), ***невже*** (з відтінком здивування), ***що, як*** (додаткові значеннєві відтінки в межах загальної модальності), наприклад: «*А що, старий, де ваша Україна?*» [6, с. 145]; «*Невже я зможу закопати живу дитину?*» [6, с. 133]; «*Зректися рідного батька, невже так можна?*» [6, с. 136]; «*Не моє діло питати, але чого ви кованими возами та вороними кіньми та з дітьми молодими землю свою покинули?*» [6, с. 127];

2 – конкретно-питальні речення, в яких запитується про щось окреме в змісті речення за допомогою слів, на які падає логічний наголос, наприклад: «*Оцему обдертому та обгризеному дідові я маю співати?*» [6, с. 136]; «*Ці подерті суки гадають, що я їм поле тримав?*» [6, с. 136]; «*Так оце ти, антихристе, мене зрадив?*» [6, с. 117]; «*Пропив всі наші гроші?*» [6, с. 44].

Здійснений аналіз свідчить, що невласне-питальні речення в новелах В. Стефаника можна поділити на такі різновиди:

1 – питально-риторичні речення, які містять приховане ствердження і не вимагають відповіді, наприклад: «*Відки таким дітям має бог благословити?*» [6, с. 46]; «*Куди ж тепер нам, діточки, в світі податись?*» [6, с. 139]; «*Нащо мені тепер на світі жити?*» [6, с. 46]; «*Залізо не шкіра, та й зшуруєш, що то говорити?*» [6, с. 32];

2 – питально-спонукальні речення, які містять спонукання до дії, наприклад: «*Хіба ж за це не варто вдарити чоловіка?*» [6, с. 21]; «*Та чи можна ж за таке не віддячити?*» [6, с. 188];

3 – перепитувальні речення, які містять повторюваний питальний займенник або прислівник (хто-хто, як-як, коли-коли та ін.), наприклад: «*Що-що цей чоловік від мене хоче?*» [6, с. 115]; «*Що-що тобі порадити?*» [6, с. 113]; «*Хто-хто він такий? Батько?*» [6, с. 160]; «*Коли-коли він повернеться?*» [6, с. 46].

Таким чином, з'ясувавши структурно-семантичні типи питальної модальності в новелах В. Стефаника, ми довели, що багатогранність досліджуваної модальності збагачує загальну емоційність новел автора, допомагає доторкнутися найтонших порухів душі персонажів, показати всю драму життя народного. Розглянутий матеріал не вичерпує аналізу всіх нюансів функціонування питальних речень, тому перспективою наступних розвідок вважаємо аналіз інших типів модальності та їх стилістичних можливостей у новелах В. Стефаника.

Література

1. Валимова Г. В. О взаимодействии формальной и семантической структуры вопросительного предложения / Г. В. Валимова // Русский язык: сб. тр. – М.: Высшая школа, 1975. – С. 62.
2. Дудик П. С. Питальні речення і питальні слова-речення (на допомогу студенту-заочнику) / П. С. Дудик // Українська мова і література в школі. – 1975. – № 1. – С. 26-37.

3. Кучинський М. Стильові особливості новел Стефаника антивоєнного циклу / М. Кучинський // Дивослово. – 1992. – № 5-6. – С. 32-36.
4. Орлова М. Н. Коммуникативные средства модальных разновидностей вопросительных предложений в русском языке / М. Н. Орлова // Вопросы синтаксиса русского языка: сб. ст.. – Ростов-на-Дону, 1971. – С. 44-45.
5. Плющ П. П. Слово з глибин чулого серця (Із спостережень над мовою і стилем новел В. Стефаника) / П. П. Плющ // Мовознавство. – 1972. – № 2. – С. 3-12.
6. Стефаник В. Твори / В. Стефаник. – К.: Карпати, 1977. – 175 с.

NOUN PHRASES IN THE NOMINAL SYSTEM OF THE LANGUAGE

Nadiya Drofyak
Ivan Franko National University of Lviv Lecturer, Faculty of International Relations

Key words: noun phrase, extra-linguistic reality, nominalization, nucleus.

One of the most essential questions in the study of language is how the world is expressed and represented in the language, and how language refers to the perceived world, to its objects, things, and living beings. We not only perceive the world, but also develop concepts about how we comprehend linguistic expressions that refer to and represent these concepts. These expressions refer to actions, temporary states, things and objects, persons and other living beings.

Many of them are classified by linguists as nouns and in many languages these nouns constitute an open word class. Moreover, if we bear in mind Greenberg's claim that as "soon as we wish to talk about an action as such, we nominalize it", we become aware of the important role nouns play in our languages [5]. Being an open word class a noun joins in with other words making in such a way a noun phrase which embraces an extended amount of extra-linguistic reality.

Noun phrases constitute a substantial part of word combinations in English. They function as grammatical clusters of words with a head noun as a key component and optimize the understanding of the plot by requiring the minimal processing effort, being short, clear and easy to grasp the idea of the utterance. The goal of this article is to investigate the patterns of Noun Phrases with a specific interest in their head component. The object of the study is the corpus of Noun phrases from such British newspapers as "Guardian" and "The Morning Star".

Language devices which name a thing, a person, an action, a process, an event or the relation to extra-linguistic reality constitute the system of the nominative means of the language. It is obvious that nouns have a dominant position among parts of speech in respect of their nominative aspect as they are based on the meaning of substance or thing in the broad meaning [1]. As nouns are the nominations of objects and phenomena by a certain characteristics they present little information about the denotate. Consequently, the nomination through a noun is not sufficient enough to convey a certain meaning [2]. There is a tendency of nomination with the help of a word combination, a noun phrase in particular, as it emphasizes the subject which is the main component of a phrase and puts the accent on some peculiarities of the object expressed by the nucleus (head) [10]. Both a phrase and a word are referred to the nominative units of the language by most linguists.

Words and phrases as nominative units have a lot in common as syntactic function of a phrase in a sentence can be seen via the function of the key word of a phrase. For many free phrases especially noun ones some equivalent words can be found. Besides in all languages there is a tendency to lexicalization of phrases and their changing into words or at least phraseological complexes which are functionally synonymous with the words.

In recent years many specific variants of approach to the semantic diversity of nominal phrases have been presented. One of them is the theory of nominalization [14] according to which all nominal phrases refer to the two main semantic classes: 'result nominals' and 'event nominal". Some scholars supported the theory according to which the verbs and their corresponding deverbal nouns appear to share the same semantic properties [14].

Analyzing two phrases:

- *John's development of the strategy* and
- *John developed the strategy*

we clearly notice that the noun development tends to bear the same semantic relation to the nouns John and strategy as the verb *developed* does. The issue of the relationship between verbs and their corresponding deverbal nouns constitute an important position among the inquiries in the earliest works in Generative grammar. Leech [10] generated deverbal nouns as clauses and staged them into a noun phrase structure by a series of nominalization transformations. This led to the fact that the context in which a verb and its derived noun appear are closely related.

Considering the profound study of the nominal system Grimshaw [6] establishes clear approach to distinguish between the two types of nominals: event nominals (also known as process or action nominals) and result nominals (sometimes concrete or simple nouns). He emphasizes that only event nominals share their argument structure with the corresponding verbs. Result nominal do not entail an event and do not have an argument structure. Lexical entries involving an event (a verb or a noun) have an event structure and an argument to satisfy. The term 'event 'is used here in the broad sense: it is the aspectual dimension associated with the argument structure similar to the verbal counterparts and must therefore realize their internal arguments [6]. While all verbs, whether verbs of change, action verbs or statives have this dimension (an event position) and obligatory take arguments. So, nouns are divided into argument taking nouns and nouns with no argument. A noun takes an argument if it refers to an event, and has an event structure. Result nominals are noun phrases that do not involve an event and do not have an argument structure to satisfy. Here are the vivid examples of the above mentioned nominals from the corpus explored:

Event nominals:

– Ankara's continuing oppression ("The Morning Star, Febr.14, 2017)

– The coup installed government's attacks ("The Morning Star", March 17, 2017)

– Growing protest movement ("The Morning Star", March 17, 2017)

– Palestine solidarity campaign ("The Morning Star", March 17, 2017)

– NATO Defence Ministers' summit ("The Morning Star", March 17, 2017)

Analyzing the head component of each example provided above it's vivid that all of them tend to be deverbal nouns – oppression (to oppress), attacks (to attack), movement (to move).

That's why they can be easily changed into the following phrases:

- Ankara continues to oppress ……
- The coup installed government attacks….
- The growing protest moves….

Changing these noun phrases into verbal ones we clearly need the argument that is much larger amount of information which can be seen from the context.

- Ankara continues to oppress *protestors.*
- The coup installed government attacks *the strikers.*
- The growing protest moves *all over the country.*

Result nominals:

– UK government contribution ("The Morning Star", Febr.4, 2017)

– The electorate's clear decision ("The Morning Star", Febr.4, 2017)

– UN Security Council resolution ("The Morning Star", Febr.14, 2017)

– the underground railway lines ("The Morning Star", March 17, 2017)

– the state pension system ("The Morning Star", March 17, 2017)

All the above mentioned Noun Phrases clearly represent the result. Each of them has the head component: *contribution, decision, resolution, lines, system* which is the nucleus of the phrase. Though it's not a verbal structure and doesn't presuppose an event it is obvious that each of them constitute a kind of the conclusion drawn from some procedures (events):

–UK government *made* a contribution;

–The electorate *made* a clear decision;

– UN Security Council *passed* a resolution;

– The underground railway lines *were built*;

– The state pension system *was adopted.*

The names 'event' and 'result' may not clearly reflect the range of relevant cases. The same phrase is often ambiguous between the two interpretations. There is the need of the deeper insight into the context of the nominal noun phrases and detailed analysis of their key component which is the head (nucleus).

In traditional grammar the term 'head' was used to catch linguists' understanding about what constituted the most important part of a phrase and was consequently described in semantic terms [12]. More theoretically inclined linguists on the other hand, felt the need to couple this notion to the formal behavior of the elements in question; as a result certain morphosyntactic tests came to be used to establish headedness. Traditional grammars, as well as functional and cognition-based grammars, largely opted for the formal approach. In addition proposals have been made to regard certain problematic constructions as containing either two heads, or no head at all [10].The head-modifier distinction reflects the noticeable idea that within each

phrase one element is more important than the others. This idea of the head as the most important or primary element within the noun phrase is still found in many recent characterizations of the term. But what does it mean to be the most important, primary or central part of a noun phrase? The answer to this question is usually given in terms of the designation (denotation) of a noun phrase. In Keizer's investigation we read that "within the nominal phrase, a noun is typically the syntactic and semantic head, defining the type of entity involved [9]. In Leech's Communicative Grammar of English [10] it is the profile of the head that prevails at the composite structure level where the profile of an element is determined by its denotation.

Following this general semantic characteristics, it became possible to define a number of operational tests. One of them is the requirement that the head should be equivalent to the composite construction; the second defines the head as the obligatory constituent. In most cases, the operational tests of distributional equivalence suffice to establish headedness, selecting that part of the construction as the head which also defines the type of entity [9]. So, the semantic meaning of the head (nucleus) is the only criterion due to which we may classify noun phrases according to the semantic function they render in the utterance.

1) Denotative Proper names:

- Conservative MP Peter Bottomley ("Guardian", June 29, 2017)
- Finance minister Wolfgang Schäuble ("Guardian", July 1, 2017)

2) Denotative-significative names where the class notion is rendered through the certain representative of that class:

a) the names of people (relative and functional): *member, owner, candidate, leader, spokesman, activist, operator…:*

- SNP's economy spokeswoman ("Guardian", June 19, 2017)
- trade union leaders ("The Morning star", February 4,2017)
- China's UN ambassador ("Guardian", July 6, 2017)
- London City operations officer ("Guardian", May 19, 2017)

b) the names of objects, substances, areas: *land, area, country:*

- Sellafield nuclear site("Guardian", June 12, 2017)
- key policy areas ("Guardian", June 27, 2017)
- Tory election polling ("Guardian", June 12, 2017)

c) the names of objects and things, created by people, including institutions: *station, room, camp, weapon, factory…:*

- Europe's power house ("Guardian", June 12, 2017)
- a nuclear-armed ballistic missile (The Morning star", February 14,2017)

3) Significative – denotative names where the relative reference prevails over the denotate:

a) collective nouns which denote groups of people: *commission, committee..*

- cross-party Brexit commission ("Guardian", June 12, 2017)
- UN security council ("Guardian", July 6, 2017)
- Senate intelligence committees ("Guardian", July 11, 2017)

b) collective class nouns: *funds, goods, meals….*:

- insurance company contributions ("Guardian", June 12, 2017)
- business rates ("The Guardian", June 12, 2017)

c) names defining the mental activity of people: *law, bill, act, figures…*:

- party's manifesto pledge ("Guardian", June 12, 2017)
- cross-party backbench amendment ("Guardian", June 27, 2017)
- Paris climate change agreement ("Guardian", July 6, 2017)
- UN security council resolutions ("The Morning Star", February 14,2017)

d) names of processes: *attack, invasion, support, movement…*:

- Westminster Hall debate ("Guardian", June 12, 2017)
- Labour's election campaign ("Guardian", June 15, 2017)
- BBC's election debate ("Guardian", June 27, 2017)

e) names of events: *congress, rally, festival, demonstration…*:

- James Comey's performance ("Guardian", May 19, 2017)
- Syria's civil war ("Guardian", May 19, 2017)

f) names of states: *unity, solidarity, security, ambition, disease, increase..:*

- trade union solidarity ("Morning Star", February 14, 2017)
- state energy efficiency, ("Guardian", May 19, 2017)
- safety operation enhancement ("The Guardian", May 19, 2017)

g) names of characteristics: *cruelty, kindness, honesty, pride…*:

- Theresa May's confidence ("Guardian", June 27, 2017)
- finance minister role ("Guardian", July 1, 2017)
- low-income heating assistance (" The Morning Star", March 17, 2017

Provided examples prove that the only criterion for the semantic classification of the noun phrase is the meaning of its head noun which is supposed to be the nucleus of the phrase. Additional information about the head is maintained by various modifiers and determiners which reflect the details of extra linguistic reality and can be the object of the further research.

References:

1. Artemis A. A. Noun Phrase in the Generative perspective. Berlin, 2007
2. Breban T. Is there a postdeterminer in the English Noun Phrase. Transactions from the Philological society. – 108(3). 2010, p.248-264.
3. Brook O'Donnel M. Exploring text-initial words, clusters and
4. concgrams in a newspaper corpus. Corpus Linguistics and Linguistic Theory. 2012. – 8 (1), p. 73-101.
5. Green C. Noun phrase cohesion in English discourse: A corpus –based analysis of patterns and influences. International Journal of English Linguistics. 2012 12(4), p. 44-57.
6. Greenberg J.H. How does a language acquire gender-markers? Universals of human language. Stanford, CA: Stanford University Press, 1978, p. 47-82.
7. Grimshaw J. Argument Structure. Cambridge.: MIT Press,1990
8. Halliday M. An introduction to functional Grammar. London,1985
9. Hoey M. Lexical priming: a new theory of words and language. London.: Routledge, 2004
10. Keizer E. The English Noun Phrase. (The nature of linguistic categorization). Cambridge University Press, 2007

11. Leech G. Communicative Grammar of English. Longman,1994
12. Mariet J. Nominal phrases from a Scandinavian perspective. Philadelphia, 2005
13. Quirk, Randolph, Greenbaum. A Comprehensive Grammar of the
14. English Language. London.: Longman,1985
15. Rijkhoff J. The Noun Phrase. Oxford University Press, 2002
16. Siloni T. Noun phrases and nominalization. Boston.: KA Publishers,1997

ВЕТЕРИНАРНА ТЕРМІНОЛОГІЯ: ТЕРМІНИ ГРЕЦЬКОГО ТА ЛАТИНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ

Пилипенко О.П.,
старший викладач,
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Касько А.,
студент гуманітарно-педагогічного факультету
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Анотація. *Ветеринарна термінологія – це система, яка об'єднує термінологію анатомічних, біологічних та фармацевтичних дисциплін, де переважна більшість термінів іншомовного походження (переважно грецького та латинського походження), тому що наукова медицина почала свій розвиток у Древній Греції.*

Ключові слова: ветеринарна термінологія, терміни грецького походження, терміни латинського походження

Keywords: veterinary terminology, terms of Greek origin, terms of Latin origin

Ветеринарна термінологія – це система, яка об'єднує термінологію анатомічних, біологічних та фармацевтичних дисциплін, де переважна більшість термінів іншомовного походження (переважно грецького та латинського походження), тому що наукова медицина почала свій розвиток у Древній Греції.

Мета статті – розгляд та аналіз термінів ветеринарії латинського та грецького походження.

У Греції існували школи, де готувалися лікарі по типу ремісничого учнівства. Найбільш відомі школи на берегах Малої Азії на острові Кіс і півострові Кнід. Тому досить значний прошарок ветеринарної лексики складають грецькі слова, наприклад: bio – βίος (Leben) – Biotechnologie; bu – βοῦς (Rind, Ochse) – Buiatrik, Bukolik, Bukranion, Bulimie, Buphthalmie, Bustrophedon; daktylo – δάκτυλος (Finger) – Daktylologie, Daktyloskopie, Daktylus, Polydaktylie; derm(a), dermato – δέρμα, Genitiv: δέρματος (Haut) – Dermatologie, Dermatom, Epidermis; dys –δυσ (schlecht, miss-) – Dysenterie, Dysfunktion, Dyskeratose, Dyskalkulie, Dyspnoe, Dystokie, Dystopie; ekto – ἐκτό (außen) – Ektoderm, Ektoparasit, Ektoplasma; endo, ento – ἔνδον, ἐντός (innen) – Endokard, Endokarp, Endoskop, endogen, endokrin, endotherm, Entoderm; gastro – γαστήρ, Genitiv: γαστρός (Magen) – Gastroskopie, Gastritis, Gastronomie, Gastroenterologie; glaukós – γλαυκός (hell, leuchtend, glänzend; graublau) – Glaukom, Glaukonit; gyn, gynäko – γυνή, Genitiv: γυναικός (Frau) – Gynäkologie, Gynoid, Misogynie, androgyn, Gynozentrismus, Polygynie; hydro, hyd, hydr (vor Voka-

len) – ὕδωρ, Genitiv: ὕδατος (Wasser) – Hydrant, Hydraulik, Hydrodynamik, Hydrologie, Hydrolyse, Hydarthrose, Dehydrierung; path(o) – πάθος (Leiden) – Pathos, Pathologie, apathisch, Psychopath, Endung- pathie (z. B. Telepathie, Sympathie); phys, physio – φύσις (Natur, Konstitution, Wuchs Hypophyse) Physiognomie, Physiologie, Physiotherapie, Physik, Physis; sep–σήπειν (faulen) Sepsis, Septikämie, aseptisch, Antiseptikumsper; spor –σπείρεινσπέρμασπόρος, σποράς (säen, Same Saat, verstreut, Sperma, Spermium, Spermizid, Polyspermie) – Diaspora, Spore, Sporaden, sporadisch, Sporophyll; steno – στενός (eng) Stenografie, Stenotypie, Stenosetatt; tax taktik τάττειν τάξις τακτική (ordnen, Ordnung, Anordnung eines Heeres) – Taxonomie, Parataxe, Taktik; zoo – ζῷον (Lebewesen, Tier) – Zoo, Zoologie, Zoogamie, Protozoen, Zooplankton.

Більшість термінів грецького походження використовуються для позначення різних органів, хвороб і клінічного обстеження тварин (Gastritis = Magenschleimhautentzündung – гастрит, Otitis = Ohrenentzündung – отит, Cystitis = Entzündung der Harnblase – цистит, Mastitis = Entzündung der Milchdrüsen – мастит).

Латинська мова з плином часу почала витісняти грецьку мову, як основу фахової медичної і ветеринарної мови. Терміни ветеринарії латинського походження збереглися і до сьогоднішнього часу, наприклад: angere (Angina), caballus (Pferd), caper (Ziegenbock), cariēs (Morschheit, Fäulnis, Karies), cutis (Haut, Kutikula), lupus (Wolf), musca (Fliege, Moskito), nervus (Sehne, Muskel, Nervnerven, Nervosität); ōs (oral), pecus (Vieh), pēs (Fuß, Pedal), pestis (Seuche), pulmō (Lunge, pulmonal), rēnēs (Nieren), sexus (Geschlecht, Sexualität), tālus (Knöchel,Talar), tumor (Schwellung, Geschwulst, Tumor), vacca (Vakzine); vēna (Ader,Vene); vīta (Leben, Vitamin, Vitalität). Терміни латинського походження презентують анатомію та фізіологію тварин: Caninus – ікло, Nervus – нерв, Corpus – тіло, Vena – вена, Musculus – мускул. Інколи зустрічаються назви тварин грецького походження, наприклад: хамелеон (Chamäleon) запозичене з грец. χαμαιλέων (khamailéōn), словоскладання, що складається з χαμαί (khamaí) «на землі» і λέων (léōn) «лев». Існує припущення, що грецьке слово калькує nēš qaqqari «земляний лев».

Деякі грецькі терміни були збережені, деякі були змінені структурно, орієнтуючись на принципи будови латинської мови, інші потрапили до архаїзмів.

Німецьким лінгвістом Роельке (Roelcke) при розгляді фахових мов була визначена така періодизація їх формування і розвитку: 1-й етап: фахові мови Середньовіччя у VIII – XIV ст., 2-й етап: фахові мови у XIV–XVIII ст., 3-й період: фахові мови у XVIII ст. і до цього часу [2].

Ветеринарія, хоча і є спорідненою з медициною наукою, але почала свій розвиток набагато пізніше, тому що дуже довго офіційно не визнавалась державою. Перший етап розвитку термінології ветеринарії німецької

мови – це період з XVI до XVIII сторіччя. Терміни, які відносяться до першого етапу розвитку, є назвами тварин (das Ferkel – порося, das Vieh – худоба, der Stier – бик, das Kalb – теля, die Kuh – корова, das Schwein – свиня, das Tier – тварина), а також процесів, які пов'язані з утриманням, годівлею та приготуванням кормів для тварин (schlachten – забивати, züchten – розводити, füttern – годувати, kreuzenerkeln – опороситися, besamen – запліднювати, mästen – відгодовувати, wiederkauen – жувати). Другий етап – це XIX – початок XX сторіччя – період інтенсивного розвитку ветеринарної освіти і, відповідно, ветеринарії як науки, що приводить до появи нових термінів: die Antibiotikabehandlung – лікування антибіотиками, homöopathische Mitteln – гомепатичні засоби, Vitamin A – вітамін A, Sojabohnenschrot – шрот соєвих бобів, Eiweißbausteine – складові білка, das gemerzte Tier – вибракована тварина, die Nährstoffverhältnisse – співвідношення поживних речовин, die tierische Erzeugung – тваринництво [1, с. 56].

Третій етап розвитку – період після 40-го року XX ст. і до сьогодення. В сучасному періоді розвитку німецької термінології ветеринарії відбувається активізація процесу словотворення через виникнення нових технологій і методик лікування тварин, а також сучасних вимог до утримання худоби: die Schlüssellochtechnologie – нанотехнологія, Hochleistungsflüssigkeit-chromatographie – високоефективна рідинна хроматографія, Bio-Tierhaltung – утримання тварин в природніх умовах, Beta-Carotin – бета-каротин, das Weizenauswuchsmehl – пшеничне борошно з пророслого зерна.

ЛІТЕРАТУРА

1. Котеленець І. В. Лексико-семантична характеристика німецької мови тваринництва: автореф. дис. канд. філол. наук / 10.02.04 / І. В. Котеленець; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2002. – 21 с.
2. Roelcke T. Fachsprachen / Thorsten Roelcke // Grundlagen der Germanistik. – Berlin: Erich Schmidt, 1999. – Band 37. – 269 s.

БУКВАЛЬНИЙ І ВІЛЬНИЙ ПЕРЕКЛАДИ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ

Кравчук Л. В.,
студентка ІІ курсу,
Сидорук Г.І.,
к. філол. н., доцент,
Національний університет біоресурсів і природокористування України (Київ)

Стаття присвячена висвітленню сутності буквального та вільного перекладів та сферам їхнього застосування. Проаналізовано підходи різних вчених у визначенні понять «буквальний» і «вільний» переклад, визначено сфери застосування вищезазначених видів перекладу.

Ключові слова: переклад, буквальний переклад, вільний переклад, застосування, функції.

Сучасному перекладачеві необхідно, перш за все, знати теорію перекладу, адже без неї неможливо досягнути достовірності трансформації. Це важливо, тому що не кожний переклад можна використати в тій чи іншій сфері. В даній статті буде проаналізовано функції буквального та вільного перекладу та їх застосування.

Перш за все потрібно визначити, що ж таке переклад. Згідно з Л. Бархударовим «Переводом называется процесс преобразования речевого произведения на одном языке в речевое произведение на другом языке при сохранении неизменного плана содержания, то есть значения» [1, 11]. Тобто, для того, щоб правильно перекласти текстовий матеріал, необхідно трансформувати текст оригіналу іншою мовою та зберегти його структуру, не змінивши його значення. Однак для цього необхідно знати, де застосувати той чи інший метод перекладу.

Зі стародавніми римськими поетами і письменниками Горацієм (65 до н.е. – 8 до н.е.) й Апулеєм (124 н.е.) з їх вільним трактуванням Цицеронового принципу перекладу «із змісту в зміст» і розумінням його як вседозволеності перекладача, який міг замінити важкі для перекладу чи «зайві» (на думку перекладача) місця на будь-що, додати все, що йому здається «важливим» для змісту перекладу, пов'язують появу перших вільних трансформацій. Через такий підхід, дуже часто переклад перетворювався у довільну зміну та заміну текстів оригіналу і створення нового документу, нічим не схожого на первинний.

М. Зарицький називає вільний переклад суб'єктивно-інтуїтивним методом трансформації тексту. Він використовується лише у художньому пе-

рекладі. Письменник, здебільшого поет, витупає в ролі перекладача, завдяки чому виникає вільний переклад[4, 21].

Прикладом вільного перекладу є перекладацька практика російського поета Костянтина Бальмонта. При перекладі англійського поета П. Б. Шеллі, Бальмонт дав волю власному баченню змісту творів. Наприклад, у Шеллі – «ты так добра», у Бальмонта – «ты мне близка как ночь сиянью дня, как родина в последний миг изгнанья», у Шеллі – «звук», у Бальмонта – «живое сочетание созвучий». Корній Чуковський зазначає, що перекладач «бальмонтизував» англійця Шеллі. Таким чином, вийшов напів-Шеллі, напів-Бальмонт. Такий спосіб перекладу літературознавець назвав «шельмонтизацією».

Збільшення кількості мовних елементів у перекладі порівняно з оригіналом називається ампліфікацією. Наприклад, англ. *triad* – укр. «*складене з трьох частин*», англ. *trot* – укр. «*бігти риссю*». Протилежним різновидом апроксимації є компресія, тобто зменшення кількості мовних знаків. Прикладом компресії є англ. *traffic jam* – укр. «*затор*», англ. *to suggest* – укр. «*виступати з пропозицією*».

Ще одним прикладом вільного перекладу є вірш Вільяма Блейка «Ніч». *The sun descending in the west, /The evening star does shine; /The birds are silent in their nest, /And I must seek for mine. /The moon, like a flower, /In Heaven's high bower /With silent delight /Sits and smiles on the night. – На заході сонце сідає, /Вечірняя зоренька сяє, /Пташка в гнізді засинає, /А я свої вірші складаю. /А місяць шукає квіти /В раю, де яблуня віти /Від світлих зірок обтряхає, /Сміється і вірші читає.*

Щодо буквального перекладу, у цьому випадку і зміст і форма як першотвору, так і друготвору однакові. Буквалістський метод передає особливості мови оригіналу, а не відтворює зображувально-стилістичні значення [4, 20]. Наприклад, В. Шекспір писав «To be or not to be», в свою чергу М. Вронченко перекладає «Бути чи не бути».

Якщо ж проаналізувати переклад «Гамлета» М.П. Вронченком, то можна побачити, що він намагався наблизити свій переклад до епохи У. Шекспіра, тому використовував характерну для цього застарілу лексику і в точності скопіював форму монологу головного героя.

Існують жанри, в рамках яких можливий тільки буквальний переклад: офіційні документи, анкети, ділове листування і т.д., у іншому випадку жанрові вимоги порушуються. Переважно буквально перекладаються сакральні тексти, хоча і тут є випадки вільного тлумачення Писання. Ще перекладачі античного світу обговорювали питання про ступінь ідентичності перекладу до оригіналу. У ранніх перекладах Біблії переважало буквальне слідування першотвору. У той час вважалося, що переклад повинен точно передавати «букву оригіналу» і перекладач повинен завжди дотримуватися оригіналу, що призводило часом до неясності перекладу [3, 91].

Переклади Святого писання на всі мови намагаються відтворити оригінальний текст слово в слово, часом, навіть, відмічають дужками і курсивом слова, які відсутні в ньому, але додані за необхідністю. Перекладачі ставилися до цього як до чогось святого, а не художнього. Значення цих перекладів в історії літератури досить вагоме та цінне.

Існує значна кількість синтаксичних одиниць, таких як словосполучення і речення, що перекладаються слово в слово – просто переносяться у свої структурній цілісності з англійської мови в українську як, власне, і з української. Прикладом таких синтаксичних одиниць є ідіоми – усталені словосполучення та речення. Наприклад: *here and there* тут і там; *business first, pleasure afterwards* спочатку справи, потім розваги; *neither fish nor flesh* ні риба, ні м'ясо.

Буквальний переклад допомагає розширити коло письменницьких вмінь за рахунок художніх засобів іншомовної літератури. Звичайний переклад часто втрачає окремі відтінки думки, його емоційну забарвленість, чого не припускає буквальний переклад. Такий підхід знаходить своїх прихильників, одним з яких був В. Брюсов в останній період своєї творчості. Він переклав "Енеїду" Вергілія, використовуючи буквальний переклад. Цей метод трансформації матеріалу з однієї мови іншою часом повніше знайомить читача із незвичним світом незвичної культури та мови.

Проте використання буквального (послівного) перекладу часто зумовлюється обмеженим володінням недосвідченим перекладачем мовою оригіналу, найчастіше його лексикою та засобами вираження. Це легко помітити зокрема в художньому тексті, як, наприклад, у такому реченні: *So Jackson left. He walked.* Ці речення, якщо знаходяться поза контекстом, можуть мати принаймні два варіанти точного і достовірного перекладу. Наприклад, *1. Отже Джексон покинув їх. Він пішов.* Або *2. Отже Джексон пішов. Пішки.*

Тим часом буквальний переклад здійснюється, як можна переконатися, без жодних трансформацій. Як правило, він буде таким: *Так Джексон залишив. Він пішов.*

Такий дослівний переклад є відчутно неповним, так як перехідне дієслово в першому реченні *залишив* не має додатка, через це речення відчувається незакінченим, а отже і неправильно перекладеним. Тому не завжди коректно вживати буквальний переклад в таких типах речення.

Буквальний переклад механічно калькує мовні та структурні складники тексту оригіналу без належної уваги до їх узгодження із виразностилістичними особливостями мови, на яку він перекладається, що часто призводить до спотворення його художньої цінності. Збереження іншомовних конструкцій ускладнює сприйняття тексту читачем та може негативно позначитись на зміні його змісту. Буквальний переклад відтворює окремі вирази, слова, фразеологізми, деталі, а не цілісність художнього твору, а

тому не може повноцінно його відтворити. Він втрачає ті риси, які характеризують індивідуальний стиль автора оригіналу, але й не набуває рис, які властиві особистості перекладача, як творчій особі. Саме елементи художньої творчості й наук відсутні в такому перекладі.

Буквальний переклад фразеологічних одиниць призводить в кращому випадку до порушення норм української мови, а нерідко і до смислових помилок. Наприклад, фразеологічний зворот *to call names* перекладається «сварити», а не «називати імена». А таких прикладів є багато [5, 228-230].

Як писав відомий перекладач А. Федоров, *цель перевода – как можно ближе познакомить читателя (или слушателя), не знающего ИЯ, с данным текстом (или содержанием устной речи)* [2, 14]. Тому саме перекладачу вирішувати, котрий із методів використати в тому чи іншому питані, але не слід забувати про особливості використання кожного типу перекладу, щоб не спотворити структуру та зміст матеріалу.

Висновки. Враховуючи вище сказане, можна сказати, що буквальний та вільний переклади кардинально протиставляються один одному. Разом з тим було проаналізовано сфери їхнього використання, які також відрізняються.

Література

1. Бархударов Л. С. Язык и перевод: Вопросы общей и частной теории перевода. – М.: Международные отношения, 1975. – 240с.
2. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы). Для институтов и факультетов иностр. языков. Учеб. пособие. – 5-е изд. – СПб.: Филологический факультет СПбГУ; М.: ООО «Издательский Дом «Филология ТРИ», 2002. – 416с. – (Студенческая библиотека).
3. «Буквальний» і «вільний» переклад як основна перекладацька опозиція / О. Д. Манов // Нова філологія. – 2011. – № 47. – С. 91-93. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Novfil_2011_47_28
4. Зарицький М. С. Переклад: створення та редагування. – К.: Парламентське видавництво, 2004. – 120с.
5. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства. Підручник. – Вінниця: Нова Книга, 2008. – 512с.

ВЖИВАННЯ АРТИКЛІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Петрушко Х.П.
студентка ІІ курсу,
Національний університет біоресурсів і природокористування України (Київ)

Сидорук Г.І.,
к. філол. н., доцент,
Національний університет біоресурсів і природокористування України (Київ)

Ключові слова: визначений артикль, невизначений артикль, нульовий артикль, морфологічна, семантична та синтаксична ознаки, денотат, сигніфікат, дослідження артикля.

Key-words: definite article, indeterminate article, zero article, morphological, semantic and syntactic features, denotat, significant, article research.

Артиклі в англійській мові мають значне смислове й емоційне значення, і звісно вказують на рівень грамотності людини. Відмінною ознакою англійського артикля є те, що він пов'язаний не лише з відмінком, а й з родом (а означений артикль ще й з числом). Отож виконуючи комунікативну функцію, артикль являється показником індивідуалізованого контексту. Відсутність артикля – це показник контексту відстороненого характеру.

Артикль – це структурне слово, яке характеризує іменник. До основних ознак артикля можна віднести морфологічну, синтаксичну та семантичну. Морфологічна ознака артикля – його роль формального показника іменника як частини мови. Синтаксичною ознакою артикля являється функція маркера лівої частини групи іменника. Семантична ознака полягає в повідомленні додаткової інформації про те, чи являється предмет, позначений іменником, відомий для розмовника чи адресата мовлення (ідентифікованим), чи лишається не знайомим (не ідентифікованим). Частина авторів виділяють ще й комунікативну функцію артиклів, яка, на їхню думку, полягає у вираженні невизначеним артиклем нової інформації, яка є центром повідомлення (рема), а визначений артикль вказує на вже дану інформацію і не є фокусом висловлювання (тема).

У сучасній англійській мові найбільш поширеною є концепція трьох артиклів: визначеного *the*, невизначеного *a/an* і нульового (повна відсутність артикля).

Визначеному артиклю притаманне значення індивідуалізації, він характеризує предмет, як уже відомий, конкретний, що виділяється з усього класу однорідних з ним предметів.

Д.А. Штелінг відносить англійські артиклі до двох сфер, які виділяються в висловлюванні: «з одного боку денотат – референт, як позначення факту дійсності, з

іншого боку сигніфікат – сенс, як якась думка про цей факт». Визначений артикль виражає денотативну сферу, а невизначений і нульовий – сигніфікативну.

Невизначений артикль характеризує предмет, з назвою якого він пов'язаний, як один із представників того чи іншого класу предметів.

А.І. Смирницький протиставляє невизначеному артиклю визначений, тому що будь-якого моменту індивідуалізації з ним не пов'язано.

Д.А. Штелінг відносить невизначений артикль до сигніфікативної сфери семантики – це не репрезентація предмета в його бутті, а роздуми (думка) людини про предмет.

Існує гіпотеза, що в сучасній англійській мові артиклі досить часто упускаються, якщо при цьому не порушується структура зміст речення.

Артиклі не вживаються з не обчислюваними іменниками і з іменниками у множині; артиклі не використовуються у фразах: *from tree to tree, from house to house, horse and rider, husband and wife, lock and key; to be in town, to go out to sea*, etc.

З іншого боку, під жодне з цих правил не підпадають такі фрази: *I like hamburger. I am in seventh grade*. За всіма правилами тут повинен бути артикль. Але тут його немає.

1. Нульовий артикль використовується в інструкціях різного роду:

Use pencil. Blow-dry, brushing hair with a flat paddle brush to get it super sleek. Comb hair into place, parting on the side and sweeping bangs across one eye.

Артиклі не використовуються в технічній літературі, особливо інструкціях, навіть викладені розмовною мовою: *Supply the correct adaptor for the different standard of telephone plug.*

2. Артиклі зазвичай не використовуються з обчислюваними та не обчислювальними іменниками в конкретному значенні. Подібними прикладами рясніють статті з науково-популярних журналів: *For the first time, oil is reported on the shores of Seward, at the head of Resurrection Bay*.

Проте з іншого боку, це ж слово у подібній ситуації має артикль: *As the oil continuous to move to the southwest, plans are made to open a rehabilitation center in Seward.*

At least 30 porters were needed to carry out supplies and equipment from Jumla to base camp. Base camp rested on a small river.

Хоча слово "*camp*" зазвичай використовується без артиклів в словосполученнях "*go to camp*" і "*be at camp*" (у даному випадку обов'язково потрібен означений артикль).

3. Ще одна сфера, у якій іменники використовуються без артиклів – це підписи (коментування) під фотографіями, а також рекламні оголошення: *Sea otter in cage at rescue center*.

Відсутність артиклів – не новизна для всіх видів оголошень: *Very demanding but challenging role for articulate secretary bursting with enthusiasm! Experienced, confident secretary needed by disorganized lawyer in well-established legal practice!*

4. Іменники використовуються без артиклів в кулінарних рецептах: *Coconut Cake. Prepare cake according to directions making 2 layers.*

Зустрічаються випадки, коли речення чи словосполучення не належать до жодної з перерахованих категорій: *After "the position of, the post of, or the role of" we use zero article before a job title.*

... winning a small role in coming-of-age drama School Ties.

Ймовірно, що в даному випадку відбувається зіткнення з тією ж тенденцією, що і в інших розділах граматики: використання більш простого варіанту замість складнішого, якщо вживання без артиклів не призводить до спотворення контексту.

Тенденція щодо вилучення артикля помітна і з власними іменами, які раніше використовувались з означеним артиклем *the*. Використання власних імен без артикля відоме ще з початку 20 століття. Словосполучення *on the radio* також втрачає артикль, як і словосполучення з числівниками на позначення часу: *in first year, in third year*.

В англійській мові присутня тенденція щодо розширення вживання нульового артикля. Він зустрічається в газетних заголовках, телеграмах, розмовному стилі: вивіска на будинку: *Sale agreed* (Будинок проданий);

інструкція користування телефоном: 1) *Lift handset*; 2) *Insert money*; 3) *Dial number*; 4) *Follow on call?* (Хочете повторити виклик?) *Press blue button then re-dial; 5) Replace handset. Unused coins returned*.

В кінці XVI століття існувала теорія, згідно з якою артикль розглядався як різновид прикметника. У XVII столітті деякі автори граматик вважали артикль самостійною частиною мови. У XVIII столітті вчені прагнуть встановити мовні норми і правила. При цьому розвиваються дві концепції щодо сутності артикля. Згідно однієї з теорій, він є самостійною частиною мови, згідно з іншою – одним з різновидів прикметника.

Безліч вчених у XIX ст. дотримувалися гіпотези про артикль як самостійну частину мови. Існувала концепція, згідно з якою артикль включався в клас займенників або в клас прикметників. Навіть у XX ст. він визнавався самостійною частиною мови далеко не всіма граматистами.

За своїм статусом артикль розглядається і як службове слово, і як частка, якийсь сегмент, допоміжна граматична одиниця, формальна прикмета слова або атрибутивної групи. Артикль вважають самостійним словом, або виділяють його в окрему, службову, частину мови, або зараховують до розряду прикметників чи займенників. Незважаючи на те, що вивченням артикля займаються вже не одну сотню років, із деяких питань у граматистів існують різні думки.

Список літератури:

1. Ершова Н.Н. Некоторые случаи использования нулевого артикля в современном английском языке. – М.: Наука, 2004. – с. 168-170.
2. Смирницкий А.И. Морфология английского языка. – М.: Наука, 1959. – с. 89-95.
3. Смирнов Н.Н. Словарь английских сочетаний без артикля. – М.: Флинта, 2001. – с. 138-140.
4. Тюленев С.Е. Артикли в английском языке. – М.: АСТ, 2005. – с. 62-65.
5. Шелдовская А. Нулевой артикль в английском языке. – Н-ск: Наука, 2003. – с. 28-32.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ МУЛЬТИПЛІКАЦІЙНОЇ ТА КІНОПРОДУКЦІЇ

Ханча А.С.,
студентка 2 курсу,
Сидорук Г.І.,
к. філол. н., доцент,
Національний університет біоресурсів і природокористування України (Київ)

Здебільшого на вибір фільму впливає його назва. Вдала назва фільму дуже важлива оскільки вона передає зміст фільму, його наповнення. Завдяки назві ми приблизно уявляємо собі сюжет фільму й вирішуємо, чи хочемо подивитися його. Якщо назва не цікава, якщо в ній нема родзинки, нудна або незрозуміла, то й сам фільм здається нам не вартим уваги. Назва фільму – важлива складова, яку можна назвати обличчям фільму, його душею. Від назви залежить ступінь продажу фільму і навіть успіх його у прокаті.

Переклад назв фільмів вимагає особливих знань і умінь, це важкий процес переорієнтації на чужу культуру. Важко знайти тонку грань між якісною адаптацією і невдалою переробкою.

Існує декілька способів адаптації назв фільмів. Найлегший спосіб перекладу – це прямий чи дослівний переклад. У цьому виді перекладу нема конфлікту між формою та змістом, а також відсутні неперекладні соціокультурні реалії, наприклад: «*Beauty and the Beast*» – «*Красуня і чудовисько*»; «*Guardians of the Galaxy*» – «*Вартові галактики*»; « *Gods of Egypt*» – «*Боги Єгипту*»

Також доволі часто вдаються до способу транскрипції чи транслітерації, передачі графічної чи звукової форми засобами мови, якою перекладають назву фільму [2, с. 97]: «*Logan*» – «*Логан*»; «*Beautiful*» – «*Бьютифул*», «*Skyline*» – «*Скайлайн*».

Дослівний чи транскрибований переклад буде гарним лише тоді, коли в назві фільму не закладене щось таке, що перекласти дослівно виявляється неможливим: прислів'я, приказки, цитати з пісень чи книг, ідіоми та жарти, маловідомі за межами країни, яка випускає стрічку. Будь-яка гра слів, втрачає значення при спробі калькування.

Наступний спосіб – це трансформація назв фільмів. Для цього використовуються різні види технічних засобів перекладу: антонімічний переклад, лексичні додавання, компенсації, вилучення тощо.

Погоджуючись з Казаковою Т.А., що: «Антонимический перевод позволяет переводчику создать более естественную грамматическую структуру на переводящем языке в тех случаях, когда грамматическая форма приходит в противоречие с правилами лексической сочетаемости и лишает перевод-

ной текст выразительности, утяжеляя его» [3, с. 161]. Такий спосіб нерідко використовується в перекладі назв кінострічок: «*All is lost*» (*Все втрачено*) – «*Не згасне надія*»; «*Fair game*» (*Чесна гра*) – «*Гра без правил*».

Іноді для того, аби повніше і зрозуміліше передати зміст фільму, вводяться декілька додаткових слів; цей прийом називається лексичним додаванням: «*Two Much*» – «*Двоє – це занадто*»; «*Hellboy*» – «*Хеллбой: Герой з пекла*»; «*Hitch*» – «*Правила зйому: Метод Хітча*». У 2005 році комедію «*Hitch*» з Уіллом Смітом переклали, як «*Правила зйому: Метод Хітча*», вирішивши, що одного тільки прізвища головного героя в назві фільму недостатньо, і вирішили трохи змалювати сюжет.

Процес, протилежний прийому лексичного розширення, є процес вилучення. Характерна особливість цього прийому – відмова від передачі в тексті перекладу семантично надлишкових мовних одиниць. «Відсутність відповідного слова чи лексико-семантичного варіанта даного слова також є причиною введення додаткових слів при перекладі» [4, с. 93]: «*Le Fabuleux destin d'Amélie Poulain*» (*Неймовірна доля Амелі Пулен*) – «*Амелі*»; «*Sometimes there´s only one thing left to say*» – «*Іноді залишається сказати лише одне*»; «*Garfield: A tail of two kitties*» – в офіційному перекладі назви маємо лише «*Гарфілд*».

Ще одна трансформація при перекладі називається компенсацією. Компенсацією вважається заміна елемента назви будь-яким іншим, здатним передати ту ж саму інформацію, причому необов'язково в тому самому місці тексту, що і в оригіналі. Прикладом компенсації вважаємо переклад назви кінофільму «*Attila*», яка українською передана, як «*Атілла-завойовник*». Використання цієї трансформації допомагає компенсувати можливість незнання українським глядачем такої історичної постаті як Атілла; Стосовно назви «*The Grinch*»: український глядач не обізнаний з міфологічною постаттю, тому доводиться давати додаткові пояснення «*Грінч – викрадач Різдва*».

Третій спосіб, яким користуються перекладачі, це повна зміна назви фільму. Цей спосіб використовують, коли неможливо передати прагматичний зміст назви. Це можуть бути назви, що не передають зміст фільму, чи дуже складні для перекладу, є авторськими словами чи ідіомами. До назв, які недостатньо передають задум фільму можна віднести такі картини, як: «*The Men Who Stare at Goats*» – «*Божевільний спецназ*». Існувала думка, що комедію з назвою «*Люди, які витріщаються на кіз*» не врятував би навіть Джордж Клуні у головній ролі. Зрештою назва «*The Men Who Stare at Goats*» стала «*Божевільним спецназом*», до якої додали слоган «*Вони вбивають поглядом*»; «*Tucker & Dale vs Evil*» (*Такер і Дейл проти зла*) – «*Забійні канікули*»; «*Drunk parents*» (*П'яні партнери*) – «*Батьки легкої поведінки*»; а міжнародний хіт «*Intouchables*» (*Недоторкані*), переклали, як «*1+1*»; «*Happy Family*» (*Щаслива сім'я*) – «*Ми – монстри*»;

«*American made*» (*Зроблений в Америці*) – «*Баррі Сіл: король контрабанди*». Стосовно ідіом О.В. Федоров наголошував: «Идиомам одного языка в другом языке могут соответствовать по своему значению целые идиомы, которые могут служить их верным переводом, не совпадая с ними, разумеется, по словарному смыслу отдельных компонентов» [5, с. 182]. «*Breaking Bad*» – «*У всі тяжкі*», назва цього серіалу переведено також ідіоматично. Треба зазначити, що вираз breaking bad – регіональне, його використовують у промові на півдні США. Якщо мова йде не про людину, а про якусь подію, ситуацію, то break bad означає «піти не так, наперекосяк».

Але не завжди перекладачі шукають фразеологізми, щоб замінити назву кіно– або мультфільму, використовуючи інші способи заміни: «*Lock, Stock and Two Smoking Barrels*» (повністю, зверху до низу) – «*Карти, гроші, два стволи*»; «La La Land» – «*Ла-Ла-Ленд*». Так називають Лос-Анджелес, а також дуже замріяну людину, який любить фантазувати; «*Orange Is the New Black*»: назву цього серіалу переклали, як «*Помаранчевий – хіт сезону*». *New black* – ідіома, що означає найбільш модний чи найбільш популярний колір на даний момент; *The Whole Nine Yards – все до кінця* чи *без залишку*. Таким є значення цієї ідіоми, і тому не зрозуміло, чому фільм назвали «*Дев'ять ярдів*»; «*Silver Linings Playbook*», Ідіома silver lining означає оптимізм. Every cloud has a silver lining – заспокоюють себе носії англійської мови, маючи на увазі, що в будь поганій ситуації є щось хороше. Але він нам відомий як «*Мій хлопець – псих*».

Можна довго сперечатись, чи потрібні трансформації при перекладі назв фільмів, оскільки кожен має свою думку. Вважаємо, що при перекладі назв кінофільмів обов'язково потрібен переклад зі смисловими трансформаціями та замінами. Головне, аби цей переклад був цікавим, оригінальним і доречним.

Література:

1. Coollingua. Интересная и полезная информация для изучающих иностранные языки Английские идиомы в названиях фильмов coollingua.blogspot.ru/2017/03/blog-post.html
2. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). М.: Международные отношения, 1975. – 238 с.
3. Казакова Т. А. Практические основы перевода. English <=> Russian. – Серия: Изучаем иностранные языки. – СПб: Союз, 2003. – 320 с.
4. Алимов В.В. Теория перевода. Перевод в сфере профессиональной коммуникации: – М.: Едиториал УРСС, 2004. – 160 с.
5. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы): Для институтов и факультетов иностр. языков. Учеб. пособие. – 5-е изд. – СПб.: Филологический факультет СПбГУ; М.: ООО «Издательский Дом «ФИЛОЛОГИЯ ТРИ», 2002. – 416 с.